

VITRALII

LUMINI ȘI UMBRE

Publicație editată de Asociația Cadrelor Militare în Rezervă și în
Retragere din Serviciul Român de Informații

DIRECTOR: Col. (r) Filip Teodorescu

Contact:

București, str. Toamnei nr. 37, sector 2

Tel.: (0040)-21-2119957

acmrr.bucuresti@acmrr-sri.ro

www.acmrr-sri.ro

©ACMRR-SRI

București 2017

ISSN 2067-2896

„VITRALII – LUMINI ȘI UMBRE”

Consultanți științifici Acad. Dinu C. Giurescu
 Prof. univ. dr. Ioan Scurtu
 Prof. univ. dr. Mihail M. Andreescu
 Prof. univ. dr. Gelu Neamțu
 Dr. ist. Alex Mihai Stoenescu
 Conf. univ. dr. Aurel V. David

Colegiul de redacție

Redactor șef: Paul Carpen

Secretar de redacție: Gl. bg. (r) Maria Ilie

Membri: Gl. mr. (r) Dumitru Bădescu
 Col. (r) Mihai Constantinescu
 Col. (r) Hagop Hairabetian
 Gl. mr. (r) Marin Ioniță
 Gl. bg. (r) Nechifor Ignat
 Gl. bg. (r) Vasile Mălureanu
 Col. (r) Gheorghe Trifu

Responsabilitatea juridică pentru conținutul materialelor publicate revine exclusiv autorilor acestora. Opiniile și punctele de vedere exprimate de autori în cuprinsul revistei pot să nu corespundă integral cu cele ale ACMRR-SRI. Reproducerea sub orice formă a conținutului acestei publicații este permisă cu menționarea sursei și a autorului. Manuscrisele nepublicate nu se restituie.

C U P R I N S

Mesajul conducerii Serviciului Român de Informații adresat cu ocazia Adunării Generale a ACMRR – SRI, 28 aprilie 2017	9
--	---

File de istorie

• Opoziția oamenilor de cultură față de regimul Ceaușescu	11
7. Particularitățile mediului cultural și opoziția de for public	
Gl.bg. (r) Vasile Mălureanu	

Memorie profesională

• Cazuri și... necazuri în contraspionaj	29
Gl. bg. (r) Constantin Șerban	
• Adio, dar rămân cu voi – o zi din „toamna” unui ofițer de informații ...	38
Col. (r) Hagop Hairabetian	
• Un caz al anilor '90: „Bob”	41
Col. (r) Valeriu Dogaru	
• Misiune pe litoral	45
Gl. bg. (r) Vasile Coifescu, mr. (r) Ștefan Chiriță	

Atitudini

• Vorbe despre români: o țară sub ascultare	47
Lt. col. (r) Ioan Șandru	
• Colțul mizantropului: Nimic nou sub soare	53
Col. (r) Hagop Hairabetian	

În sprijinul culturii de securitate

• Particularități ale legislației românești privind siguranța sau securitatea națională	55
Col. (r) dr. Tiberiu Tănase	
• Note de lectură	60
○ Florian Banu: de la SSI la SIE	
○ Alexandru Bochiș Borșanu: Geopolitică și terorism	
• Mișcări geopolitice de lângă noi – Turcia: apusul kemalismului	63
Dr. Alba Iulia Catrinel Popescu	
• Agresiunea financiar-monetară	

Lt. col. (r) Ion Șandru	79
• Războiul psihologic	
Col. (r) Valeriu Dogaru	86
• De la poliția de siguranță la serviciul de <i>intelligence</i>	
Col. (r) dr. Tiberiu Tănase	92
• 161 de ani de istorie petrolieră românească	
Prof. univ. dr. ing. Marian Rizea	99
<u>Pagini literare</u>	
○ Dumitru Dănău, Corin Bianu, Emil Dreptate, Mircea Dorin Istrate, Gheorghe Trifu	111
<u>Din activitatea ACMRR-SRI</u>	
• Prezenți în viața și cultura cetății	117
• In Memoriam: Dr. ist. Gelu Neamțu (Dr. Aurel V. David)	119
• Noi apariții editoriale	120
• „Vitrallii – lumini și umbre” – prezență și ecouri	124
	125

M E S A J U L

conducerii Serviciului Român de Informații adresat cu ocazia
Adunării Generale a ACMRR – SRI, 28 aprilie 2017

Stimați Colegi,

Întâlnirea de astăzi a Adunării generale a Asociației ne oferă ocazia de a vă transmite câteva mesaje din partea conducerii Serviciului.

În primul rând, dorim să vă asigurăm de aprecierile noastre pentru eforturile pe care le-ați depus de-a lungul carierei și pentru implicarea în proiecte ale Asociației în calitate de rezerviști ori pentru sprijinul adus instituției în misiunile de securitate națională. Este o contribuție importantă pentru Serviciu, cu atât mai mult cu cât vine din partea unor profesioniști. Suntem convinși că resursa umană este cea mai importantă resursă a instituției, iar dumneavoastră faceți parte din această categorie, pe care o considerăm depozitară a unor experiențe valoroase.

În al doilea rând, întrucât am considerat întotdeauna că Asociația este parte importantă a Serviciului, credem că este datoria noastră să vă informăm despre unele aspecte de interes și să vă sprijinim la rândul-ne atunci când aveți nevoie. De aceea, suntem preocupați de setarea unor căi de comunicare facilă și de diversificarea instrumentelor de lucru în relația noastră.

Instituția este, în contextul actual de securitate, într-un proces de modernizare și consolidare a rolului în spațiul public, de transparentizare și configurare a unei relații mai deschise cu societatea civilă și cu categorii de public care, în mod natural, fac parte din ADN-ul instituțional, precum cea a rezerviștilor. De aceea, apreciem că personalul în rezervă sau retragere acționează ca adevărate cutii de rezonanță care poartă „vocea” instituției, ca multiplicatori ai imaginii noastre, în fine, ca ambasadori profesioniști și discreți ai SRI.

~~Pentru viitor, ne dorim planificarea și desfășurarea, de către unitățile Serviciului, a unor activități în care să fiți implicați, atât pe componenta informativ-operativă cât și pe aceea de resurse umane ori de comunicare,~~

~~într-un parteneriat onest, în beneficiul ambelor părți și, mai ales, al cetățenilor României în slujba cărora suntem.~~

Spre exemplu, valorificarea expertizei rezerviștilor prin reîncadrarea în Serviciu, folosind noi formule de colaborare oferite de legislația în vigoare, este una din măsurile adoptate de curând, despre care credem că va facilita comunicarea între zona activă a instituției și dumneavoastră.

~~Ne dorim și ne-ar fi extrem de util să contribuim la obținerea de date de importanță operativă din mediile accesate ulterior ieșirii din Serviciu, dar și la asigurarea suportului informativ și operațional sau a legăturii cu alte surse, sub coordonarea unor ofițeri de legătură, activități care vor aduce beneficii valoroase în planul asigurării misiunilor de securitate națională.~~

De asemenea, ne-am propus să continuăm activități care au devenit tradiție pentru Serviciu și vă invităm să vă implicați în proiecte de preservare a memoriei instituționale cu ocazia festivităților prilejuite de comemorarea, aniversarea sau omagierea unor evenimente de importanță și a altor activități ce se organizează la nivel central sau local.

În sprijinul informării dumneavoastră, lucrăm la realizarea unei pagini dedicate de internet, prin intermediul căreia veți putea accesa date în legătură cu Serviciul și cu propriul dumneavoastră statut și prin care puteți exprima idei și opinii personale.

În fine, alături de aprecierile noastre, vă asigurăm de întreg sprijinul Serviciului și vă dorim succes în plan personal și profesional și sănătate, dumneavoastră și familiilor. Vă încredințăm de întreaga noastră disponibilitate la dialog pentru că, în cele din urmă, indiferent de statut, pe toți ne unește un singur țel, acela de a ne servi Patria!

Vă mulțumim!

FILE DE ISTORIE

OPOZIȚIA OAMENILOR DE CULTURĂ FAȚĂ DE REGIMUL CEAUȘESCU

7. PARTICULARITĂȚILE MEDIULUI CULTURAL ȘI OPOZIȚIA DE FOR PUBLIC

Istoricii și analiștii perioadei comuniste în România sunt cvasi-unanimi în a considera că **opoziția față de regimul Ceaușescu a fost, pe ansamblu, una firavă, comparativ cu cea din celelalte țări comuniste situate în Europa Centrală și de Est**, „numărul celor care au îndrăznit să critice public sau să conteste regimul fiind mult mai mic. Mai mult, spre deosebire de celelalte țări, nu s-a coagulat nicio mișcare colectivă care să poată activa continuu, ci au existat, cu precădere, disidenți solitari”.¹

La rândul lor, analiști occidentali descriu în lucrările lor opoziția românilor ca „o sumă de acțiuni sporadice și localizate, lipsite de coeziune și fără impact asupra restului societății”.²

În numerele 28 și 29 ale revistei noastre am prezentat opoziția altor categorii de persoane din România, respectiv muncitorimea, țărănimea, intelectualitatea (mai puțin creatorii de literatură și artă), opoziția politică (istorică și din interiorul P.C.R.), etnică și religioasă.³

În acest context de evaluare a opoziției la nivel național față de regimul Ceaușescu, **o anumită tendință de schematizare și minimalizare se constată și în ce privește opoziția oamenilor de artă și cultură**, despre care se afirmă că nu a depășit nivelul unor gesturi individuale și ale unei opoziții în cadrul uniunilor de creație. Această concluzie este determinată, în bună măsură, de faptul că în rândul creatorilor de literatură și artă – considerată categoria cea mai radicală a societății – nu s-a reușit coagularea unei mișcări protestatar-contestatare care să zguduie regimul comunist, obiectiv vizat programatic de cercurile și grupările din străinătate implicate în strategia complexă de subminare și răsturnare a regimurilor comuniste central și est-europene. „Nici

¹ Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, *Raport Final*, Ed. Humanitas, 2007, pp. 719-720.

² *Idem*, p. 720.

³ „*Vitralii – Lumini și umbre*” nr. 28, pp. 29-50 și nr. 29, pp. 71-88.

măcar protestul efemer al lui (Paul) Goma nu a fost o mișcare în sensul de structură organizată cu un plan de acțiune bine formulat”.⁴

Documentele informative ale Securității sunt mult mai nuanțate în această problematică deosebit de complexă a opoziției oamenilor de cultură și artă față de regimul Ceaușescu. Scriitorul și ziaristul Mihai Pelin, care a avut privilegiul de a conduce colectivul care a selecționat documente informative și a elaborat „*Cartea Albă a Securității*”, volumele I-IV, și „*Istории literare și artistice 1969-1989*”, a concluzionat că „se probează documentar că un număr important de scriitori, critici literari și de artă, artiști plastici și oameni din muzică, teatru și cinematografie, aceștia constituind și partea cea mai convingătoare a intelectualilor țării, nu au aderat la obediență și servilism față de autoritățile timpului. Și, în cele din urmă, au obținut o marjă considerabilă de libertate, nu numai prin evaziune din țară, ci, mai ales, prin felul în care au acționat între hotarele ei, impunându-se și publicului și instituțiilor politice și culturale cu mult înainte de momentul decembrie 1989. Efectiv, încă de la începutul anilor '80, o parte apreciabilă dintre scriitorii și artiștii români nu mai putea fi manipulată ca în deceniile anterioare de către organele de partid și de stat, decât cu riscuri pe care diversele cabinete competente nu mai erau dispuse să și le asume. ...În lupta ei antitotalitară, spiritualitatea românească nu s-a afirmat prin două-trei vârfuri, intens mediatizate în lumea occidentală, dar izolate în masa propriei națiuni, ci printr-un corp intelectual tenace și solidar, care nu pierdea practic nicio ocazie de a se opune abuzurilor și de a-și impune punctele de vedere... Majoritatea covârșitoare a oamenilor de litere a preferat să se organizeze și să lupte în țară, în cadrul uniunii lor de creație, în reuniunile periodice ale breslei lor, în pagina cărților lor și a revistelor culturale, provocând deseori confruntări directe cu ceea ce se numea atunci conducerea superioară de partid și de stat”.⁵

Descifrarea corectă a atitudinii oamenilor de cultură, a intelectualilor în general, față de regimul comunist **presupune buna înțelegere a elementelor comune**, care țin de esența sistemului, pe de o parte, și a **elementelor specifice românești**, pe de altă parte.

⁴ Comisia prezidențială, *Op.cit.*, p.738.

⁵ Serviciul Român de Informații, *Cartea Albă a Securității, Istории literare și artistice 1969-1989, Avertisment*, Ed. Presa Românească, 1996, p.VII.

Când ne referim la elemente comune, avem în vedere strict aspectele de factură ideologică, valabile în toată lumea, care stau la baza atitudinii oamenilor de cultură față de un regim politic autoritar sau dictatorial, iar prin elemente specifice înțelegem condițiile concrete românești care au determinat sau influențat pe etape atitudinea oamenilor de cultură față de regimul comunist.

Între **elementele comune** pot fi enumerate următoarele:

- Elita intelectuală a fost în toate formele de organizare a societății o entitate destul de fluidă, mulți scriitori, artiști, oameni de știință, academicieni, universitari de renume acceptând să migreze în clasa politică și să fie părtași la guvernare, inclusiv în regimuri vădit autoritare sau dictatoriale, exemplele fiind numeroase.

- Deși ideologiile extremiste, atât de dreapta cât și de stânga, s-au dovedit, la nivelul practicii politice, nocive pentru societate, ele au avut, între precursori, militanți sau doar susținători ai categoriilor de intelectuali menționate.

- În ultimele decenii ale secolului al XIX-lea și în mai bine de 60 de ani din secolul XX, a existat un curent în lume, inclusiv în țări occidentale de primă mărime, de alunecare a unei părți semnificative a elitei intelectuale spre ideile de factură socialistă. „Vinovăția” nu poate fi pusă exclusiv în sarcina KGB sau a strămoșului său, NKVD, deoarece s-a născut abia în deceniul 3. Au existat destule minți luminate care au văzut în socialism sau comunism, cel puțin pentru anumite perioade, o posibilă alternativă de organizare a societății.

- Cu toate cele întâmplate în anii '90 (destrămarea sistemului comunist constituit de URSS și înlăturarea – prin revoluții de catifea sau violente – a regimurilor comuniste din centrul și estul Europei), propensiunea pentru marxism nu a dispărut complet, existând destui intelectuali tineri preocupați de această zonă doctrinară.

Specificul românesc este conferit de faptul că în perioada regimului Ceaușescu, poate mai mult decât oricând, **lumea culturală a fost divizată în grupuri și tabere** care „au consumat energii însemnate în conflicte interne, deseori alimentate de vanități personale și nu de puține ori încurajate de eșalonul politic”.⁶

⁶ S.R.I., *Op.cit.*, *Avertisment*, p.VII.

Creatorii de literatură și artă au început să se situeze, începând cu anii '960, **pe poziții diferite în ce privește orientarea fenomenului cultural în țara noastră.**

- Pe de o parte, **adeptii sincronismului cultural** vedeau propășirea culturii române prin alinierea la valorile culturale ale țărilor mai avansate din Occident. Termenul îl găsim la Eugen Lovinescu, cu o funcționalitate specifică legată de modalitatea de difuzare și asimilare culturală în condițiile formării civilizației române moderne.

Sincronismul cultural presupune introducerea bruscă, integrală, fără selecție, a unor valori culturale de la țări mai avansate ale Apusului, la cele mai puțin avansate ale Răsăritului.

Totodată, el vizează și ritmul dezvoltării culturale, deoarece, datorită efectului imitației, se pot sări etape ale dezvoltării (ex. inexistența clasicismului în literatura română).⁷

- Pe de altă parte, **adeptii protocronismului** considerau că, datorită istoriei noastre, diferită de a altor popoare, îndeosebi prin vitregia ei, românii au o creativitate și un spirit anticipativ de excepție. Protocronismul este un termen creat de Edgar Papu, preluat ulterior de Paul Anghel și de alții, pentru a aprecia caracterul creator al unei culturi prin anticipările denumite protocronii.

Protocronismul este gândit în opoziție cu sincronismul și are meritul de a pune în valoare acele anticipări purtătoare de caracteristici culturale noi ce funcționează ulterior în calitate de paradigme.⁸

În domeniul artelor plastice s-au conturat, de asemenea, două tendințe diferite, una promovând arta figurativă, cu mesaj național, și alta arta abstractă.

Problema modului de raportare la național și universal a fost, în fapt, cea care a divizat major mediul creatorilor de literatură și artă. Elocvente, în acest sens, sunt pe de o parte, lucrările „*Național și universal*”, publicată de Pompiliu Marcea în 1975 la Editura Eminescu, și „*Desthesis carpato-dunărean*”, scoasă de Florin Mihăilescu în 1981 la Editura Minerva și, pe de altă parte, răspunsul dat prin articolul lui Andrei Pleșu intitulat „*Rigorile*

⁷ Rodica Topor (coordonator), Florica Diaconu și Georgeta Magherescu, *Cultură-Termenii și personalități, Dicționar*, Ed. Vivaldi, București, 2000, pp.199-200.

⁸ *Idem*, pp.180-181.

ideii naționale și legitimitatea universalului”, apărut în revista „Secolul 20” în februarie 1982 (nr.1-3/1981).

Diferențele dintre aceste orientări de abordare estetică au început să fie politizate.

Adepții unei „direcții naționale în cultură” au sprijinit prin creația lor orientările partidului comunist, mizând din pornire «pe faptul că ar fi putut găsi arbitri și interlocutori rezonabili în nomenclatura partidului de atunci. Și nu i-au găsit... În cadrul acestei direcții, care a creat și ea destule probleme regimului comunist, s-au agățat în diverse faze, urmărind interese strict personale, și autori de poeme penibile despre „cârmaci” și „savantă”... Pe măsură ce situația socială și economică a țării evolua dramatic spre un colaps total, „direcția națională” în speță a sfârșit prin a se împotmoli într-o contradicție de fond. În 1987, și membrii cei mai marcanți, dintre care mulți ar fi meritat o altă soartă, vor refuza să mai susțină prin cuvânt scris partidul...».⁹

«Cealaltă tabără de scriitori și artiști, care au refuzat permanent, cu dârzenie, imixtiunea ideologiei partidului comunist în scrisul și arta lor, trebuie să constatăm că a fost cu adevărat sprijinită cu metodă de postul de radio „Europa liberă” în toate acțiunile ei. Îndoielnic poate fi numai faptul că partizanii ei au fost folosiți în mod conștient și deliberat».¹⁰

Rivalitățile și disputele dintre aceste grupuri au degenerat deseori în acțiuni de denigrare, în încercări de îndepărtare din poziții influente în mediu sau chiar de excludere din uniunile de creație, iar uneori chiar în violențe! Câteva exemple sunt elocvente în acest sens:

- Adversarii lui Eugen Barbu – membru supleant al CC al PCR și deputat în Marea Adunare Națională, au încercat să folosească faptul că unele pagini din volumul 3 al romanului „Incognito” erau suspecte de plagiat din scriitorii ruși K. Paustoski și I. Ehrenburg pentru a determina excluderea sa din Uniunea Scriitorilor. Astfel, o serie de scriitori cu care Eugen Barbu se afla într-un vechi și latent conflict, între care Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Nicolae Manolescu, Dorin Tudoran, Gabriel Dimisianu și alții, au hotărât să profite de situație pentru a propune excluderea sa din Uniunea Scriitorilor în ședința

⁹ S.R.I., *Avertisment Op.cit*, p.VII.

¹⁰ *Idem.*

Biroului Executiv al Uniunii din 16 ianuarie și a Comitetului de partid din 29 ianuarie 1979.¹¹

În acest context, conducerea Uniunii Scriitorilor a constituit un colectiv format din Ovid S. Crohmălniceanu, Eugen Simion, Dan Hăulică, Radu Boureanu și Alexandru Piru, care să prezinte un punct de vedere asupra suspiciunilor de plagiat. Cum era de așteptat, cu excepția lui Alexandru Piru, ceilalți membri ai colectivului au susținut concluzia de plagiat, fiind de notorietate că ei se aflau printre adversarii lui Eugen Barbu.¹²

Ca urmare a amenințărilor lui Eugen Barbu că se va retrage din viața publică și la intervenția factorilor de putere, scandalul a fost stopat.

- Numirea lui Nicolae Dan Frunteletă – poet cu poziție politică în UASCR și UTC - în funcția de redactor-șef al revistei „Luceafărul”, în ianuarie 1980, a generat o reacție promptă din partea grupării adverse. La sugestia lui Dan Deșliu, Nicolae Manolescu, Gabriel Dimisianu, Ștefan Augustin Doinaș și Eugen Simion, tinerii scriitori Mircea Dinescu, Dorin Tudoran și Dan Cristea au redactat un memoriu de protest, pe care au obținut și semnăturile altor oameni de litere. Prin demersul respectiv i se semnala lui Nicolae Ceaușescu faptul că numirea lui Frunteletă se făcuse cu încălcarea Statutului Uniunii Scriitorilor, întrucât nu era membru al Uniunii.¹³

În ziua de 29 ianuarie 1980, memoriul a fost înmănat președintelui Uniunii Scriitorilor, iar Geo Bogza a propus să fie adoptat ca document al Consiliului de conducere al Uniunii și să se hotărască înfirmarea numirii lui Nicolae Dan Frunteletă. În urma intervenției unor membri ai Consiliului, nu s-a dat curs propunerii, iar memoriul i-a fost restituit lui Mircea Dinescu.¹⁴

- În acest context, la începutul anului 1984, pe culoarul redacției revistei „Luceafărul” a avut loc o altercație violentă între poeții Mircea Dinescu și Iulian Neacșu, în care s-au implicat și Dorin Tudoran, respectiv Cezar Ivănescu.

Cele două grupări din lumea scriitoricească au apelat în mai multe rânduri la arbitrajul lui Nicolae Ceaușescu.

¹¹ *Departamentul Securității Statului/Direcția I, Notă din 15 ianuarie 1979, apud S.R.I., Op.cit., doc. 139.*

¹² *Inspectoratul Municipiului București-Securitate, Notă din 10 februarie 1979, apud Op.cit., doc.145.*

¹³ *D.S.S./Direcția I, Raport din 20 ianuarie 1980, apud Op. cit., doc.161.*

¹⁴ *D.S.S./Direcția I, Notă din 5 februarie 1980, apud Op. cit., doc.164.*

- Ca o reacție la faptul că așa-numitul „grup Bogza-Jebeleanu” deținea pozițiile de conducere în Uniunea Scriitorilor, grupul denumit al scriitorilor naționaliști, angajați politic, a trecut la contraofensivă, solicitând o întâlnire cu Nicolae Ceaușescu, pentru a-i prezenta „problemele și frământările din lumea literară”. Între scriitorii care au fost primiți și ascultați de Ceaușescu, în ziua de 28 august 1980, s-au numărat Gheorghe Tomozei, Gheorghe Pituț, Dan Zamfirescu, Ion Lăncrănjan, Romul Munteanu, Fănuș Neagu, Paul Anghel, Alexandru Oprea, Pompiliu Marcea, Mircea Micu, Mihai Ungheanu, Mihai Beniuc, Teodor Balș și Iulian Neacșu.¹⁵

- În februarie 1981, și exponenți ai grupului de scriitori care erau reticenți față de dirigismul ideologic și coordonata „patriotardă” au solicitat o întâlnire cu Nicolae Ceaușescu pentru a-i semnala agravarea atmosferei din viața literară, datorită „inactivității conducerii Uniunii Scriitorilor și abilității unor adversari literari”. Inițiativa redactării unei cereri în acest sens a luat-o Dan Deșliu, la ea achiesând Nicolae Manolescu, Constantin Țoiu, Eugen Simion, Ștefan Augustin Doinaș și Mircea Dinescu.¹⁶

În cererea prin care era solicitată primirea la șeful statului se stipula între obiectivele demersului „să se atragă atenția conducerii de partid asupra relei-credințe a grupului Barbu-Păunescu-Lăncrănjan și alții”, care „se străduie a acredita ideea că doar ei servesc partidul, că doar ei iubesc țara și pe conducătorul său”.¹⁷

În final, «se solicita intervenția conducerii superioare de partid ca să se pună capăt abuzului de putere prin presă al unui grup care denigrează literatura actuală, insultă scriitorii, se laudă reciproc în revistele „Luceafărul” și „Săptămâna”, calomniază, strecoară interpretări dăunătoare din punct de vedere ideologic, întrețin un climat de violență... împart scriitorii în patrioți și nepatrioți, în funcție de prietenia cu ei».¹⁸ Documentul a fost semnat de 27 de scriitori, între care Șerban Cioculescu, Radu Boureanu, Ion Caraion, Nina Cassian, Dan Deșliu, Ovid S. Crohmălniceanu, Ștefan Augustin Doinaș, Nicolae Manolescu și Eugen Simion.¹⁹

¹⁵ I.M.B.-Securitate, *Notă din 28 august 1980*, apud Op. cit., doc.174.

¹⁶ D.S.S./*Notă din 20 februarie 1981*, apud Op. cit., doc. 203.

¹⁷ D.S.S./*Notă din 10 martie 1981*, apud Op. cit., doc. 211.

¹⁸ D.S.S./*Notă din 12 martie 1981*, apud Op. cit., doc.213.

¹⁹ I.M.B.-Securitate, *Notă din 13 martie 1981*, apud Op. cit., doc. 214.

Urmare solicitării respective, unii dintre scriitorii semnați au fost primiți și ascultați de Nicolae Ceaușescu.

Tensiuni și confruntări similare s-au manifestat în anii '970-'980 și în domeniul artelor plastice între exponenții artei figurative și cei ai artei abstracte.

- O primă ciocnire mai violentă între cele două grupări s-a produs în anul 1975, când expoziția cu tema „Imagini ale istoriei, de la document la operă”, organizată de grupul de artiști promovați de criticul de artă Dan Hăulică la „Galeria nouă” a generat un mare scandal. Exponenți ai grupului advers au reacționat prompt prin luări de atitudine în presă, dar și prin sesizări la forurile culturale, de partid și chiar la Securitate. Acuzele vizau încercarea organizatorilor și participanților la expoziție de a demitiza mari personalități istorice ale poporului român.²⁰

- Similar s-au produs lucrurile și puțin mai târziu, în 1976, pe marginea simbolisticii folosite de autorii tapiseriilor monumentale aflate în lucru în acel moment pentru Teatrul Național „I.L.Caragiale” din Capitală, având ca autori pe Șerban Gabrea-Florin Ciubotaru, Ion Nicodim și Virgil Almășanu. Exponenți ai orientării figurative au alertat forurile de partid și de stat, semnalând că tapiseriile respective ar conține simboluri cu semnificații oculte (iudaice, masonice etc.).²¹

- Un alt prilej de coliziune între cele două grupuri l-a ocazionat expoziția intitulată „2+1”, deschisă în aprilie 1981 la Galeria „Simeza” din București de exponenți ai „grupului Hăulică”, care includea și lucrări ale pictorului Horia Bernea, etichetate ca având mesaje mistico-religioase și chiar cu iz legionar.

Și celelalte domenii cultural-artistice (cinematografie, teatru, muzică) au fost marcate în acea perioadă de existența unor grupări cu opțiuni estetice, dar mai ales interese diferite. Interesant este faptul că **disensiunile dintre diversele opțiuni estetice și chiar politice din lumea culturală au manifestări remanente și în**

²⁰ I.M.B.-Securitate, *Raport cu propuneri de a fi închis dosarul „Hasan” privind pe Dan Hăulică (20 septembrie 1979)*, apud Op. cit., doc.154.

²¹ Detalii am prezentat în revista „Vitrallii-Lumini și umbre” nr. 12, pp. 83-94 și „Apărarea ordinii constituționale-perspectiva unui ofițer de informații”, Ed. Paco, 2016, pp.117-142.

prezent, pozițiile divergente, deseori ireconciliabile, dintre multe personalități culturale inducând ideea că resorturile intime sunt mai puternice decât ideologia.

Exponenți ai tendințelor antagonice din mediul cultural au încercat să implice și Securitatea în răfuielile dintre ei. După conștientizarea acestui risc, **serviciul național de informații a abordat cu prudență aceste stări de lucruri**, limitându-se la informarea factorilor competenți. Ilustrativă în acest sens este o opinie neutră, cea a lui Mihai Pelin, care a apreciat „poziția și acțiunea Securității față de inaderența scriitorilor și artiștilor la ideologia partidului comunist și, totodată, față de conflictele clamoroase dintre grupările intelectuale pe care le-am evocat”. În context, el consideră că „nu se poate contesta că, pe măsura apropierii crahului regimului de la București, implicarea Securității în domeniul literaturii și artei a fost cu preponderență de ordin informativ. Și, într-un anume fel, echitabilă: toate grupările literare și artistice au fost în egală măsură supravegheate...”²²

*

După creionarea specificităților domeniului cultural-artistic, putem trece la abordarea **modalităților concrete de manifestare a opoziției oamenilor de cultură față de regimul Ceaușescu**. Voi începe cu **opoziția de for public**, care a cunoscut mai multe modalități.

1. Refuzul deschis de a da curs orientărilor și comandamentelor ideologice privind creația literar-artistică

- Semnificativ este cazul scriitorului Nicolae Breban, care, la 25 august 1971, la scurt timp după lansarea cunoscutelor teze ideologice, aflat la Paris, a expediat o scrisoare de demisie din funcția de redactor-șef la revista „*România literară*”, sub motivația că dorește să-și continue șederea în străinătate în vederea afirmării ca prozator la nivel european.²³ De menționat că Nicolae Breban avea în țară un statut profesional și politic de excepție, fiind membru al CC al PCR.

- Mai mulți oameni de cultură importanți au refuzat să realizeze creații literar-artistice dedicate unor evenimente politice. Cu titlu de exemplu menționez pe Nicolae Manolescu, care în noiembrie 1979 a refuzat categoric să scrie pentru numerele revistei „*România literară*” închinat Congresului al

²² Avertisment la Op. cit., p.VII.

²³ D.S.S., *Notă privind pe scriitorul Nicolae Breban*, apud Op. cit., doc.119.

XII-lea al P.C.R., afirmând că nu va scrie „câtă vreme revistele nu sunt lăsate să-și facă datoria, indiferent de momentele festive”²⁴; Margareta Sterian, care în aceeași perioadă a refuzat solicitarea Radioteleviziunii Române de a prezenta versuri dedicate aceluiași Congres, pe considerentul că „îi displace faptul că toate organizațiile de bază cer realegerea secretarului general”²⁵; scriitorii Constantin Chiriță, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Gheorghe Tomozei, Augustin Buzura și alții, care au refuzat să participe la emisiuni ale Televiziunii Române cu caracter exclusiv politic, așa cum a fost ciclul „Cincisprezece ani lumină” difuzat în 1980²⁶; Dan Hăulică, Ștefan Augustin Doinaș, Octavian Paler, Dana Dumitriu, Mircea Zăciu, Geo Dumitrescu, care au refuzat să publice materiale în presă sau să aibă intervenții la radio și televiziune pentru a-și afirma atașamentul sau adeziunea față de politica internă și externă promovată de partid și de stat.²⁷

- O altă formă de refuz a constituit-o neacceptarea de a participa cu materiale la volumele omagiale dedicate soților Ceaușescu. Lista oamenilor de cultură care au adoptat o asemenea poziție este lungă. Pentru omagierea evenimentelor aniversare din ianuarie 1988, au refuzat să redacteze și să prezinte articole sau materiale de această factură Titus Popovici, Octavian Paler, George Macovescu, Ana Blandiana, Romulus Rusan, Eugen Simion, Nicolae Manolescu, Mircea Iorgulescu, Petre Sălcudeanu, Mircea Dinescu, Domokos Geza, Paul Anghel, Paul Everac și Dan Hăulică din București, Viorel Cacoveanu și Mircea Zăciu din Cluj, Ion Dezideriu Sârbu, Constantin Barbu, Eugen Negrici din Craiova.²⁸

- De menționat și faptul că unii oameni de artă și cultură absentau de la manifestări politice la care erau delegați de instituțiile culturale. Astfel, de la lucrările Consiliului educației politice și culturii socialiste din august 1987 au lipsit delegații Eugen Barbu (redactor-șef al revistei „Săptămâna”), scriitorul Mircea Sântimbreanu, pictorul Brăduț Covaliu, graficienii Vasile Kazar și Ligia

²⁴ D.S.S., *Notă din 12 noiembrie 1979*, apud Op. cit., doc. 157.

²⁵ *Inspectoratul Județean Cluj, Semnalare către Direcția I din 23 noiembrie 1979*, apud Op. cit., doc. 159.

²⁶ D.S.S., *Notă din 8 noiembrie 1980*, apud Op. cit., doc. 191.

²⁷ D.S.S., *Notă din 5 februarie 1983*, apud Op. cit., doc. 302.

²⁸ D.S.S., *Notă din 7 ianuarie 1988*, apud Op. cit. doc. 438.

Macovei, compozitorii Zeno Vancea și Laurențiu Profeta (vicepreședinte, respectiv, secretar al Uniunii Compozitorilor), regizorul Horea Popescu (director adjunct la Teatrul Național „I.L.Caragiale”), actorul Virgil Ogășanu (secretar adjunct al B.O.B. de la Teatrul „L.S.Bulandra”).²⁹

În context, câteva referiri la rezistența prin cultură. Exemplul cel mai semnificativ l-a reprezentat revista „Secolul 20”, condusă din 1963 de Dan Hăulică, publicație de cultură universală, care a fost cel mai puțin ideologizată, datorită opoziției ferme și permanente a cunoscutului critic de artă față de imixtiunile forurilor politice și culturale. Cu sprijinul colegilor de breaslă, Dan Hăulică a rezistat și unei tentative de a fi schimbat din funcția de redactor-șef.

Și conducătorii altor publicații literar-artistice au încercat, și în bună măsură au reușit, să le păstreze pe o linie preponderent profesională.

La nivel individual, numărul oamenilor de cultură care au făcut abstracție de comandamentele ideologice ale perioadei comuniste, optând pentru proiecte eminamente culturale, este considerabil. Impactul acestei conduite la erodarea sistemului comunist a fost, însă, minor.

2. Adoptarea unei atitudini critice la adresa unor măsuri politice și administrative vizând domeniul cultural în cadrul organizațiilor de partid de pe lângă uniunile de creație și al unor simpozioane, colocvii ale creatorilor de literatură și artă

a) Pe măsură ce nemulțumirile privind statutul profesional al creatorului de literatură și de artă se accentuau, adunările organizațiilor de bază ale PCR din cadrul uniunilor de creație au fost marcate de creșterea atitudinii critice a membrilor acestora față de unele măsuri și decizii ale forurilor culturale și ideologice diriguitoare. Întrucât aceste organizații de partid deveneau tot mai pregnant tribune de prezentare a unor nemulțumiri, contestări și chiar proteste, în toamna anului 1980 conducerea PCR a hotărât desființarea lor și distribuirea membrilor acestora către organizațiile de bază de la locurile de muncă (reviste, edituri, instituții de învățământ etc.) sau la cele de cartier, în cazul pensionarilor.

Măsura a generat nemulțumiri și reacții negative în rândul oamenilor de cultură membri ai PCR. Alexandru Balaci, vicepreședinte al Uniunii

²⁹ D.S.S., *Notă din 20 august 1987*, apud Op. cit., doc.426.

Scriitorilor, a afirmat că „nu înțelege de ce, după 15 ani de activitate bună de când i s-a cerut să vină să întărească munca de partid la Uniune, acum i se cere să revină acolo de unde a plecat, deși nu mai are nicio legătură cu instituția în care a lucrat și, cu atât mai puțin, cu organizația de cartier”. Dan Deșliu, în semn de protest, și-a depus carnetul de partid la secretarul organizației de bază³⁰, însoțit de un text explicativ.³¹

b) În anii '970-'980, simpozioanele și colocviile creatorilor de literatură și artă au fost folosite pentru formularea de nemulțumiri individuale și de grup, precum și de critici la adresa unor măsuri de politică culturală.

- Astfel, în cadrul lucrărilor Colocviului național de poezie de la Iași (18-21 octombrie 1978), scriitorii Geo Bogza, Eugen Jebeleanu, Nina Cassian, susținuți de unii tineri poeți adepți ai „poeziei pure”, au criticat exagerarea liniei patriotice în poezie, tendință manifestată atât prin conținutul referatului prezentat de Ștefan Augustin Doinaș, cât și de cele susținute în intervențiile lor de Dorin Tudoran și Ion Gheorghe. Unii participanți, cum ar fi Vasile Nicolescu, director în Consiliul Culturii și Educației Socialiste, Dan Zamfirescu și alții considerau că cele expuse de Doinaș «au foarte multe puncte comune cu tonul folosit de postul de radio „Europa liberă” la adresa climatului literar din țara noastră».³²

- La Colocviul național cu tema „Scriitorii și pacea” (Timișoara, 27-29 aprilie 1982) s-a desfășurat și un simpozion de poezie, organizat de Uniunea Scriitorilor, în cadrul căruia poetul Nikolaus Berwanger a afirmat că „în prezent omului i se pun botnițe, ca să fie mai docil”, iar Adrian Păunescu s-a referit la poziția scriitorului care „nu printr-o atitudine servilă și umilă apără pacea. Astăzi se constată o scădere a cheltuielilor civile, de care suferă și cultura, iar noi, scriitorii, trebuie să ne gândim că necesită să avem ce mânca dimineața, la prânz și seara și se impune ca să ne apărăm cu armele noastre, ale scriitorilor”. La rândul său, abordând problema literaturii, criticul literar Mircea Iorgulescu a susținut că

³⁰ D.S.S., *Notă din 4 noiembrie 1980*, apud Op. cit., doc. 188.

³¹ Op.cit., doc.187.

³² D.S.S., *Raport din 24 octombrie 1978*, apud Op. cit., doc. 133.

„obsedantul deceniu începe după război și continuă, fără a ști când se termină”, remarcând că scriitorilor le revine misiunea de a aborda realitatea și adevărul.³³

3. Folosirea organismelor de conducere colectivă ale uniunilor de creație ca tribună pentru manifestări contestatate și ca instrument de obstrucționare a unor decizii de politică culturală ale partidului și statului

a) **Conferințele naționale ale uniunilor de creație**, la care participau înalți responsabili culturali și ideologici ai regimului, au fost folosite de mulți creatori de literatură și artă pentru a formula nemulțumiri la adresa unor măsuri politico-culturale de natură a le afecta statutul socio-profesional și pentru a reclama excesele sau chiar abuzurile unor factori de decizie din domeniu.

- Astfel, la Conferința Națională a Scriitorilor din 22-24 mai 1972, care a avut loc la puțin timp după lansarea încorsetărilor ideologice prin tezele din iulie și noiembrie 1971, mai mulți oameni de litere și-au exprimat deschis nemulțumirile cu privire la unele aspecte ale politicii culturale a PCR. Spre exemplu, Corneliu Leu a acuzat „arta programată de beneficiar”, cerând să se termine cu practicile paraliterare, iar Dan Deșliu a abordat aspecte privind dificultățile financiare ale scriitorilor.³⁴

- La Conferința Națională a Scriitorilor din mai 1977, Ștefan Augustin Doinaș a invocat excesele cenzurii („scriitorii sunt tratați cu un permanent spirit de suspiciune și complex de subversivitate preexistentă de către organele care doresc să descopere conspirații și flagrantul...”, susținând că organele de aviz, „din spaima de cuvânt, au schimbat versuri de maniera modificării conținutului”), iar Ileana Mălăncioiu s-a referit la situația materială precară, ajungându-se „la un venit mediu lunar mai mic decât al unei femei de serviciu”. La rândul lor, Dorin Tudoran și Dinu Flămând au ridicat unele probleme legate de dificultățile întâmpinate de generația de tineri scriitori.³⁵

- La Conferința Națională a Scriitorilor din iulie 1981, multe luări de cuvânt au purtat amprenta unui ton demascator și revendicativ privind dificultățile cu care se confruntau și statutul scriitorilor. Poeta Daniela Crăsnaru a criticat reducerea planurilor editoriale; Ștefan Augustin Doinaș s-a referit la

³³ D.S.S., *Notă din 4 mai 1982*, apud Op. Cit., doc. 277.

³⁴ *Notă informativă privind Conferința Națională a Scriitorilor din 22-24 mai 1972*, apud Op. cit., doc.24.

³⁵ I.M.B.-Securitate, *Notă din 28 mai 1977*, apud Op. cit., doc. 110.

cenzură (instituție care „nu mai există, dar funcționează”), unele mentalități patronale asupra culturii, tendința de a eticheta drept cosmopolit pe cineva pentru simplul motiv că participă des la festivaluri internaționale ori primește cărți sau reviste străine; Constantin Țoiu a abordat situația materială din ce în ce mai precară a scriitorilor; Nicolae Manolescu a afirmat că una dintre greutățile și piedicile de tot felul care existau în calea creației artistice o reprezenta „concepția administrativ-birocratică de care se fac vinovate forurile de cultură, care nu înțeleg rolul social al culturii și manifestă lipsă de respect față de aceasta”; Ioan Alexandru a reclamat faptul că „nu avem, în școlile noastre, cartea după care se hrănește de 2.000 de ani omenirea – Biblia”, precum și desființarea catedrelor de limba latină și greacă; Dan Deșliu a opinat că „în domeniul creației literare se comit greșeli grave, abuzuri față de care se manifestă clemență” (atac deschis la grupul Eugen Barbu); Eugen Jebeleanu a reclamat diminuarea veniturilor scriitorilor prin sporirea impozitului pe câștigurile din creația literară de la 1 la 50 la sută, desființarea premiilor de stat și a unor case de creație, în timp ce se cheltuiau surse enorme pentru „Cântarea României”; Nicolae Breban a invocat existența unei agresiuni împotriva culturii etc.³⁶

Conferința Națională a Scriitorilor din 1981 a ales un Consiliu de conducere al Uniunii format preponderent din scriitori cu poziții critice, chiar ostile, la adresa conducerii superioare de partid și de stat. Din cei 28 scriitori nou-aleși, doi erau foști condamnați pentru infracțiuni contra securității statului, cinci semnalati cu manifestări politice dușmănoase, iar patru cunoscuți cu relații suspecte cu persoane din emigrația anticomunistă, diplomați sau alți cetățeni străini. În total, din cei 65 de membri ai Consiliului Uniunii Scriitorilor, 41 aveau probleme de genul celor menționate mai sus, la care se adăugau 10 scriitori de etnie maghiară, care aveau probleme similare, marcate însă de pecetea naționalist-iredentistă.³⁷

Totodată, în 1981 a scăzut numărul scriitorilor din Consiliu care erau membri ai CC al PCR sau deputați ai MAN, dețineau funcții în aparatul politic ori de stat sau erau cunoscuți ca susținători ai politicii culturale a partidului, prin împiedicarea realegerii lui Eugen Barbu, Adrian Păunescu, Ion Lăncrănjan, Paul Anghel, Fănuș Neagu etc.

³⁶D.S.S., *Note de informare din 2, 4 și 6 iulie 1981*, apud Op. cit., doc. 237, 238, 239 și 240.

³⁷D.S.S., *notă din iulie 1981*, apud Op. cit., doc. 246.

Similar se prezenta situația și la Uniunea Artiștilor Plastici, unde în Consiliul de conducere 37 de membri erau cunoscuți cu diverse probleme.³⁸

Ca urmare, din dispoziție superioară, până în decembrie 1989, nu a mai fost convocată nicio conferință națională a scriitorilor, deși, conform Statutului Uniunii, trebuia să se organizeze asemenea întruniri la fiecare 4 ani. În consecință, Consiliul Uniunii Scriitorilor ales în 1981 a rămas în funcție până în decembrie 1989, fiind înlocuiți doar cei decedați sau plecați definitiv din țară, rămânând o tribună de la care se exprimau critici severe la adresa forurilor ideologice conducătoare.

Similar s-a procedat și la celelalte uniuni și asociații de creație.

În ceea ce privește conferințele naționale, de interes este și faptul că secretarii cu propaganda ai CC al PCR care participau, de regulă, la aceste manifestări, cu excepția lui Dumitru Popescu „Dumnezeu”, nu reușeau să țină piept avalanșei de critici și contestații. Mai mult, pentru a nu fi acuzați de Nicolae Ceaușescu că nu fac față „scandalagiilor” scriitori, artiști plastici și cineaști, aceștia nu informau complet și corect asupra modului de derulare, problemelor ridicate și răspunsurilor date. Așa se explică de ce Securitatea monitoriza atent desfășurarea acestor acțiuni și-l informa prompt pe șeful statului, pentru a asigura încunoștințarea acestuia asupra stării de spirit din rândul creatorilor de literatură și artă și a problemelor care îi preocupau.

b) În condițiile prezentate, **organismele colective de conducere ale uniunilor și asociațiilor de creație**, îndeosebi cele ale Uniunii Scriitorilor, au devenit, treptat, platforme de manifestare a nemulțumirilor și revendicărilor obștilor cultural-artistice, de formulare a unor critici, contestări și chiar proteste față de orientări politico-ideologice și măsuri administrative considerate imixtiuni în mecanismele intrinseci ale domeniului cultural-artistic.

Cu timpul, **consiliile de conducere și birourile executive s-au manifestat ca nuclee de rezistență față de coordonata ideologică**, fiind în bună măsură scăpate de sub controlul partidului comunist. Pentru a ilustra acest fapt, prezint următoarele aspecte:

- În ședința Consiliului de conducere al Uniunii Scriitorilor din noiembrie 1984 s-au relevat mai multe luări de poziție cu caracter contestatar și revendicativ ale lui Octavian Paler, Alexandru Paleologu, Zigu Ornea, Mircea

³⁸ D.S.S., *Notă din mai 1982*, apud Op. cit., doc. 284.

Zaciu, Mircea Iorgulescu și Szasz Ianos, care se refereau în principal la următoarele aspecte:

- Comitetele județene de partid să nu-și mai spună punctul de vedere la primirea de noi membri în Uniune.

- Singura categorie intelectuală care a fost exceptată de politica partidului vizând ridicarea nivelului de trai o reprezenta cea a scriitorilor.

Ilustrativă privind această nouă situație este afirmația lui Bujor Nedelcovici, după încheierea lucrărilor Consiliului, conform căreia „acum s-a format o coeziune scriitoricească și nimeni, oricât de abil ar fi, nu o mai poate sfărâma”.³⁹

- În luna mai 1985 a avut loc o ședință a Consiliului Uniunii Scriitorilor ieșită din comun. Szasz Ianos, care a venit îmbrăcat într-o cămașă având culorile tricolorului ungar, a învinuit conducerea Uniunii de încălcări ale Statutului și i-a cerut lui Dumitru Radu Popescu să-și dea demisia. Octavian Paler a atacat Uniunea Scriitorilor și anumite foruri de partid, pe același considerent. Dan Deșliu a cerut permisiunea să dea citire unei scrisori încredințate de Dorin Tudoran, aflat în greva foamei pentru obținerea vizei de emigrare în SUA. Dumitru Radu Popescu a încercat să stopeze lecturarea scrisorii, spunând că nu se încadrează în ordinea de zi a ședinței și că, dacă se citește, va suspenda ședința. Opoziția sa nu a fost luată în seamă, iar scrisoarea a fost citită.⁴⁰

- Ședința Consiliului Uniunii Scriitorilor din 25 iulie 1986 a avut ca principal subiect formularea unor critici și acuzații la adresa CCES, îndeosebi a prim-vicepreședintelui Mihai Dulea, pentru dispoziția de topire în tipografie a zăului la vol. I și respingerea de la editare a vol. II, fără a fi citit, ale Dicționarului literaturii române, deși fuseseră operate modificările cerute de referatele externe și de către editură (Mircea Zaciu). Octavian Paler a spus că masa rotundă din revista „Contemporanul”, în care unul din romanele sale „a fost executat după metodele anilor '50, este o rușine pentru climatul cultural din țara noastră”. Ileana Mălăncioiu a reclamat că despre cartea ei „Urcarea Muntelui” (ed. Albatros, 1985), care a apărut și s-a vândut, nu este voie să se scrie în presă.⁴¹

În aceste condiții de ostilitate deschisă între mai mulți membri ai Consiliului și președintele Uniunii Scriitorilor, acest organism de conducere, ca

³⁹ D.S.S., *Notă din 8 noiembrie 1984*, apud Op. cit., doc. 344.

⁴⁰ D.S.S., *Notă informativă din 19 iunie 1985*, apud Op. cit., doc. 361.

⁴¹ *Securitatea Județeană Cluj, Notă informativă din 1 august 1986*, apud Op. cit., doc.397.

și Biroul Uniunii, au fost convocate tot mai rar, multe decizii fiind luate fără consultarea acestora.

La o scară mai mică, asemenea atitudini și poziții au fost adoptate și la nivelul organelor de conducere ale filialelor teritoriale ale uniunilor și asociațiilor de creație. Pentru ilustrare, prezint câteva exemple:

- La Adunarea generală a Asociației Scriitorilor din București (iunie 1981), Ion Coja a ținut o pledoarie în legătură cu rolul negativ al inginerilor asupra economiei și agriculturii țării noastre, iar „în ultimul timp și asupra culturii României Socialiste”.⁴²

- În iunie 1984, în ședința Comitetului de conducere al Asociației Scriitorilor din București, la care a participat și Dumitru Radu Popescu (președintele Uniunii Scriitorilor), Octavian Paler, referindu-se la faptul că ședințele Biroului și Consiliului Uniunii nu se mai țineau conform Statutului, a afirmat că se comit „abuzuri intolerabile” din partea organelor de îndrumare, precizând că „răbdarea noastră a ajuns la limită”. La rândul său, Ștefan Bănulescu a spus că „imixtiunea în treburile Uniunii, împiedicarea primirii de noi membri vor duce, în final, la punerea sub semnul întrebării a calității de membru al Uniunii și chiar a existenței Uniunii ca atare”. Ana Blandiana a declarat că a ajuns la o deznădejde totală și nu crede într-o ameliorare rapidă a situație. S-a lansat ideea demisionării în bloc a membrilor Comitetului Asociației Scriitorilor din București.⁴³

*

Aspectele prezentate privind opoziția de for public a oamenilor de cultură și artă, folosind cadrul organizatoric al uniunilor de creație și al altor instituții culturale, conduc la mai multe **concluzii de interes**, dintre care consemnez următoarele:

1. Oamenii de artă și cultură au încercat să-și rezolve nemulțumirile și revendicările deschis, în primul rând, în cadrul organismelor democratice ale uniunilor și asociațiilor de creație.

2. Marea majoritate a nemulțumirilor și revendicărilor priveau măsuri concrete, politico-ideologice și administrative, ale dirigitorilor activității cultural-artistice. Punctual, unele dintre acestea căpătau valențe contestatar-protestatare la

⁴² *Securitatea Municipiului București, Notă din 6 iunie 1981*, apud Op. cit., doc. 227.

⁴³ *S.M.B., Notă din 26 iunie 1984*, apud Op. cit., doc. 338.

adresa imixtiunii partidului în orientarea culturii și a exceselor factorilor administrativi din domeniu, fără a pune în discuție explicit sistemul politic.

3. Opoziția în cadrul democratic intern – importantă, în sine – a avut un impact limitat la nivelul mediului cultural. Într-o anumită măsură, aceste tribune închise au satisfăcut apetitul de contestație al multor oameni de cultură importanți, care nu au mai simțit nevoia unor gesturi publice, acțiuni colective, care implicau riscuri mai mari în ce privește statutul socio-profesional.

4. Între numele care apar la exemplificări se regăsesc cele ale creatorilor de literatură și artă care s-au remacat cu poziție și acțiuni contestatar-protestatare semnificative față de regimul Ceaușescu, dar și multe altele, ceea ce demonstrează, fără echivoc, faptul că opoziția oamenilor de cultură și artă nu se rezumă la câteva cazuri izolate.

5. Securitatea a acționat preponderent în planul informării factorilor de decizie, îndeosebi a șefului statului, cu privire la paleta largă a nemulțumirilor și revendicărilor creatorilor de literatură și artă, precum și a acțiunilor contestatar-protestatare preconizate ori întreprinse pe acest fond, pentru a stimula luarea unor măsuri politice și administrative adecvate pentru rezolvarea acestora.

General de brigadă (r) Vasile Mălureanu

MEMORIE PROFESIONALĂ**CAZURI ȘI... NECAZURI ÎN CONTRASPIONAJ**

Am devenit ofițer de informații în anul 1965, la vârsta de 24 de ani, cu gradul de locotenent, fiind repartizat pe profil de Contraspionaj în orașul Făgăraș, localitatea copilăriei și adolescenței mele.

La scurt timp am trăit un „moment de încercare”, consecință a împărțirii administrativ-teritoriale din 1968, fiind transferat cu serviciul, împreună cu majoritatea colegilor de muncă, în județul nou creat Sibiu.

Noutatea pe linie de serviciu la Sibiu a constituit-o înființarea unei secții teritoriale de Contraspionaj (la care am fost repartizat) cu atribuții informative numai pe teritoriul județului. În municipiul Sibiu și-a desfășurat activitatea, pe același profil de muncă, un serviciu urban de sine-stătător.

Șef al secției teritoriale de Contraspionaj a fost numit căpitanul Ioan Pățcaș, ofițer cu mare capacitate de analiză și sinteză în actul de execuție, cât și cu o apreciată ținută morală.

În spațiul de responsabilitate ce mi-a fost stabilit (ce includea localitățile situate paralel cu Munții Făgăraș, începând cu Avrig-Mârșa, până în apropierea orașului Victoria din județul Brașov) erau amplasate obiective de interes economico-strategic, printre care:

- o importantă întreprindere cu producție în domeniul apărării;
- o unitate economică cu regim secret unde erau stocate rezerve speciale de interes strategic ale statului;
- o unitate militară de rachete în care lucrau și persoane civile, domiciliat în localități din aria de răspundere menționată;
- un spațiu montan cu regim special unde se efectuau prospecțiuni și cercetare a unor minereuri radioactive – o zonă cu interdicție de acces, în care locația, structura și obiectul activităților desfășurate erau clasificate „strict secret de importanță deosebită”;
- un poligon unde se efectuau testări ale inovațiilor (catalogate secret de stat) elaborate de specialiștii români, militari și civili, destinate unor tipuri de armament fabricat în țara noastră.

Precizez că, la data când am fost transferat la noul loc de muncă, nici una din structurile autohtone de informații nu cunoștea despre existența în

județul Sibiu a obiectivului de prospecțiuni și cercetări a minereurilor radioactive, obiectiv cu regim special, a cărei activitate era clasificată la cel mai înalt grad de confidențialitate.

„Marius” și „Remus”

Aveam să aflu despre acest loc montan cu regim special după circa un an de zile, ca urmare a supravegherii informativ-operative de către secția teritorială de informații Sibiu a cetățeanului străin „Marius”, atașat militar acreditat la București, suspectat de către Direcția Centrală de Contraspionaj că era cadru de spionaj.

Măsurile specifice întreprinse pentru controlarea activității lui „Marius” pe timpul prezențelor în județul Sibiu au conturat în mod clar că atașatul militar avea sarcina presantă să stabilească veridicitatea a două informații clasificate pe care le deținea deja despre:

- locația, structura și obiectul activităților desfășurate în spațiul montan în care se efectuau operațiuni de prospectare și cercetare a unor minereuri radioactive;
- vizita unui general al armatei chineze la o secție specială din cadrul Combinatului Chimic Victoria, în scopul realizării unei cooperări militare, respectiv fabricarea în acel loc, după un patent chinez, a unui component pentru rachetele noastre sol-aer de proveniență sovietică, intrat în embargoul decretat de Moscova la adresa țării noastre.

Pentru a desluși motivația acestui mod de acțiune a atașatului militar în scopul clarificării veridicității celor două informații cu caracter strategic, este oportun să menționez că acțiunile sale s-au derulat în contextul condamnării, în semestrul II al anului 1968, de către conducerea Statului Român, a intervenției militare în Cehoslovacia a Uniunii Sovietice și a altor state membre ale Tratatului de la Varșovia, cunoscut fiind că se preconiza o agresiune similară și împotriva României.

În această conjunctură, România a devenit o țintă prioritară a unor servicii străine de informații interesate să cunoască cât mai grabnic viitoarea orientare politică, economică și militaro-strategică aleasă de către țara noastră.

Pentru documentarea preocupărilor informative ale lui „Marius” era utilă recrutarea de către noi a uneia din persoanele vizitate de atașatul militar, respectiv cetățeanul român „Remus”, om de artă stabilit de aproximativ patru ani într-o localitate situată în zona limitrofă spațiului montan cu regim special.

În acest caz am lucrat sub coordonarea șefului meu direct, căpitanul Ioan Pățaș.

L-am contactat pe „Remus” la locuința sa, sub un pretext plauzibil, la scurt timp după cea de-a doua vizită a lui „Marius”. La propunerea lui „Remus”, discuțiile au continuat la o cafea în grădina casei, unde sub un copac se aflau o masă și un scaun în stil rustic. La un anumit moment, în mod politicos și cu scuzele de rigoare, mi-am declinat calitatea de ofițer de securitate.

Vizibil surprins, dar pe ton firesc, „Remus” a replicat că era „pentru prima oară” când nu a intuit că interlocutorul este ofițer de securitate. A completat că el a cunoscut multe dintre trăsăturile distinctive ale ofițerului de securitate, întrucât în București a sprijinit mai mulți ani, în calitate de rezident, o structură informativă a Securității. A subliniat că „probabil” scopul acestui contact avea legătură cu vizitele la domiciliul său ale lui „Marius” și ale altor colegi ai acestuia din cadrul ambasadei.

Pe parcursul colaborării, „Remus” a relevat, în esență, următoarele aspecte referitoare la relațiile sale cu „Marius” și unii dintre colegii săi:

Cea dintâi vizită a atașatului militar la domiciliul lui „Remus” a fost motivată de pasiunea acestuia față de profesia artistului. După ce a contemplat lucrările lui „Remus”, diplomatul i-a destăinuit că a aflat despre talentul acestuia și al soției sale de la colegul său din cadrul ambasadei, atașatul cultural „Șelaru”, care avea un bun prieten, renumit istoric de origine română, rudă apropiată cu partenera de viață a lui „Remus” (fapt real, cunoscut de către artist).

„Marius” a apreciat locul de creație al artistului, în mijlocul naturii, unele avantaje oferite comparativ cu cele de la oraș. „Remus” a confirmat acest adevăr, dar a conchis că veniturile familiei nu pot fi decât modeste.

Atașatul militar a cumpărat de la gazdă mai multe obiecte de artă pentru care a oferit un preț de 5-6 ori mai mare decât cel al pieței.

La propunerea atașatului militar, discuțiile au continuat la o cafea, în spațiul rustic amenajat în grădina casei, unde străinul l-a rugat pe artist să scrie o chitanță de mână, în care să precizeze doar suma, data și numele celui care a făcut plata, fără să amintească despre obiectele de artă cumpărate. A motivat această solicitare prin aceea că trebuia să respecte un protocol birocratic în cadrul unor acțiuni caritabile. „Remus” s-a conformat și a semnat indescifrabil.

Înainte de a părăsi domiciliul soților „Remus”, diplomatul și-a exprimat dorința de a-l mai vizita când se va afla într-o nouă trecere prin Ardeal și a cerut

același accept și pentru colegul său atașatul cultural „Șelaru”, ambele propuneri primind un amabil răspuns favorabil.

În același sezon estival, „Remus” a fost vizitat la domiciliu, tot neanunțat, de atașatul cultural „Șelaru” care, după spusele sale, era în trecere prin județul Sibiu. „Șelaru” a examinat și el operele de artă ale soților „Remus” și a cumpărat la prețuri modeste unele dintre acestea. Le-a prezentat celor doi soți fotografii în care apărea împreună cu bunul său prieten, renumitul istoric de origine română, rudă cu soția artistului. Apoi, la propunerea lui „Șelaru”, acesta împreună cu „Remus” au făcut o plimbare prin grădina casei, unde atașatul cultural a amintit unele inițiative civice ale istoricului de origine română în favoarea păcii în lume, printre care stoparea înarmărilor etc., subliniind, în context, că același crez în șansa instaurării păcii în lume îl are și prietenul său „Marius”.

La scurt timp după vizita lui „Șelaru”, atașatul militar „Marius” i-a făcut o nouă vizită inopinată la domiciliu lui „Remus”. Ca de obicei, atașatul militar a examinat și a selectat unele dintre lucrările artistului, apoi i-a propus să servească cafeaua oferită în grădina casei, unde „Marius” i-a plătit artistului pentru lucrările selectate un preț de circa zece ori mai mare decât al pieței. I-a cerut, de asemenea, să semneze o chitanță de mână, similară celei de la întâlnirea precedentă. Și de data aceasta „Remus” s-a conformat.

Apoi „Marius” i-a propus gazdei să facă împreună o plimbare prin pădurea din apropierea casei, propunere agreată de „Remus”. În cursul plimbării, „Marius” a evocat din nou talentul interlocutorului dar și preocupările istoricului de origine română, rudă cu soția lui „Remus”, în favoarea păcii, de stopare a înarmărilor pe glob.

După un scurt moment de întrerupere, discuția a fost reluată pe un ton calm de către „Marius”, care l-a rugat pe „Remus” să-l ajute, în mod confidențial, în clarificarea a două „zvonuri”, respectiv unul despre efectuarea în spațiul montan din zonă a unor operațiuni miniere de prospectare a unor elemente radioactive, iar celălalt despre posibila vizită efectuată de către un general din armata Chinei la secția specială din cadrul Combinatului Chimic Victoria.

„Marius” a argumentat că această curiozitate „personală” de a verifica aceste „zvonuri” se circumscrie crezului pe care-l are în necesitatea stagnării înarmărilor, a consolidării păcii în lume. Totodată, l-a asigurat pe „Remus” că această curiozitate a sa exclude orice fel de risc în plan personal în ce-l privește pe artist. A completat că aceste date sunt lesne de stabilit, întrucât în apropierea localității de domiciliu a lui „Remus” a fost construită o baracă în care sunt

cazați mineri care ar lucra la aceste prospecțiuni de zăcăminte radioactive. În plus, în aceeași comună locuiesc muncitori care lucrează la secția specială din cadrul Combinatului Chimic Victoria, vizitată de către generalul chinez. Atașatul militar a rezumat că oamenii vorbesc, pălăvrăgesc. Răspunsul lui „Remus” a fost: „om vedea...”.

La scurt timp după solicitarea lui „Marius”, „Remus” a fost vizitat inopinat de către „Stelian”, secretar I la ambasada lui „Marius”. Acesta și-a declinat numele și calitatea oficială, transmițându-i artistului calde salutări din partea colegului și prietenului său „Marius”. Totodată, l-a informat pe „Remus” că va fi invitat oficial, alături de alți oameni de artă români, la o festivitate culturală organizată în incinta ambasadei. Ca de obicei, discuțiile au continuat, la o cafea, în grădina casei. Înainte de a pleca, „Stelian” a cumpărat obiecte de artă, plătind un preț apropiat de cel al pieței și exprimându-și plăcerea de a-l revedea pe artist la acea festivitate culturală.

După prezentarea de către „Remus”, verbal și apoi în scris, a principalelor date și informații relevante în caz, acesta a fost instruit asupra liniei de conduită pe care să o adopte în situația dată, sistemul de legătură și alte elemente necesare pentru o colaborare informativă eficientă și conspirată.

Informațiile furnizate de „Remus” au fost prezentate șefului Securității Județene Sibiu. În prim plan s-a aflat informația care semnală solicitarea lui „Marius” ca „Remus” să clarifice veridicitatea celor două „zvonuri”, în fapt date clasificate.

În ziua următoare, șeful Securității i-a prezentat primului secretar al Comitetului județean de partid, pe atunci Richard Winter, raportul despre existența locației de prospecțiuni pentru elemente radioactive și semnalarea că atașatul militar străin „Marius” era în posesia acestei informații.

Richard Winter a confirmat că știa despre existența și activitatea cu caracter „strict secret de importanță deosebită”, desfășurată în această zonă montană, fiind singura persoană din județ abilitată să o cunoască. A completat că de protecția contrainformativă a acestui obiectiv secret de stat se ocupa o unitate specială a Securității din București.

Sinteza elaborată de către căpitanul Ioan Pățaș, care atesta activitățile ostile desfășurate de către atașatul militar „Marius” împotriva statului nostru, la care s-au anexat datele și informațiile de susținere, împreună cu propuneri de măsuri informativ-operative, a fost înaintată personal șefului Direcției de Contraspionaj, generalul Neagu Cosma. Acesta a decis să se întâlnească mai

întâi cu ofițerii de caz, iar ulterior, la discuții să participe și „Remus”. Discuțiile au avut loc la o casă conspirativă din apropierea Bucureștiului și s-au extins pe durata a trei zile (4-5 ore zilnic, cu unele întreruperi).

„Remus” a răspuns la un număr mare de întrebări, iar în final a fost instruit cu linia de conduită pe care urma s-o adopte cu prilejul vizitei la ambasada lui „Marius”, cu accent pe reacția pe care să o adopte în diferite ipoteze (racolare, provocare și altele). Propunerea ca „Remus” să fie dotat cu mijloace secrete de înregistrare a discuțiilor, atât la ambasadă cât și la domiciliu, a fost respinsă, șeful Contraspionajului evidențiind riscul ca aceste mijloace de interceptare să fie depistate. De asemenea, a fost stabilit un nou sistem de legătură a agentului cu noi.

*

Urmare măsurilor întreprinse în caz, acesta a fost finalizat prin identificarea persoanei – ce deținea o funcție importantă în stat – care îi furnizase lui „Marius” cele două informații clasificate de importanță strategică.

După o anumită perioadă, soții „Remus” s-au stabilit în București, iar agentul a fost preluat în legătură de către un ofițer din cadrul unității centrale de Contraspionaj.

Inginerul „Peter”

Un alt caz de care-mi amintesc s-a derulat în anii 1980 – 1990 și l-a avut ca principal suspect pe inginerul „Peter”, specialist în domeniul construcțiilor industriale, revenit în țară după mai mulți ani de ședere într-un stat european, unde lucrase în cadrul întreprinderii românești de specialitate ARCOM.

Despre comportamentul acestuia din perioada șederii în străinătate se cunoștea doar faptul că, în afara programului de muncă, efectua dese vizite unor prieteni, foști colegi de liceu și facultate stabiliți în acea țară europeană.

Revenit la vechiul loc de muncă din Sibiu, lui „Peter” i s-a propus funcția de inginer șef, pe care însă a refuzat-o, solicitând să fie numit într-o funcție similară pe noul șantier ce fusese deschis în cadrul Întreprinderii Mecanice Mârșa-Avrig. Suspiciunile au fost generate tocmai de faptul că „Peter” nu s-a lăsat convins să renunțe la postul de la Mârșa, deși salariul său ar fi fost același ca la Sibiu, iar în plus nu ar fi trebuit să facă zilnic o navetă dus-întors, de 60 km, deseori pe vreme neprielnică, timp pe care l-ar fi putut petrece cu soția și cei doi copii ai săi.

„Peter” a insistat să i se aprobe transferul la Mârșa, motivând că, din câte cunoștea, acolo se preconiza realizarea unor construcții industriale cu un grad sporit de dificultate și dorea să se perfecționeze în specialitatea sa. Cererea i-a fost aprobată.

Având în vedere insistențele lui „Peter” de a se angaja la Mârșa chiar în condițiile menționate, s-a hotărât supravegherea acestuia pe profil de Contraspionaj, dată fiind necesitatea de a proteja datele de interes strategic ce se aflau în obiectivul respectiv și în zonă. Astfel, în noile spații industriale de la Mârșa urmau să fie produse componente cu caracter secret pentru diferite tipuri de armament din dotarea armatei române, cât și pentru export (carcase cu unele anexe, pentru tancuri, Tab-uri și aparatură pentru depistarea radiațiilor radioactive). În plus, în zona montană limitrofă Întreprinderii Mârșa se afla la acea dată o unitate militară de rachete sol-aer.

Având funcția de inginer-șef pe șantierul de construcții industriale de la Mârșa, „Peter” a conlucrat aproximativ trei ani cu reprezentantul MAPN, colonelul inginer „Octav”, care avea atribuții de verificare a calității și predării la termen a acestor hale industriale).

„Peter” îl contacta pe „Octav” la birou cu motive întemeiate pe linie de serviciu, dar și pentru a-l invita la o cafea, sau în familie la Sibiu, cunoscând că ofițerul domicilia în Mârșa, iar familia acestuia se afla la București. Inginerul colonel a acceptat invitațiile la o cafea, dar a refuzat în mod politic să-l viziteze pe „Peter” în familie la Sibiu.

Cu prilejul unei asemenea invitații la o cafea (în cantina întreprinderii), „Peter” l-a întrebat pe „Octav” despre produsele ce erau planificate a se fabrica în halele aflate în lucru. A motivat întrebarea prin nedumerirea sa când a aflat că în interiorul halelor era prevăzută și construirea unei linii ferate obișnuite, cu acces la cea care leagă unitatea militară Mârșa de gara Avrig. „Octav” i-a răspuns că deocamdată nu cunoaște ce se va fabrica în aceste hale.

La câteva luni după preluarea funcției de la Mârșa, „Peter” l-a cunoscut în biroul inginerului colonel „Octav” pe prietenul acestuia, colonelul „Dan”, care deținea o importantă funcție de conducere în cadrul unității militare de rachete Mârșa.

În momentul despărțirii de „Octav”, „Peter” s-a oferit și l-a condus pe „Dan” la autoturismul militar cu care ofițerul se deplasa. Cu acest prilej, „Peter” și-a manifestat disponibilitatea de a-l ajuta pe „Dan” pentru lucrări de

autogospodărire din incinta unității militare, cu surplusul de materiale de construcții pe care le avea la dispoziție. Propunerea a fost acceptată.

La analiza la nivel superior a situației operative din acest caz, s-a propus și s-a obținut aprobarea Consiliului Politic Superior al Armatei ca „Octav” și „Dan” să ne sprijine informativ, pe timp limitat, exclusiv pentru clarificarea comportamentului suspect al lui „Peter” și a interesului său de a culege informații de interes strategic.

În acest stadiu s-a hotărât, de către Direcția Centrală de Contraspionaj, ca măsurile informativ-operative cu un grad sporit de dificultate (combinații și jocuri operative, în scopul documentării activității suspecte desfășurate de „Peter”) să fie coordonate de la acest nivel și controlate audio și/sau video.

După un interval de timp relativ scurt, „Peter” l-a apelat telefonic pe „Dan”, reamintindu-i oferta de a-l ajuta cu unele materiale de construcții. „Dan” i-a confirmat că avea nevoie de un astfel de sprijin, precizându-i cantitatea materialelor necesare.

Operațiunile de transfer al materialelor s-au efectuat cu prezența lui „Peter” la fața locului, în cadrul unității militare unde lucra „Dan”.

Pe parcursul unei asemenea deplasări, „Peter” l-a informat pe „Dan” că dintr-un anumit punct din perimetrul unității militare pornise, în urmă cu câțiva ani, construcția primei linii ferate, de tip „mocăniță”, spre „buncărele de rachete”. Reacția lui „Dan” a fost că unitatea militară nu a fost și nu este dotată cu rachete, ci cu tunuri antiaeriene (legenda existentă) și că o asemenea linie ferată îngustă nu a existat. „Peter” a replicat că, în calitate de student practicant, el a asistat la inaugurarea acelei linii ferate, fiind în măsură să o localizeze cu aproximație.

Ulterior, „Dan” ne-a informat că a rămas „stupefiat” constatând existența acestei linii ferate, despre care nu avea cunoștință întrucât era totalmente acoperită de vegetație.

Din verificările întreprinse nu am reușit să stabilim veridicitatea afirmației lui „Peter” că, în calitate de student practicant, a participat la inaugurarea acelei linii ferate înguste.

Folosindu-se o altă împrejurare favorabilă generată de prezența lui „Peter” în incinta unității militare, „Dan” l-a invitat la o cafea în biroul de protocol. Pe marginea laterală a mesei se afla un document pe coperta căruia era dactilografiată categoria „secret” și titlul „Planificarea anuală a aplicațiilor”. Coperta și foile interioare fuseseră tratate chimic, operațiune necesară reținerii

eventualelor amprente. Într-un anumit moment al discuțiilor, „Dan” a fost chemat urgent de către un subaltern la telefonul „scurt”.

„Dan” fusese instruit să „uite” documentul secret la locul inițial, să se scuze pentru întreruperea conversației și să revină în birou după cinci minute.

Din controlul video a rezultat că, timp de un minut, „Peter” a privit atent documentul, după care l-a luat în mână și a citit cele scrise pe copertă. Exact în momentul când „Peter” se afla cu documentul în mână, „Dan” a revenit în birou, iar inginerul-șef a simulat că-l poziționează ordonat pe masă, printr-o împingere fină cu mâna.

La o altă întâlnire cu „Dan”, „Peter” s-a arătat interesat să cunoască zona unde se făceau trageri spre ținte aeriene cu armamentul din dotarea unității militare. Răspunsul a fost: în zona poligonului Cincu din județul Brașov.

De menționat, în context, că la acea dată, unitatea militară executa trageri cu rachete sol-aer spre ținte aeriene în ținuturile de stepă din Ucraina.

După finalizarea halelor destinate producției de apărare, „Peter” a mai rămas un an la Mârșa pentru construirea unor spații de uz administrativ.

Accesul în secția producției de apărare a fost strict limitată la persoanele care posedau legitimații speciale și figurau pe un anumit tabel. Cu toate acestea, s-a stabilit informativ că, folosindu-se de notorietatea sa în cadrul întreprinderii, în două împrejurări favorabile (pauza de masă), „Peter” a reușit să pătrundă neautorizat în secția specială, unde a „admirat” produsele aflate pe banda tehnologică (carcase pentru tancuri și TAB-uri).

În baza acestor informații, a fost efectuată o percheziție secretă în dulapul metalic de la locul de muncă al suspectului. Într-un carnețel dosit, cu însemnări dezordonate, s-au depistat două cuvinte banale, în dreptul fiecăruia fiind scrise câte două cifre. S-a stabilit că cifrele corespundeau numărului tipurilor de armament pe care le văzuse „Peter” cu ocazia celor două vizite neautorizate în secția specială.

*

În baza datelor și informațiilor obținute în procesul de supraveghere informativ-operativă a lui „Peter”, cazul ar fi putut fi prezentat pentru finalizare. Ulterior însă, acestuia i-a fost aprobată solicitarea de emigrare, împreună cu familia, în țara în care lucrase în cadrul ARCOM.

Gl. bg. (r) Constantin Șerban

„ADIO, DAR RĂMÂN CU VOI”

O ZI DIN „TOAMNA” UNUI OFIȚER DE INFORMAȚII

Nu știu cine și când a avut inspirația de a compara viața omului cu anotimpurile: Primăvara ar corespunde copilăriei și adolescenței, Vara ar fi timpul maturității, al plentitudinii forțelor, Toamna, momentul când omul obosit, uzat fizic și, poate, psihic, trebuie să se gândească la retragerea din tumultul vieții pentru a face loc unei noi generații, iar Iarna... ar fi timpul, dacă te mai ajută memoria, să-ți depeni amintirile rămase din primele trei anotimpuri.

Prin urmare, dacă ai ajuns la vârsta pensionării, înseamnă că ești „tomnatec”, deși am văzut și pensionari care sunt încă în plină „Vară”...

Scriind aceste rânduri, mă gândesc în special la colegii mei pensionari, ofițeri de informații cărora, după o viață de muncă în aparatul informativ, le bate Toamna în geam, iar ei se retrag, cu mâhnire în suflet, dar cu demnitate și cu mulțumirea datoriei îndeplinite față de țară.

Știu ce au simțit toți aceștia! Se ridică un nod în gât și inima vrea să-ți sară din piept când închizi pentru ultima oară fișetul și predai cheia mai tânărului tău coleg, căruia îi joacă în colțul ochilor o lacrimă. Nu mai puțin emoționant și chiar dureros este momentul când trebuie să-ți predai legitimația cu fotografia ta, unde ai o uitătură mândră și hotărâtă, de ofițer care privește cu încredere viitorul, spre spaima dușmanilor. Cu multe săptămâni înainte de data pensionării, dăm sfaturi, indicații, recomandări pentru fiecare caz aflat în lucru, toți ne ascultă răbdători, iar noi tot considerăm că mai avem încă ceva de precizat.

Acum gata, viitorul și cariera au ajuns la capăt de drum: de fapt, se încheie un ciclu din viața noastră. Brusc, avem sentimentul inutilității. Nimeni din afara sistemului nu poate realiza adevăratele trăiri ale ofițerului de informații în momentul când spune „Adio” camarazilor și trebuie să se desprindă de viața trepidantă a muncii informative ca să se fixeze, teoretic, pe banca unui parc. Sunt frumoase idilicele imagini ale bunicului care își supraveghează nepoțelii jucându-se cu lopățica în nisip, dar înseamnă prea puțin pentru noi. Merge și așa, pentru început, dar este o amăgire pentru un ofițer de informații care, dacă nu va reuși să-și organizeze pe mai departe o viață activă, va cădea, cu siguranță, în capcana moleșitoare a sedetarismului, iar decreștutudinea, cel puțin fizică, va pune stăpânire pe el.

A trecut timp de la trecerea noastră în rezervă, dar noi continuăm să urmărim cu atenție evenimentele socio-politice prin ochiul profesionistului, interpretându-le la justa lor valoare, dincolo de părerile comentatorilor politici

formatori de opinii. Rudele și prietenii ne spun că avem o „deformație profesională”. Poate că așa este, dar nu deranjăm pe nimeni și nu prezentăm nici un pericol, din simplul motiv că mulți nu mai apleacă urechea la cele spuse de un „fost”, acum aparent decuplat de ceea ce se cheamă azi „*intelligence*”.

De ce să nu recunoaștem? Da, așa este. Am rămas cu unele deformații. Nu malformații, deoarece deformația noastră profesională cea mai „gravă” este pasiunea pentru adevăr, repulsia față de impostori și față de toți ticăloșii care se joacă cu demnitatea noastră națională, iar această deformație va muri numai odată cu noi. Vedem uneori la televizor personaje, străini sau autohtoni, îmbătrâniți în rele, pe care îi știam de spioni și șarlatani încă de pe când eram activi, dar care acum se bat cu pumnii în piept, arogându-și merite numai de ei știute, și comentează cu nerușinare ce-i bine și ce este rău în această țară de care nu-i leagă nimic decât jaful nestingherit al pădurilor, resurselor naturale, cumpărarea de pământuri la prețuri de nimic, deschiderea de super-malluri pentru a extrage de la populație bruma de câștig și multe altele, ca să nu mai vorbim de amestecul lor ocult în politica țării. Și atunci, bineînțeles, „deformația” îți accelerează pulsul, iar tensiunea o ia razna.

Am să vă relatez o recentă pățanie a mea, dar vă rog să nu râdeți de mine, că oricare dintre dvs. probabil ar fi reacționat la fel. Eram la frizeria unde mă tund de obicei și așteptam să-mi vină rândul. De plictiseală, am început să iau la „analiză” (încă o „deformație”), studiindu-i prin oglindă pe cei care erau deja pe mâinile frizerilor. Atenția mi-a fost reținută de un personaj ale cărui trăsături mi se păreau cunoscute, dar nu știam de unde. Acea privire șireată, buzele subțiri care schițau mereu un zâmbet insolent, sfidător, îmi erau cunoscute. Deodată, mi s-a făcut lumină în creier: era „Artistul”, un cetățean străin care venea frecvent în țara noastră înainte de 1989 ca reprezentant al unor firme. Era o lichea scormonitoare care numai afaceri nu făcea, se băga în toate anturajele, căuta și cerea cu impertinență informații ce puteau compromite interesele noastre economice, iar una din preocupările lui prioritare era să achiziționeze pe nimic și să scoată din țară obiecte de artă, valori de patrimoniu, prin intermediul unui prieten de la o ambasadă. A fost prins în flagrant, iar eu am participat la anchetarea lui pentru a încerca să clarific unele aspecte din activitatea lui de spionaj. În final, s-a aprobat propunerea de expulzare, iar „Artistul” a primit interdicție de a mai intra în România.

Dacă v-aș spune că brusc mi s-a trezit instinctul de vânător aș minți, deoarece acest instinct nu a fost nici odată adormit. Ce vreți? „Deformația”! Între timp s-a eliberat un frizer, care m-a poftit pe scaun. L-am refuzat, spunându-i că aștept la frizerul care-l lucra pe „Artist” și, ca orice frizer care se

respectă, făcea o conversație cu clientul său, care mie mi-a fost utilă fiindcă am înțeles că „Artistul” locuiește undeva prin apropiere. După câteva minute, „Artistul” era gata. S-a ridicat de pe scaun, verificând în oglindă calitatea tunsorii apoi, mulțumit, a plătit și a ieșit din frizerie. Frizerul, acum liber, m-a poftit pe scaun dar, spre stupoarea lui, îi explic că mi-am amintit de o treabă și trebuie să plec. Am zbughit-o pe ușă, lăsând în urma mea doi frizeri perplecși. Desigur, v-ați dat seama că eram pornit să-l filez pe „Artist” .

Filajul nu a durat prea mult. După ce a cotit-o pe a doua străduță la dreapta, îl văd că intră într-o vilă care avea la intrare o firmă impozantă din care am înțeles că este sediul unei companii străine. Pus pe fapte mari, am intrat în vilă și am dat peste un tânăr portar (adică *bodyguard*, cum se spune în ziua de azi mai elegant).

L-am întrebat direct dacă domnul care a intrat înaintea mea este XX, iar el, drăguțul, îmi confirmă și adaugă: „Este domnul Director General, dar azi nu primește”. Formidabil, am auzit bine? Deci acest brigand, metamorfozat în Director General, are și zile în care nu primește. Bulversat, fierbând de mânie, m-am retras. Când traversam strada să intru în parcul din apropiere, era să mă calce o mașină. Șoferul m-a gratulat cu niște expresii urâte, dar avea dreptate. M-am așezat pe o bancă din parc să reflectez. Îmi simțeam egoul cumplit de rănit.

Ce aveam de făcut? Ar trebui să fac imediat o semnalare la SRI!? După ce mi-am mai revenit, am ajuns la concluzia că trebuie să mă liniștesc, să-mi văd de tabieturile mele, că băieții de la SRI desigur că-l cunosc pe „Artist” și știu ce hram poartă, iar eu sunt un caraghios care nu vrea să înțeleagă că se umple de ridicol umblând după fantomele trecutului...

Drept să spun, nu sunt convins că am raționat corect. Îmi aduc aminte că, activi fiind, nu ne-am dat niciodată înapoi, atunci când se impunea, să folosim sprijinul fostelor cadre provenite din SSI și din Direcția Generală a Siguranței „regimului burghezo-moșieresc”, care ne ajutau din patriotism, după ce se convingeau că tot ce întreprindeam era în folosul țării. Nu este un apropo, ci o sugestie directă: la pensionare, ofițerul de informații pleacă cu tolba plină de o prețioasă experiență, care nu mai este folositoare nimănui! Ar fi nenumărate și variate modalități de a o valorifica, dar în acest articol nu mi-am propus decât să fiu sentimental și să subliniez doar că adevăratul ofițer de informații, chiar și după ani de la pensionare, trăiește cu sufletul și inima „acolo”, alături de noile generații de luptători, în onoranta lor muncă de apărători ai demnității naționale.

Col. (r) Hagop Hairabetian

UN CAZ AL ANILOR '90: „BOB”

În noiembrie 1993, am fost transferat de pe profilul Contrainformații Economice pe cel al Apărării Constituției și Integrității Teritoriale. În acest context mi-a fost predat în atenție și cazul lui „Bob”, cadru al unui serviciu de informații dintr-o țară „prietenă” României, venit pe raza de competență prin anul 1980.

În perioada 1980-decembrie 1989, acoperirea acestuia a fost de șef al unei unități de *service* a firmei „F”, iar din 1993 a revenit ca reprezentant al acesteia la „tratative” purtate cu reprezentanții SC „S” SA Brașov, în vederea realizării unei societăți mixte, în care „F” aducea ca aport social documentația, iar partea română spațiul, utilaje și forța de muncă.

Despre „Bob” aveam unele date din perioada anilor 1980, întrucât sediul unității sale de *service* se afla într-un obiectiv economic de care mă ocupasem în plan contrainformativ. După preluarea cazului, am putut discuta și cu ofițerul care-l avusese în atenție până în 1989 și care între timp îmi devenise șef.

Acesta mi-a relatat, în esență, că „Bob” era o persoană „temută” în cadrul reprezentanței diplomatice a țării sale la București. De asemenea, fuseseră obținute date că recrutase o sursă a unității centrale de profil, căreia i-a confiat, după obținerea „acordului” de a-l sprijini în activitatea sa, că este ofițer în serviciul de informații al țării sale cu gradul de colonel și urmează să-l prezinte șefului său.

„Bob” a filmat și desfășurarea protestului din 15 noiembrie 1987 al salariaților de la Întreprinderea pentru Autocamioane Roman în fața Comitetului Județean PCR Brașov, după care s-a deplasat în țara sa, unde a relatat în mass-media acest eveniment.

În perioada cât l-am avut în atenție, „Bob” și-a creat un cerc de relații în toate mediile sociale ale conaționalilor săi de pe raza județelor Brașov, Covasna, Harghita, Satu Mare (garderobiere de la restaurante, muncitori, persoane cu studii superioare, din administrația de stat, clerici), ~~multe dintre acestea având atitudini naționalist-iredentiste~~. Cu unele dintre ele se întâlnea la sfârșit de săptămână în casa de vacanță a unui primar dintr-o stațiune turistică din județul Covasna, ~~cunoscut cu concepții separatist-autonomiste~~.

„Bob” a fost, totodată, interesat în obținerea unor documentații tehnice de la societățile brașovene. În acest scop, a angajat-o în calitate de secretară a reprezentanței firmei „F” din Brașov pe „Mona”, subinginer la cabinetul tehnic al Societății „U” Brașov, căreia i-a solicitat desenele de execuție a unui ansamblu executat de societatea brașoveană sub licență engleză, similar cu cel produs de „F”, dar sub licență germană.

„Mona” a xeroxat documentele și i le-a predat lui „Bob”, iar față de colegi a motivat că acestea îi erau necesare la susținerea lucrării de licență.

Verificând la Universitatea Transilvania Brașov dacă se confirmă că tema de licență a „Monei” o constituie acest ansamblu, s-a stabilit că aceasta își susținuse lucrarea de licență (de stat) în anul 1987, cu o altă temă, tot un produs al societății „U”.

În această situație am realizat o combinație informativă, cu implicarea directorului societății brașovene, pe care l-am instruit să o sune pe „Mona” și să-i transmită că va sesiza organele de procuratură cu privire la copierea documentației fără aprobare. Răspunsul acesteia a fost același pe care l-a dat și colegilor de birou.

În aceeași seară, „Mona” i-a relatat lui „Bob” discuția avută cu directorul de la „U”, primind replica: „a prins pisica șoarecele, te vei descurca”.

A doua zi dimineata, „Bob” s-a deplasat la sediul misiunii sale diplomatice de la București, revenind la Brașov după două zile cu un autoturism cu număr CD (corp diplomatic), înlocuindu-și autoturismul cu număr TC (corp tehnic) pe care îl folosisese anterior.

„Bob” a abordat, de asemenea, societatea brașoveană „S”, tot sub pretextul antamării unor tratative privind realizarea unei societăți mixte cu firma sa. Aici și-a creat mai multe legături, printre care „Dan”, căruia „Bob” i-a solicitat desenele de execuție ale unui subansamblu realizat de o societate comercială din Sibiu. Acesta i le-a trimis prin fax. „Bob” a obținut, de asemenea, organigrama societății „S”, apelând la legătura „V”, despre care s-a stabilit că înainte de decembrie 1989 a lucrat în cadrul Ministerului de Externe.

„Bob” l-a invitat la sediul reprezentanței pe inginerul „H”, directorul societății „S”, iar după plecarea acestuia i-a comunicat șefului agenției economice la București că a băut cu acesta și a reușit să-l atragă de partea sa.

În final, a rezultat că tratativele lui „Bob” cu reprezentanții SC „S” SA Brașov privind realizarea unei societăți mixte au fost sterile, fără nicio perspectivă de finalizare.

Din păcate, dat fiind că după decembrie 1989 conducerile societăților comerciale nu au acordat atenție protejării propriilor documentații, neclasificându-le ca secret de serviciu, nu s-au putut lua măsurile legale în cazul societății „S”.

„Bob” a antamat tratative similare și cu reprezentanții SC „T” SA Brașov, după terminarea cărora, participanții din partea română au sesizat faptul că acesta nu formulase nici o propunere concretă.

În perioada când s-a pus în discuție privatizarea **SNCFR**, „Bob” a fost interesat să obțină date și informații privind participanții la acțiunea de privatizare, cât și pe cei care vor participa la modernizarea **parcului de vagoane**. De asemenea, a încercat să determine o persoană de decizie de la **S.C. Vagonul Arad** să opteze pentru achiziționarea unor piese produse de firme din țara sa. Manevra lui „Bob” a putut fi dejucată prin conlucrarea cu Secția Județeană Arad a SRI.

Pe parcursul șederii în țara noastră, „Bob” a conlucrat în activitatea informativă cu „Mona”, care efectua și ea întâlniri cu persoane de interes, între care a fost identificat și „Y”, colonel MAPN, responsabil cu producția de armament **în cadrul Ministerului Economiei**

Din măsurile informativ-operative întreprinse a rezultat că „Bob” cunoștea și utiliza practicile muncii secrete. În deplasările pe care le efectua cu autoturismul, se verifica permanent (alterna deplasarea în viteză cu cea lentă și opriri, mers pe contrasens, trecerea pe culoarea roșie a semaforului), iar „Mona”, care îl însoțea în călătoriile din afara județului, era atentă la autovehiculele care se deplasau pe același traseu.

Întâlnirile pe care „Bob” le realiza cu persoanele din legătură erau planificate în locuri puțin aglomerate și la ore când circulația era foarte redusă ori schimba în ultimul moment locul acestora. „Bob” se prezenta la întâlniri cu circa 30 de minute înainte și „peria” toată zona, fiind atent la pietoni și autovehicule.

După o întâlnire cu legătura sa „Dan” din firma „S”, l-a întrebat dacă a observat că a fost urmărit, acesta spunându-i că nu și-a dat seama (s-a autoverificat, deplasându-se spre domiciliu după întâlnire pe o stradă scurtă și necirculată, mimând introducerea unui plic în cutia poștală de la un imobil, fiind atent, în același timp, și la ce se petrece în jurul său).

Când mergea într-un restaurant, „Bob” alegea o masă lângă orchestră, care să-i ofere vedere asupra intrării în local. Motiva această poziție prin faptul că îi place foarte mult muzica populară românească și vrea să o audă mai bine.

„Bob” mai efectua deplasări și cu trenul, cu deosebire folosind trenurile de noapte. Într-una din aceste deplasări s-a întâlnit cu „G”, fost cadru de conducere la „S” înainte de decembrie 1989, cunoscut cu atitudini naționalist-iredentiste și schimbat din funcție pentru suspiciuni de sabotaj.

Unele activități ale lui „Bob” din perioada fostului regim au fost menționate și într-un interviu, apărut în luna decembrie 2001 într-un cotidian local, cu un participant la evenimentele din decembrie 1989, de la Brașov, pe nume Adrian Ariciuc. Acesta a relatat: *„Într-o seară a lunii noiembrie 1989, mă aflam cu câțiva prieteni la o masă în restaurantul Hotelului Capitol din Brașov și discutam critic la adresa situației din țara noastră. La o masă apropiată se afla un bărbat cu o constituție athletică, cu părul grizonat, îmbrăcat în costum și cu cravată, care, aparent, era preocupat de costumația sa. După o perioadă de timp a venit la masa noastră și politicos ne-a întrebat dacă îi permitem să stea cu noi. Accentul când a vorbit s-a observat că este al unui străin.*

I-am permis și după câteva replici banale a spus că a auzit discuția noastră critică la adresa situației din România, este întrutotul de acord cu noi, dar trebuie să ne organizăm și să trecem la acțiuni care să conducă la schimbarea acestei stări de lucruri din țară. La el în țară s-a făcut această mișcare și acum situația este mult mai bună”.

Descrierea făcută de Ariciuc corespundea fizionomiei lui „Bob”.

În contextul în care s-a stabilit informativ că firma „F” reprezentată de „Bob” nu mai avea un obiect de activitate care să-i permită acestuia crearea de legături informative, cazul a fost închis ~~prin informarea beneficiarilor legali cu aspectele de interes rezulate.~~

În prezent, „Bob” este primar într-o mică localitate din țara sa. Atât el, cât și șeful agenției economice a țării sale la București au devenit acționari la o firmă cu capital privat din municipiul Brașov.

În final, vreau să mulțumesc colegilor din celelalte compartimente care au colaborat cu profesionalism la monitorizarea lui „Bob”.

Colonel (r) Valeriu Dogaru

MISIUNE PE LITORAL

Ecourile evenimentelor din luna august 1968, când trupe ale Pactului de la Varșovia au invadat Cehoslovacia, mai persistau în luna decembrie, după cum persista și pericolul ca România să fie și ea invadată deoarece refuzase participarea la o asemenea acțiune. La mijlocul lui decembrie 1968, unitatea noastră de filaj a primit ordin să acționeze în Dobrogea, unde Armata urma să desfășoare ample manevre și era de așteptat ca unii atașați militari străini să prindă de veste și să-și facă apariția în zonă.

Două echipe de filaj sub comanda căpitanului Petre B. ne-am deplasat la Dunăre la Giurgeni-Vadul Oii (podul nu era încă construit). Am traversat cu bacul și am înființat un punct fix la debarcader. Așteptarea nu a durat prea mult: după aproximativ două ore am văzut debarcând cu mașina pe celebrul (pentru noi filorii) atașat militar „Savin”, aparținând ~~unei țări membre NATO~~. Celebritatea lui se datora faptului că era deosebit de activ, străbătea neobosit teritoriul României în căutare de obiective militare și, în același timp, folosea tot felul de trucuri pentru a descoperi și a scăpa de filaj.

I-am anunțat prin stație pe colegii noștri din Constanța cine le vine musafir. Așa cum făcea de obicei, „Savin” s-a cazat la hotelul „Europa” din Eforie Nord, după care s-a plimbat puțin prin localitate, dar, fiind foarte frig, s-a întors repede la hotel. În ziua următoare, foarte devreme, fără a lua micul dejun, a plecat cu mașina spre Mangalia și s-a oprit la o intersecție a șoselei ca și cum aștepta ceva. Spre surprinderea noastră, am văzut apărând o lungă coloană de autocamioane militare, pline cu soldați, urmată de o coloană de tancuri care se îndrepta spre un poligon al armatei. „Savin” a lăsat coloana să treacă și apoi a demarat în urma ei, a început să se interpună camioanelor, le-a depășit și iar s-a oprit, lăsându-le să defileze prin fața lui pentru a le putea evalua cât mai exact efectivele.

Unul dintre filori, care a reușit să se apropie de mașina lui „Savin”, a raportat prin stație că acesta „vorbește singur”, adică înregistra vocal toate observațiile asupra obiectivelor vizate. După o clipă de gândire, căpitanul Petre a luat legătura prin stație cu Constanța și a rugat ca ofițerii de la Tehnic să aștepte sosirea noastră deoarece vom avea de rezolvat o problemă.

Spre seară, atașatul militar, după ce a scormonit tot Litoralul, a revenit la hotel, și-a parcat mașina și a intrat. Momentul a fost atent monitorizat pentru a stabili dacă „Savin” scoate din probabilul reportofon existent în bordul mașinii, caseta cu înregistrările de peste zi. Nu a scos nimic, caseta rămânând desigur în aparat. Această indolență era cea așteptată de echipa noastră. Mult după miezul nopții, luând măsuri stricte pentru a nu fi surprinși de obiectiv, un tehnician a deschis mașina diplomatului, iar un electronist a început să caute aparatura de înregistrare.

Așa cum se mai întâmplă în acțiunile delicate și contra-cronometru, apar și momente critice de tensiune: electronistul nu reușea să găsească aparatura bine mascată sub bord, iar după ce a găsit-o, minute în șir, care au părut interminabile, a dibuit după dispozitivul care elibera caseta.

În sfârșit au reușit să scoată caseta, au copiat-o imediat în mașină după care au pus-o la loc „curățată” de toate meticuloasele înregistrări .

În dimineața următoare, atașatul militar a plătit hotelul, s-a urcat în mașină foarte bine dispus și a plecat spre o nouă destinație de pe litoralul Pontului Euxin. Totuși, se pare că „ceva” i-a stricat buna dispoziție, brusc a oprit mașina pe șosea și timp de câteva minute a fost văzut că-și făcea de lucru sub bordul mașinii apoi a parcat într-un refugiu fiind foarte agitat, și-a dat cu ciudă de câteva ori cu pumnul în frunte și, după ce s-a mai potolit, nu și-a mai continuat drumul. A întors mașina și cu toată viteza a luat drumul Bucureștiului.

Satisfacția noastră a fost că l-am lăsat mofluz pe acest teribilist, care de mult timp își închipuia că poate să-și facă de cap după pofta inimii ca într-un sat fără câini. Un alt rezultat al acțiunii noastre a fost că, după numai câteva zile, „Savin” și-a făcut bagajele și a plecat definitiv de la post.

Gl. bg. (r) Vasile Coifescu, Maior (r) Ștefan Chiriță

ATITUDINI

VORBE DESPRE ROMÂNI

- O ȚARĂ SUB ASCULTARE -

„Țările care nu mai au cultură ies din istorie” (C. Noica)

Prin vorbe înțelegem, în mod natural, un șir de cuvinte prin care se exprimă o idee sau veste, zvon, informație, stare, viu grai etc.

Elementul de bază al istoriei poporului nostru a fost conștiința originii comune a tuturor românilor de pe ambii versanți ai Carpaților, din piscurile Maramureșului și până la Marea cea Mare, ea fiind relevată de întreaga dezvoltare politică și culturală a națiunii române, de neîntreruptele și fecundele legături dintre munteni, moldoveni, transilvăneni, bănățeni, bucovineni. La originea teritoriului statului român de astăzi se află – ca temelie fundamentală – Dacia lui Burebista (după aprecierile marelui geograf și istoric al antichității Strabo, „*cel dintâi și cel mai mare dintre regii Traciei*”) înfrățită cu geniul latin, probând continuitatea neîntreruptă a poporului român pe aceleași vetre și plaiuri, precum și lupta sa milenară pentru libertate.

Asasinarea lui Burebista a fost una dintre cele mai mari greșeli ale geto-dacilor. Urmașii săi, Deceneu, Comosicus, Corgeus, Scorilo, Diuroaneus și Decebal (fiul lui Scorilo) au început un nou capitol vibrant în istoria dacilor.

La sfârșitul secolului XX – așa cum se spune în popor, că o nenorocire nu vine niciodată singură – a apărut „*rebotizarea țiganilor*”, utilizarea unui nou nume, „rom” și ulterior „rrom”. Aceasta a fost o diversiune gândită și aplicată cu eficiență de un serviciu de informații vecin, neprieten (pe care eu, ca profesionist, îl apreciez pentru ce a făcut pentru interesele țării sale), care atentează la identitatea etno-culturală a românilor, la dreptul lor de a fi stăpâni în vatra strămoșească unde s-au format ca popor, ducându-și viața fără întrerupere până în ziua de azi.

Fără a emite comentarii, este de preferat să fie supusă atenției inițiativa Agenției de Dezvoltare Comunitară „Împreună”, la care s-au raliat 15 ONG-uri,

de a cere ultimativ Academiei Române să modifice textele din Dicționarul Explicativ al Limbii Române care se referă la cuvântul „țigan”, în care se preciza expres:

„Vă solicităm să luați măsuri pentru a rectifica imediat definiția cuvântului țigan (...) să definiți minoritatea națională în dreptul cuvântului rom care va deveni termenul de referință în locul cuvântului țigan (...) înțelegem să urmăm căile legale în fața instanțelor competente, în cazul în care situația nu va fi remediată într-un termen rezonabil”.

Concluzionând pe marginea acestui subiect, precizăm, pe baza documentării prealabile, că **nu țiganii din România au cerut să fie denumiți romi**, 99% neștiind de unde a apărut acest cuvânt.

Aceste acțiuni, împreună cu filmele televiziunii engleze „Vin românii” și „Traficul de armament din România pentru organizații teroriste”, precum și scrisoarea celor șase cetățeni străini, nu sunt altceva decât forme ale actualului război hibrid aflat în desfășurare, purtat de un stat sau state interesate, care asigură costurile acestor operațiuni. Bazat pe realități factice, putem considera că în același context se înscriu și manifestațiile (organizate și dirijate) cu sloganul „M-am săturat de România și de Biserica Ortodoxă” (gen Bob Rădulescu de la Cluj), inclusiv mesajele izolate de desprindere de România (Cluj, Timișoara, Iași și, de ce nu, Constanța).

Rolul mass-media în acest conflict este crucial. Canalele de diseminare a informației au înlocuit demult clasicele tranșee, devenite între timp anacronice. Profesioniștii militari, dispunând de resurse aproape nelimitate pentru campanii mediatice de influențare psihologică/propagandă, sunt în stare să schimbe complet la nivel național, cu tendințe evidente de internaționalizare, felul cum este oglindită România în mentalul colectiv.

Este posibil ca umbrela NATO să fie insuficientă în contextul noului război hibrid, nedeclarat. Articolul 5, sintetizat în celebrul dicton „Toți pentru unul, unul pentru toți” se referă la agresiuni clasice, cu tehnică militară de luptă și război declarat.

Dar în războiul hibrid agresorul acționează și sub steag fals (alte state, instituții și organizații regionale internaționale). Dan Dungaciu, președintele Institutului de Științe Politice și Relații Internaționale, declară într-un interviu:

„În esență războaiele hibride sunt războaie nedecarate de către state, respectiv sunt acele confruntări în care componenta militară nu este asumată explicit și nu este în nici un caz singulară. În războiul hibrid, esențiale nu sunt doar slăbiciunile militare, ci mai ales cele societale, adică non-militare, pe care cel care generează agresiunea încearcă să le fructifice: tensiuni etnice și interconfesionale, instituții slabe și corupte, dependența economică, energetică, etc. Bazat pe aceste slăbiciuni, un război hibrid comportă acțiuni diverse, de la terorism (inclusiv incendii) la propagandă mediatică, trecând prin acțiuni militare, neregulate și neasumate. Un stat slab este ținta predilectă a unui stat agresor. Stat slab înseamnă fără instituții puternice, cu cetățeni dezangajați față de stat sau chiar ostili lui, dependent economic de potențiali inamici, măcinat de corupție, deci ușor de infiltrat la nivelul deciziei strategice”.

Este ușor să descifrăm imaginea României actuale în descrierea (definirea) războiului hibrid care se află în desfășurare într-o fază finală, iar când agresorul (agresorii) se vor bucura de victorie, noi cei mulți nici nu vom ști că am trecut printr-un conflict pe care l-am pierdut.

Războiul hibrid are un „avantaj” pentru cel agresat, nu știe când începe, nu știe când se desfășoară, nu știe când se termină și este convins că așa trebuie să se întâmple.

Acest război se poartă de noi împotriva noastră, deoarece agresorii reușesc să formeze în mentalul colectiv o percepție falsă, denaturată, a realității, aparentă și înșelătoare. Unul din rezultatele fundamentale ale războiului hibrid îl constituie iluziile induse în mentalul colectiv, în care credem și care sunt o consecință a tehnicilor și metodelor de distrugere premeditată a statului agresat. Nu realizăm ce se petrece în jurul nostru și nu suntem în stare, din punct de vedere psihic, să facem față adevărului. Aceste metode sunt utilizate pe toate continentele în țările țintă și se practică pe scară largă la nivel mondial, dar cred că putem sublinia că unele state reușesc să se apere.

Enginald Schlattner, scriitor de limbă germană, preot în satul Roșia din județul Sibiu, în discuțiile cu ministrul federal de interne din Germania, Otto Schilly, afirma printre altele:

*„Când în pădurile și mlaștinile unde astăzi se află Berlinul creștea pir, aici, în Transilvania, se cânta nemțește și se rosteau rugăciuni latinește. Iar dacă azi vă pot saluta în limba noastră comună, germana, **acest lucru îl datorez patriei mele, România**, care niciodată nu ne-a interzis limba maternă. (...) La noi în țară, abecedarul se tipărește în peste zece limbi (...) În Parlament, domnule ministru, sunt 19 etnii reprezentate, caz unic în Europa (...) Sunt îngrozit că de la Bruxelles ni se prescrie deja cât de lungi să fie tijele florilor din piață (...) Satele noastre care oglindesc ceva din prezența lui Dumnezeu **hic et nunc** (aici și acum) își vor păstra individualitatea lor scoasă din timp (...) N-am plecat din această țară pentru că țin la ea și știu că Dumnezeu mă vrea aici” (...) remarc spiritul tolerant al României, caracterul umanitar al civilizației românești (...) Mă doare inima când observ că în străinătate România este percepută numai prin **stradă** (s.n.) (...) la Lisabona am ținut o conferință de presă, iar un atașat mi-a șoptit: „N-ai voie să vorbești așa de frumos de România, că nu te crede nimeni!” (...) în Polonia, la o conferință internațională, am luat cuvântul în încheiere și am spus: în mod regretabil, de patru zile vorbiți de identitatea Europei și două lucruri nu le-am auzit: cuvântul Dumnezeu și cuvântul România”.*

Patriotismul acestui român din Roșia, județul Sibiu, se află într-o elitistă perioadă de eclipsă, prin frica de înțelegere și prin ascultarea celor care pot fi auziți, vorbind în deplină libertate, ridiculizând noțiunea de patriot.

În istoria universală multe celebrități au scris despre locuitori și patria noastră, cunoscută din cele mai vechi timpuri astfel:

Numerologul rus Kifisim: *„strămoșii rumânilor au exercitat o influență puternică asupra întregii lumi antice, respectiv a vechii Elade, a vechiului Egipt, a Sumerului și chiar a Chinei”.*

Platon: *„Zamolxe, regele nostru, care este zeu...”*

Dionisie Perigetul (138 d. Hr.): *„în ceea ce urmează voi scrie despre cea mai mare țară, (...) țara imensă a dacilor”.*

Friedrich Hayer (1899): „*Rumânii sunt poporul din Europa care s-a născut creștin*”.

Alfred Hofmann (1820): „*Rumânia nu este buricul pământului ci Axa Universului*”.

William Schiller - arheolog american: „*civilizația s-a născut acolo unde trăiește astăzi poporul rumân, răspândindu-se apoi spre răsărit și apus*”.

Bonfini: „*limba rumânilor n-a putut fi extirpată deși sunt așezați în mijlocul atâtor neamuri de barbari și așa se luptă să nu o părăsească în ruptul capului, încât nu s-ar lupta pentru o viață cât pentru o limbă*”.

Eugene Pittard: „*strămoșii etnici ai rumânilor urcă neîndoielnic până în primele vârste ale Umanității, civilizația neolitică reprezintă doar un capitol recent din istoria țării*”.

L.A. Gebhardi: „*Geții vorbeau aceeași limbă cu dacii și aveau aceleași obiceuri*”.

Micheál Ledwith (consilier al Papei Ioan al-II-lea): „*chiar dacă se știe că latineasca e limba oficială a Bisericii Catolice, precum și limba Imperiului Roman, iar limba rumână este o limbă latină, mai puțină lume cunoaște că limba rumână sau precursora sa vine din locul din care se trage limba latină și nu invers. Cu alte cuvinte, nu limba rumână este limbă latină, ci mai degrabă limba latină este o limba rumână*”.

În concluzie, excluzând posibilitatea ca acest punct de vedere să fie corect în totalitate, referitor la România și războiul hibrid se impune citat academicianul Augustin Buzura:

„*Oare mai avem o țară a noastră? Nu cumva suntem chiriașii unui mall în fața căruia se joacă de mult o piesă tâmpită prin care ni se administrează subliminal altă istorie, alte valori și credințe, încât am ajuns să nu mai știm cine suntem? Oamenii s-au resemnat atât de mult cu falsurile și abuzurile de orice fel, încât a spune adevărul, a arăta cu degetul hoția, impostura și mârłănia au devenit acte de curaj. Iar a avea curaj este un pericol pentru o putere ai căror piloni de menținere au devenit frica, delațiunea și ignoranța. Pe*

vremea răposatului orice ordin tâmpit, orice absurditate se justifica arătând cu degetul în sus, Țăla și Aia. Acum se bate cu degetul pe umăr”.

Apelul unor academicieni români *către poporul român, către instituțiile statului român*, este să conlucreze cu responsabilitate și patriotism pentru binele României, în vederea stopării erodării identității, suveranității și unității naționale.

Politizarea excesivă a tuturor subsistemelor are ca efect deprofesionalizarea, confuzia valorilor, corupția, lipsa de eficiență, apariția unor tensiuni sociale, regionalizarea etc.

Să ne cinstim eroii, să fim la înălțimea lor, lăsând generațiilor viitoare, tuturor locuitorilor României, o țară unită, suverană, cu dragoste pentru trecut și cultura sa, cu respect de sine, stăpână pe pământul său, educată și prosperă, cu identitate proprie, românească.

Lt. col. (r) Ion Șandru

Colțul Mizantropului

NIMIC NOU SUB SOARE

Orice s-ar spune, la noi în țară nu te poți plietisi! Spectacolele oferite de politicienii noștri sunt dintre cele mai savuroase, stropite cu un limbaj colorat — aș spune chiar suburban — care răsună mai ales în incinta Parlamentului.

Este suficient să deschid televizorul ca să aflu cât de solid s-a implementat la noi democrația și să asist la vocalize vehemente și la o retorică ale cărei „performanțe” gramaticale și stilistice i ar face să se îngălbenească de ciudă pe clasicii eroi ai lui Caragiale.

În momentul de față, în afară de „Noaptea Generalilor”, capul de afiș îl deține de acum celebrul Ghiță, teribilul Ghiță, inamicul public numărul 1 care a speriat Balcanii și care a străbătut Europa mascat cu barbă și mustăți, acte false, urmărit pas cu pas de harnica noastră poliție ca într-un adevărat *thriller*, dar Belgradul a fost pentru Ghiță capăt de linie.

Cum bine știm, acum Ghiță se află în custodia poliției sârbe care, după câte se pare, a prins mare drag de el și l-au pus la „stors” de informații. Adică nu credeți că agenții sârbi, ca oameni de meserie, nu sunt și ei curioși să mai afle câte ceva despre SRI și despre Parlamentul României? Că doar Ghiță era ca „mielul blând”, sugea de unde putea ca să i meargă afacerile cu statul și știa câte în lună și n stele că era băiat băgăreț.

Părerea mea este că nu l-vom vedea pe Ghiță prea repede la București, până când serviciile sârbești nu vor considera că nu mai au nimic de seos de la el. Acum are Ghiță ocazia să și arate adevărata dimensiune a patriotismului său. Știm că sunt destui pe la noi care l-ar vrea pe Ghiță pierdut pe alte meleaguri, fiind convinși că odată ajuns în țară, el va fi luat, cum este firesc, din nou la „stors”, iar logoreea lui va șifona multe blazoane, și așa destul de pătate. Alde ăștia ar vrea ca sârbii să joace în continuare „alba — neagra” cu noi ca să ne plătească poziția pe care am luat-o când au fost atacați de americani.

~~Am convingerea că, în final, Ghiță va fi extrădat și prevăd că ne așteaptă o vară foarte fierbinte care o să ardă la tălpi pe mulți șmecheri, sau... poate nu!~~

~~Pe aici, pe la noi, căile Domnului sunt mai multe și mai încurcate decât prin alte părți.~~

~~De fapt, dacă stăm să ne gândim bine, „sărmanul” Ghiță este un produs al sistemului nostru permisiv, concesiv și preferențial, iar ca el mai sunt și alții dar, probabil, mai puțin aventuroși. Atâta timp cât legea nu va fi aceeași pentru toți, vom avea mereu ocazia să vorbim despre câte un Ghiță care crede că țara începe și se termină cu el.~~

*

~~În altă ordine de idei, știți câte ONG-uri (Organizații Non Guvernamentale) avem în România? Până în prezent sunt 216. În câte din ele și a băgat celebrul Soros lungă și stufoasă lui coadă căptușită cu euroi și dolari, nu vă pot spune, că nu știu. La ONG-urile controlate de el se adaugă și „inofensiva” „Soros Open Network Romania” (Rețeaua Soros Deschisă din România) care la rândul ei include tot felul de asociații și cluburi.~~

~~Se spune că prin unele ONG-uri, Soros face acte filantropice, așa, ca să astupe gura „răuvoitorilor” care știu că, prin alte organizații, bătrânul vulpoi ce se prezintă drept un apostol al libertăților democratice, când nu i convine ceva și vrea să tulbure apele la noi în țară, organizează o manifestație de stradă sau își angrenează interpușii strecurați prin diferite structuri. Să fiți convinși că de la spiritul său anti-românesc, bine ascuns, nu ne putem aștepta la nimic bun pentru noi.~~

Col. (r) Hagop Hairabetian

ÎN SPRIJINUL CULTURII DE SECURITATE**PARTICULARITĂȚI ALE LEGISLAȚIEI ROMANEȘTI
PRIVIND SIGURANȚA SAU SECURITATEA NAȚIONALĂ**

Înțelegerea problemei securității naționale și internaționale presupune înțelegerea conceptului „securitate”, ale cărui multiple definiții și abordări se bazează pe noțiunea „securitate”, care provine din latinescul *securitas* și înseamnă „*faptul de a fi la adăpost de orice pericol; sentimentul de încredere și liniște pe care îl dă cuiva absența oricărui pericol*”¹.

Dacă, din punct de vedere etimologic, termenul de securitate este sinonim cu cel de siguranță, având la origine cuvântul din limba latină *securitas*, în privința conceptelor sensurile sunt diferite.²

Expresia „securitate națională” a dobândit consacrarea constituțională în textul revizuit al Constituției României³, unde o întâlnim de trei ori în forma:

- 1) apărarea securității naționale sau a ordinii publice (art. 27, alin. 2c);
- 2) apărarea securității naționale (art. 49, alin. 1);
- 3) activitățile care privesc apărarea țării și securitatea națională sunt organizate și coordonate de Consiliul Suprem de Apărare a Țării ... (prin modificarea art. 118 din Constituția României revizuită prin Legea nr. 429/2003).⁴

Din analiza atribuțiilor C.S.A.T., prezentate în art. 4 al Legii nr. 415 privind organizarea și funcționarea C.S.A.T., din 27 iunie 2002⁵ se pot constata unele referiri la securitatea națională a României, dintre care menționăm:

a) analizarea și/sau promovarea, potrivit legii, a strategiei de securitate națională a României (lit. l, pct.1);

b) avizarea proiectelor de acte normative inițiate sau emise de Guvern privind securitatea națională (lit. d, pct.1);

¹ Alexandra Sarcinschi, *Dimensiunile non militare ale securității*, București, Editura Universității Naționale de Apărare, 2005, p. 7.

² Vezi pe larg: Teodor Frunzetti, *Studii Strategice de securitate*, București, Editura CITEA, 2006, pp. 5-104.

³ S.R.I. (ed.), *Doctrina națională a informațiilor pentru securitate*, adoptată în ședința CSAT din 23 iunie 2004, p. 11.

⁴ Sergiu Medar, *Intelligence pentru comandanți*, București, Editura CTEA, 2007, p. 10.

⁵ S.R.I., (ed.) *op. cit.*, p. 11;

c) organizarea generală a forțelor armate și a celorlalte instituții cu atribuții în domeniul securității naționale (lit. d, pct. 2);

d) orientarea de bază în domeniul relațiilor internaționale privind securitatea națională (lit. f, pct.1);

e) aprobarea proiectelor tratatelor și acordurilor internaționale în domeniul securității naționale sau cu incidențe în acest domeniu (lit. f, pct. 2);

f) aprobarea rapoartelor și informărilor prezentate de conducători ai organelor administrației publice, referitoare la securitatea națională (lit. f, pct. 21);

g) alocațiile bugetare destinate ministerelor și serviciilor cu atribuții în domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale (lit. d, pct. 2).

Din cele prezentate constatăm:

a) expresia „securitate națională” o înlocuiește, frecvent, pe cea de „siguranță națională”, în diverse texte ale unor documentele oficiale sau nu, iar o definiție oficială a conceptului de „securitate națională” fiind prezentată în „Doctrina națională a informațiilor pentru securitate”;

b) conceptul securitate națională, deși are o consacrare constituțională, nu are o definiție juridică, dată de o reglementare aprobată de Parlament (legea serviciilor de informații/activităților de informații, contrainformații și securitate);

c) în prezent, nici un text de lege nu precizează conținutul termenului „securitate națională” (și nici pe cel al unor componente ale sale), motiv pentru care raporturile dintre securitatea și siguranță națională rămân precizate (teoretic) numai de „Doctrina națională a informațiilor pentru securitate”, iar în unele texte de legi se operează încă cu sintagme de genul: *apărare, ordine publică și siguranță națională sau apărare și siguranță națională sau siguranță națională și ordine publică*⁶;

Reforma legislativă a sistemului de securitate națională întâmpină, în primul rând, probleme de ordin intern. În plan intern, se pot sesiza diferențe sensibile între ceea ce reprezintă sistemul legislativ și realitatea mediului actual de securitate.

Termenul a fost folosit în Legea nr. 51 din 29 iulie 1991 pentru a fi evitat cel de „securitate”, considerat evocator al trecutului recent. Legea a fost între timp modificată, termenul de „siguranță” fiind înlocuit cu cel de „securitate națională”.

⁶ *Ibidem*, pp. 11-12.

Apare următoarea întrebare legitimă: **de unde aceste imprecizii la nivel legislativ și decizional care generează confuzie în rândul societății civile și cum pot fi eliminate?**

Analiza realistă a culturii de securitate/*intelligence*⁷ la diverse niveluri ale societății civile relevă aspecte eronate sau foarte slab percepute, astfel: a) la nivelul factorilor decizionali; b) la nivelul societății civile și a elitelor intelectuale; c) la nivelul percepției publice;

La nivel intern, potrivit Legii nr. 286/2009 privind noul Cod penal⁸, la Partea Specială, titlul X „Infracțiuni contra securității naționale” art. 394-412, se specifică în art. 394, 401, 403 la secțiunea „Mențiuni” următoarele: „S-a renunțat la expresia <<siguranță națională>> în favoarea celei de <<securitate națională>>, aceasta din urmă fiind consacrată expres în diferite texte constituționale [art. 31 alin. (3) și art. 119]⁹.”

Așadar, Codul Penal face trimitere la Constituția României¹⁰ care la titlul II „Drepturile, libertățile și îndatoririle fundamentale”, cap. II „Drepturile și libertățile fundamentale”, art. 31 „Dreptul la informație”, alin. 3 precizează: „dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a tinerilor sau securitatea națională” și la titlul III „Autoritățile publice”, cap. V „Administrația publică”, secțiunea „Administrația publică centrală de specialitate”, art. 119 „Consiliul Suprem de Apărare a Țării” se precizează: „Consiliul Suprem de Apărare a Țării organizează și coordonează unitar activitățile care privesc apărarea țării și securitatea națională, participarea la

⁷ Termenul „*intelligence*” este intraductibil în limba română. Se referă la un proces complex de culegere, prelucrare, filtrare, analizare, sintetizare și transmitere a informației către beneficiarii legali, la momentul oportun. Este extrem de greu de transferat acest termen către o zonă de cultură organizațională, apoi de a-l transmite mai departe societății civile. Vezi pe larg: Allen Welsh Dulles, *The Craft of Intelligence: America's Legendary Spy Master on the Fundamentals of Intelligence Gathering for a Free World*, Guilford, Conn: The Lyons Press, 2006.

⁸ Potrivit Legii nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în M.O. nr. 757 din 12 noiembrie 2012, Legea nr. 286/2009 privind Codul penal, publicată în M.O. al României, Partea I, nr. 510 din 24 iulie 2009, cu modificările și completările ulterioare, intră în vigoare la data de 1 februarie 2014, actualizat la data de 23 octombrie 2014.

⁹ Codul Penal al României, pp. 280-287.

¹⁰ Conform DEX: constituție: lege fundamentală a unui stat, care stabilește forma de guvernământ și de organizare statală, precum și drepturile și obligațiile fundamentale ale cetățenilor.

menținerea securității internaționale și la apărarea colectivă în sistemele de alianță militară, precum și la acțiuni de menținere sau de restabilire a păcii”¹¹.

Este interesant de ce în Legea nr. 415 din 27 iunie 2002 privind organizarea și funcționarea C.S.A.T. la cap. I „Dispoziții generale”, art. 1 se precizează „Consiliul Suprem de Apărare a Țării este autoritatea administrativă autonomă investită, potrivit Constituției, cu organizarea și coordonarea unitară a activităților care privesc apărarea țării și siguranța națională”¹², iar în Constituția României la titlul III „Autoritățile publice”, cap. V „Administrația publică”, secțiunea 1 „Administrația publică centrală de specialitate” art. 119 „Consiliul Suprem de Apărare al Țării” se precizează: „Consiliul Suprem de Apărare a Țării organizează și coordonează unitar activitățile care privesc apărarea țării și securitatea națională, participarea la menținerea securității internaționale și la apărarea colectivă în sistemele de alianță militară, precum și la acțiuni de menținere sau de restabilire a păcii”¹³.

Există, așadar, o nearmonizare a sistemului legislativ din România.

Din analiza lucrărilor de specialitate, conceptul de „securitate națională”¹⁴ este unul cu o arie de cuprindere mai largă decât cel de „siguranță națională” sau „apărare națională”.

Conceptul de „securitate națională integrată” se referă la faptul că securitatea națională a României este parte integrantă a spațiului și intereselor de securitate euroatlantice.

Doctrina națională a informațiilor pentru securitate are menirea de a stabili și defini concepte fundamentale specifice domeniului activității de informații pentru apărarea securității naționale, în conformitate cu prevederile Constituției și cu necesitatea realizării conexiunilor la cultura organizațională și instituțională de securitate euroatlantică.

Doctrina integrată de informații, contrainformații și securitate a NATO oferă baza conceptuală a colaborării sistematice cu serviciile de securitate națională ale statelor membre pentru a conveni, de comun acord, asupra informațiilor,

¹¹ *Constituția României*, art. 31, alin. 3 și art. 119, pp. 7-29.

¹² *Legea nr. 415 din 27 iunie 2002* privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare al Țării

¹³ *Constituția României*, titlul III, cap. V, secțiunea I, art. 119.

¹⁴ Conform definiției din Dicționarul Explicativ al Limbii române (DEX): concept - idee generală care reflectă corect realitatea; noțiune.

valorilor și resurselor care necesită protecție, precum și a standardelor comune de apărare. Această doctrină constituie suportul teoretic al securității naționale, realizate în cadrul măsurilor politico-militare comune, realizate prin culegerea și valorificarea informațiilor, respectiv informarea guvernelor asupra naturii amenințărilor și a mijloacelor de protecție împotriva acestora.

Doctrina națională a informațiilor pentru securitate oferă o definiție cvasi-exhaustivă a conceptului de „securitate națională”: „starea națiunii, a comunităților sociale, a cetățenilor și a statului, fundamentată pe prosperitatea economică, legalitate, echilibru și stabilitate socio-politică, exprimată prin ordinea de drept și asigurată prin acțiuni de natură economică, politică, socială, juridică, militară, informațională și de altă natură, în scopul exercitării neîngrădite a drepturilor și libertăților cetățenești, manifestarea deplină a libertății de decizie și de acțiune a statului, atributelor sale fundamentale și a calității de subiect de drept internațional”¹⁵. Astfel, securitatea națională devine „conceptul integrator al tuturor domeniilor de activitate care concură la realizarea și apărarea sa; componentele strategice fundamentale ale securității naționale sunt”¹⁶: apărarea națională, siguranța națională și ordinea publică.

În prezent în România, principalul document care reflectă politica de securitate a țării este în prezent *Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015- 2019*¹⁷, considerată un document de nivel superior altor documente care au ca subiect politica de securitate a țării, cum ar fi: programul de guvernare, strategiile sectoriale din domeniul securității naționale, dar în condițiile în care în „Doctrina națională a informațiilor pentru securitate” – se arată – componentele strategice fundamentale ale securității naționale: apărarea națională, siguranța națională și ordinea publică.

În România se mai impun și câteva clarificări asupra a ceea ce înseamnă „servicii de informații/intelligence”, mai exact între serviciile naționale de informații/intelligence (autorități administrative autonome, SRI și SIE), serviciile de securitate (STS, SPP), dar și structurile departamentale cu atribuții informative aflate în subordinea MAPN (DGIA, având în componență DIM și DCiSM) și MAI (DGPI).

¹⁵ S.R.I. (ed.), *op. cit.*, p. 4.

¹⁶ *Ibidem*, p. 5

¹⁷ Președinția României, *op. cit.*, pp. 3-4.

În Legea nr. 51 din 29 iulie 1991 privind securitatea națională a României, republicată, intrată în vigoare la 18 martie 2014 la cap. „Dispoziții Generale”, art. 6, alin. 1 se precizează: *„Organele de stat cu atribuții în domeniul securității naționale sunt: Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Protecție și Pază, precum și Ministerul Apărării Naționale, Ministerul Afacerilor Interne”*¹⁸.

Concluzii

Din analiza mai multor texte ale unor documente în care sunt menționate termeni, expresii și concepte privitoare la termenul de securitate și sistemul de securitate națională¹⁹, am constatat că:

a) sunt utilizate, dar nu sunt definite (cazul conceptului de securitate națională definit ca și cel de siguranță națională);

b) se creează confuzii ce pot da naștere la interpretări (cazul securitate/siguranță națională sau servicii secrete/servicii de informații);

c) menționăm în mod expres cazul definirii conceptului serviciilor de informații, pentru care, în diverse texte de legi, nu se utilizează expresia corectă autorități publice autonome/autorități administrative autonome, ci alte expresii cum ar fi: instituții și structuri cu atribuții în domeniul siguranței naționale; organe de stat cu atribuții în domeniul siguranței naționale; serviciu organizat de stat specializat în domeniul informațiilor privitoare la siguranța națională a României, parte componentă a sistemului național de apărare (cazul SRI); organul de stat specializat în domeniul informațiilor externe privind siguranța națională, apărarea României și a intereselor sale (cazul SIE).²⁰

¹⁸ M.O. nr. 190/18 martie 2014, Legea nr. 51 din 29 iulie 1991 (*republicată*) privind securitatea națională a României.

¹⁹ Tiberiu Tănase, *„Organizarea și funcționarea componentelor sistemului de securitate al României – puncte de vedere*, în *„România și consolidarea rolului acesteia ca furnizor de securitate”*, A XI – a sesiune de Comunicări Științifice a ANI, 200 5, Ed. ANI, volumul I, pp. 94-105.

²⁰ A se vedea Legea nr. 415 privind organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării din 27 iunie 2002, Legea nr. 51 din 29 iulie 1991 privind siguranța națională a României publicat în M.O. nr. 163 din 7 august 1991 și Legea nr. 1 din 6 ianuarie 1998 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații Externe publicat în M.O. nr. 7 din 12 ianuarie 1998.

Pornind de la exemplul prezentat, al termenilor securitate și siguranță națională, dar având în vedere și alte situații ce pot fi prezentate, și în vederea eliminării confuziilor/greșelilor sau a apariției altora noi, considerăm necesare:

- redefinirea conceptului de securitate națională, precum și stabilirea unei terminologii unitare (standard național) în și pentru domeniul securității naționale, în prezent circulând mai multe expresii (varianțe), cum ar fi: domeniul apărării, ordinii publice și siguranței naționale; domeniul apărării țării și al siguranței naționale (vezi legea 415/2002); domeniul securității interne, securității publice (conform Strategiei de Securitate Națională), în vederea stabilirii raporturilor și competențelor în acest domeniu;

- eliminarea unor ambiguități și inadvertențe sesizate în analiza unor texte ale unor documente juridice, întreprinderea unor demersuri eficiente pentru adoptarea unei terminologii unitare în domeniul securității naționale și luarea de măsuri pentru implementarea acestora printr-o coordonare adecvată la nivel național, în baza unor activități specifice de cercetare științifică a doctrinei și teoriei securității naționale, ce pot include și *centre de studii și cercetări pentru securitatea națională*;

- adoptarea unor estimări realiste privind costurile securității și necesarul de resurse, care trebuie să devină instrumente uzuale în cadrul structurilor economiei de piață pentru România. Aceste estimări vor asigura posibilitatea evaluării corecte a costurilor de securitate, în strategiile și politicile de securitate;

- sistemul de legi al societății viitoare trebuie să ia în considerare posibilul impact al amenințărilor asimetrice și să-l reglementeze în mod corespunzător prin prevenirea și combaterea acestora, prin legile ce vor fi propuse spre adoptare cum ar fi: *Legea privind activitatea de informații, contrainformații și securitate, Legea privind resursele de securitate, Legea privind organizarea și funcționarea Comunității Naționale de Informații în România/Sistemului Informațional Național, care să cuprindă și resursele informaționale, Legile de funcționare ale S.R.I. și S.I.E., Statutul și Ghidul carierei Ofițerului de Informații etc.*

În acest context, facem precizarea că „*Doctrina națională a informațiilor pentru securitate*” definește pentru prima dată conceptul de

„securitate” și componentele sale, între care și cel de siguranță națională, considerate la momentul aprobării documentului de către CSAT.

După integrarea României în structurile euro-atlantice și ale UE, unii termeni sau definiții pot face obiectul unei reevaluări și completări având în vedere anumiți termeni/definiții care nu mai au echivalență (de utilizare) în planul cooperării și chiar al relațiilor internaționale; mai mult consacrarea unor termeni noi necesită implementarea lor sau înlocuirea vechilor termeni considerații echivalenți – cazul termenului „siguranță națională” ce trebuie înlocuit de cel de „securitate națională” sau cel de „siguranță internă” poate fi înlocuit cu „securitate internă” (*homeland security*), utilizat deja de unele state democratice în documente oficiale²¹.

În ceea ce privește posibilitatea înlocuirii unor termeni deja consacrați, aceasta se poate realiza mai întâi prin modificarea „*Doctrinei informațiilor pentru securitate națională*”, aprobată de CSAT, după care pot fi utilizați în textele de legi propuse spre adoptare sau modificare.

Menționăm că unele concepte de bază utilizate în reglementările juridice naționale nu se mai regăsesc în reglementările euroatlantice, ceea ce necesită înființarea unui organism național și proceduri de standardizare terminologică. Așa cum, pentru domeniul militar, funcționează Agenția Militară de Standardizare, iar pentru protecția informațiilor clasificate funcționează Agenția de Acreditare de Securitate, Agenția de Securitate pentru Informatică și Comunicații și Agenția pentru Distribuirea Materialului Criptografic, s-ar impune înființarea unei agenții privind standardizarea termenilor din domeniul securității naționale sau adăugarea unor noi atribuții uneia dintre agențiile specializate existente (Agenția de Acreditare de Securitate, Agenția de Securitate pentru Informatică) în vederea introducerii, gestionării și utilizării termenilor standardizații din domeniul securității naționale.²²

În final menționăm că trebuie făcut un prim pas spre standardizarea termenilor din domeniu securității. În acest sens, apreciem că o colaborare la nivelul autorităților din domeniul securității naționale cu instituții din mediul

²¹ Vezi în S.U.A. *Homeland Security Act of 2002* (Legea privind securitatea internă) .

²² H.G. nr. 354/15.04.2002 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției de Acreditare de Securitate, Agenției de securitate pentru Informatică și Comunicații și Agenției pentru Distribuirea Materialului Criptografic.

academic ar fi un nou pas înainte pentru elaborarea unor standarde naționale de securitate actualizate periodic în coocordanță cu standardele internaționale (NATO și UE).

Considerăm că securitatea, care este un concept relațional, are o determinare obiectivă, impusă de realitățile sociale, economice, politice, și presupune o ajustare permanentă a unui set de parametri interni la condițiile mediului internațional, ceea ce necesită o analiză pertinentă în vederea definirii și utilizării sale corecte, un rol important revenind în acest sens *centrelor de studii și cercetări din domeniul securității* în parteneriat public – privat .

Col. (r) dr. Tiberiu Tanase

NOTE DE LECTURĂ

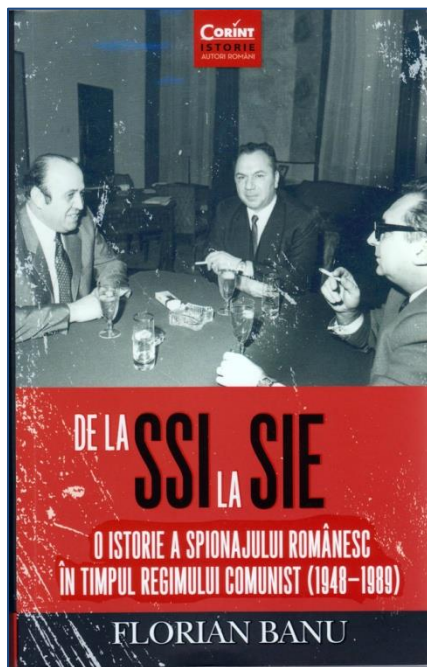
UN DEMERS ACADEMIC TEMERAR

Volumul cercetătorului **Florian Banu** „*De la SSI la SIE – o istorie a spionajului românesc în timpul regimului comunist (1948-1989)*”, apărut recent în seria „Istorie” a Editurii Corint constituie rezultatul unui considerabil efort academic ce demonstrează – încă o dată – seriozitatea și calitatea cercetării ce-l caracterizează pe autor. Un demers academic temerar, această carte sintetizează sute de documente, studii de caz și lucrări memorialistice, pentru a oferi o perspectivă unitară și academică asupra spionajului românesc.

Lucrarea lui Florian Banu se dorește a fi un răspuns la sfidarea celebrului director al CIA Allen Dulles, care considera că „nu există o profesie mai puțin înțeleasă și mai fals reprezentată decât munca de informații”, aforism de la care autorul pornește în demersul său, abordând istoria spionajului românesc prin prisma cercetătorului, fără a specula pe marginea informațiilor.

Volumul își propune o familiarizare a cititorului cu elementele esențiale pentru înțelegerea universului spionajului românesc din perioada regimului comunist, începând cu structurile organizatorice și cu oamenii care au condus aceste structuri, trecând prin modalitățile de selectare și antrenare a personalului și încheind cu prezentarea succintă a câtorva direcții de acțiune și cazuri cu valențe exemplificatoare.

Primul capitol al lucrării prezintă evoluția organizatorică a spionajului românesc, de la ultimii ani de funcționare a Serviciului Special de Informații până la formulele moderne în care a fost structurat Departamentul de Informații Externe (DIE), apoi Centrul de Informații Externe (CIE). Acesta este urmat de un capitol consacrat biografiilor, mai mult sau mai puțin complexe, ale șefilor

structurilor de informații externe românești, capitol care oferă cititorului, dar cu deosebire specialistului în domeniu, elemente utile înțelegerii impactului pe care aceste personalități l-au avut asupra organizării, conducerii și misiunilor structurilor de spionaj ale epocii. Lucrarea cuprinde și un capitol dedicat ofițerilor de informații, analizând raportul dintre calitățile lor native și cele dobândite, modalitățile de selectare, instruire și testare a acestora.

Partea finală a lucrării este dedicată unora dintre operațiunile de anvergură ale spionajului românesc, fiind menționate, între altele, cunoscuta penetrare a comandamentului NATO de către „rețeaua Caraman”, dar și altele, mai puțin cunoscute, cum ar fi captarea bunăvoinței și repatrierea marelui savant Henri Coandă, „influențarea pozitivă” a baronului Élie de Rotschild, operațiuni de aport valutar ori de spionaj tehnico-științific.

Autorul concluzionează că *„examinarea paletei de operații în care s-au implicat structurile de informații românești în intervalul 1948-1989 ne permite să observăm că acestea nu au fost nici mai extinse, nici mai restrânse decât ale instituțiilor similare din Est, ca și din Vest”, iar „din Canada până în Australia, din Japonia până în Brazilia și din RFG până în Israel, ofițerii români de informații și-au făcut meseria atât cât au putut...”*.

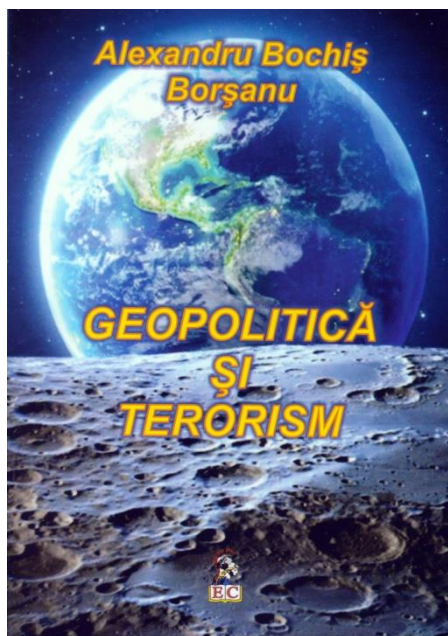
O altă concluzie este reținută de prefațatorul lucrării, fostul director al SIE Mihai Răzvan Ungureanu, deoarece *„poate lămurii mult din nedumeririle și temerile contemporanilor noștri: serviciile sunt exact ceea ce regimul le cere să fie; nu sunt autonome, ci sub determinarea și autoritatea indiscutabilă a factorului politic. Altfel spus, când punem sub semnul întrebării legalitatea, performanța sau chiar rațiunea de existență a unui serviciu special, să îndreptăm ochii înspre cei ce conduc țara”*.

Recomandăm lectura volumului nu doar iubitorilor istoriei serviciilor speciale, ci tuturor celor cu adevărat interesați de problematica securității naționale, și subscriem întrutotul îndemnului cu care Florian Banu își încheie lucrarea: *„Astăzi, când problemele percepției trecutului recent, dezbaterele asupra viitorului identității naționale și discuțiile despre influențele externe asupra societății românești contemporane sunt atât de intense, avem convingerea că necesitatea unei solide și extinse culturi de securitate este mai mare ca oricând. De aceea, ne exprimăm convingerea că din lectura unor volume precum cel de față, persoanele dornice să pătrundă dincolo de aparențele evenimentelor, spre a înțelege esența a ceea ce se întâmplă cu lumea în care trăim, nu vor avea decât de câștigat”*. (M.I.)

„GEOPOLITICĂ ȘI TERORISM”: DISECȚIA UNEI PERIOADE FIERBINȚI

Am primit recent la redacția revistei o nouă carte a domnului col. (r) Alexandru Bochiș Borșanu intitulată *„Geopolitică și terorism”*, apărută la

Editura Concordia din Turnu (jud. Arad), care se adaugă altor șase apreciate volume scrise de același autor.

„Geopolitică și Terorism” este o carte care încă din primele rânduri te captivează, mai ales prin stilul direct, alert și implicat al autorului, bine documentat. Alexandru Bochiș Borșanu realizează o pertinentă analiză a conjuncturii politice mondiale cu imparțialitatea profesionistului în munca de informații, dar și cu unele accente critice referitoare la evoluția politicului din țara noastră. Abordarea problemei terorismului internațional și analiza acestui fenomen este făcută cu multă minuțiozitate și profesionalism, autorul

referindu-se la câteva din cele mai dramatice atacuri teroriste din ultimii ani.

Alexandru Bochiș Borșanu se dovedește a fi bine documentat asupra percepțelor din Coran, făcând corelări cu influența lor asupra executanților de acțiuni teroriste și subliniind necesitatea controlului informativ în mediile respective, care, după părerea autorului, este deficitar în unele țări occidentale. Este dată ca exemplu Franța, unde atacurile teroriste au fost cele mai frecvente și mai sângeroase.

Se poate afirma că noul volum al d-lui Alexandru Bochiș Borșanu este binevenit în actuala conjunctură, când Europa trăiește sub presiunea terorii „jihadiste”, dat fiind că lucrarea este în măsură să explice ce generează această teroare, punând în evidență, în același timp, meritul SRI în combaterea și controlarea fenomenului terorist. (H.H)

MIȘCĂRI GEOPOLITICE DE LÂNGĂ NOI**TURCIA: APUSUL KEMALISMULUI**

Considerat a fi o „eminentă cenușie” a geopoliticii rusești contemporane, Serghei Alexandrovici Karaganov, decan al Școlii de Economie Internațională și Politică Externă din Moscova și consilier pe probleme de politică externă al președintelui Vladimir Vladimirovici Putin, a publicat, la data de 8 iunie 2015, articolul intitulat *Eurasian Way Out of the European Crisis – Soluția Eurasiatică a Crizei Europene*, în care a susținut crearea unei Uniuni a Europei „care să se întindă de la Lisabona la Vladivostok, un spațiu uriaș de liber schimb și liberă circulație”, garantat de tratate de securitate colectivă între state și organizații, care vor „rezolva” problema „zonelor gri”, pe care le-a specificat ca fiind Turcia, Moldova, Ucraina și Georgia.

Includerea Turciei în categoria „zonelor gri” din bazinul Mării Negre, la un loc cu state provenite din fostul spațiu sovietic, părea destul de hazardată la momentul respectiv, având în vedere cei peste 60 de ani de apartenență turcă la structurile NATO, care i-au conferit o foarte eficientă cupolă de securitate. Prin urmare, atribuirea acestui statut propriu statelor eșuate, aflate în imposibilitate de a-și exercita controlul asupra propriului teritoriu și, *in extenso*, statelor tampon lipsite de garanții de securitate și incapabile de a-și proiecta puterea în mediul lor imediat, nu putea decât să surprindă.

Actualele procese geopolitice din spațiul turc, renunțarea la tradiția kemalistă care interzice amestecul religiei în sfera politico-militară, autoritarismul și populismul guvernării Erdoğan par să împlinească destinul sumbru al Turciei, prefigurat de geopoliticianul rus.

În ce direcție se îndreaptă Turcia erdoğanistă? Va reveni la statutul de neutralitate, împlinind „profeția” lui Karaganov? Va deveni o contrapondere sau va împărți cu Arabia Saudită rolul de lider al lumii islamice sunnite? Sau, din contră, pragmatismul va învinge și Turcia kemalistă va renaște din propria „cenușă”?

Scurte precizări despre Kemalism

Kemalismul reprezintă ideologia fondatoare a statului turc modern. Fiind, înainte de toate, o reacție adaptativă a societății turce față de

anacronismul medieval al otomanismului, kemalismul s-a bucurat de o largă acceptare în rândul elitei militare. Pe fond, doctrina politică a „părintelui” Turciei moderne, președintele Mustafa Kemal Atatürk (1881-1938), a preluat temele liberale ale vremii, înglobându-le în reforme menite să separe statul de autoritatea religioasă. Rămâne antologică fraza din discursul de abolire a califatului: *„religia islamică va fi înlăturată dacă va sfârși prin a se transforma într-un instrument politic, așa cum a fost cazul în trecut”*, rostit de Atatürk în data de 1 martie 1924. Secularizarea a vizat sectoarele cheie ale societății, de la administrație, educație, cultură, sănătate, la instituțiile de forță ale statului. Abolind sultanatul, înlăturând tradiția califatului și adoptând grafia latină, reforma kemalistă a reușit să limiteze efectele dezastrului generat de implozia Imperiului Otoman consecutivă înfrângerii din Primul Război Mondial și să acopere decalajul imens de dezvoltare față de statele occidentale. Naționalismul otoman al secolului al XIX-lea, de tip conservator, generat de nevoia de a menține unitatea imperiului multiethnic și multiconfesional, a fost înlocuit de naționalismul luminat al lui Atatürk.

Impactul kemalismului a fost covârșitor asupra lumii islamice. Naționalismul secularizat și republican turc a devenit modelul și catalizatorul naționalismului arab (și persan) care a contrabalansat, timp de 80 de ani, influența *mullah*-ilor în viața politică a Africii de Nord și a Orientului Mijlociu.

Turcia „Frăției Musulmane”

Recep Tayyip Erdoğan, președintele în exercițiu al Turciei, este un produs al ideologiei islamiste promovate de ramura turcă a „Frăției Musulmane”, intitulată *Milli Görüş* – „Viziunea Națională” și de liderul acesteia, Necmettin Erbakan (1926 – 2011). Ales primar al Istanbulului în anul 1994 din partea *Refah Partisi* - *Partidului Prosperității* condus de Erbakan, ajunge după gratii în anul 1999, ca urmare a islamismului promovat public. Poezia *„Rugăciunea Soldatului”*, scrisă de poetul Ziya Gökalp (1876 – 1924) în anul 1912, recitată de Erdoğan, în data de 6 decembrie 1997, în cadrul unei adunări publice din Siirt, avea să ducă la interzicerea partidului lui Erbakan și la condamnarea liderilor săi. În anul 2002, după ce partidul islamist *Fazilet* – *al Virtuții* a fost interzis de Curtea Constituțională, împreună cu Abdullah Gül și alți membrii „reformatori”, a înființat *Adalet ve Kalkınma Partisi* – *Partidul Justiției și Dezvoltării*, abreviat AKP. Un an mai târziu, cu un discurs de tip secular în care s-a dezis de orientările islamiste anterioare, Erdoğan a devenind prim-ministru din partea acestei

formațiuni politice. În anul 2014, Erdoğan a fost ales președinte al Republicii fiind nevoit să renunțe la apartenența politică oficială.

În tot acest interval de timp, Erdoğan a fost acuzat că, în spatele „conservatorismului democratic” al unui Islam secular orientat spre sufism, ar ascunde o agendă islamistă, un plan bine pus la punct de transformare a Turciei într-un califat condus de „Frăția Musulmană”. Acuzații nicidecum lipsite de substrat.

După căderea *manu militari*, în iulie 2013, a administrației egiptene a „fratelui musulman” Muhammad Morsi, Turcia a devenit un *safe heaven - refugiu* și centrul de comandă al „Frăției Musulmane”. De la declarațiile de condamnare a brutalității cu care forțele de securitate egiptene au împrăștiat protestatarii islamiști din piețele Rabaa al-Adawiya și al-Nahda, la recente critici la adresa intenției administrației Trump de a introduce „Frăția” în rândul organizațiilor teroriste, tot comportamentul politic ulterior al actualului președinte turc a susținut agenda conservatoare, de ștergere a moștenirii kemaliste. Argumentând că nu este o grupare armată ci o mișcare ideologică, dar omițând să amintească trecutul presărat de asasinat politice, răzmerițe și de mișcări insurgente al organizației, regimul Erdoğan s-a autodefini drept protectorul „Frăției Musulmane”, pe modelul consacrat deja de tandemul Iran – Hezbollah.

Devoțiunea regimului Erdoğan față de islamismul promovat de „Frăția Musulmană” nu s-a limitat doar la susținerea organizației ci a vizat, în primul rând, implementarea politicii interne conservatoare și eliminarea kemalismului din societatea turcă. Reintroducând religia în administrație și resuscitând ideea califatului și a sultanatului, Erdoğan a pus bazele unui naționalism de tip neo-otoman. Lista măsurilor anti-kemaliste începe din 2004, din perioada în care Erdoğan era premier, cu tentativa de introducere în codul penal a infracțiunii de adulter, urmată de numirea în poziții cheie ale administrației a unor persoane cunoscute pentru orientarea islamistă și se continuă cu desecularizarea educației și a administrației prin abolirea interdicției de purtare a *hijab* (vălului) și prin impunerea drept criterii de admitere în universități absolvirea unor examene de religie în colegii islamice. Între anii 2013 - 2014, tandemul islamist Gül – Erdoğan a promulgat legi privind restricționarea vânzărilor de băuturi alcoolice, cenzura internetului, creșterea controlului politic asupra justiției și extinderea competențelor serviciului secret intitulat *Organizația Națională de Intelligence* (MÎT).

Pe fondul criteriilor de preaderare impuse de Uniunea Europeană, dar și a *lobby*-ului extrem de influent al „Frăției Musulmane” de la Washington,

regimul islamist de la Ankara a trecut la epurări succesive la nivelul sistemului de comandă din armată, poliție, servicii secrete. Mai întâi, în anul 2003, prin decizia Marii Adunări Naționale a Turciei s-a decis reformarea Consiliului de Securitate și asigurarea dominanței civile. În anul 2007, armata a suferit o a doua înfrângere din partea regimului islamist. Având rol constituțional de apărare a secularismului, armata a amenințat cu represalii dacă primul ministru Erdoğan, îl va propune pe ministrul de externe islamist Abdullah Gül, fostul său coleg din partidul lui Erbakan și la acel moment membru al AKP, pentru funcția de președinte al statului. În replică, Erdoğan a declarat alegeri anticipate, AKP a câștigat cu 47% și Gül a devenit președinte. Un alt moment, cunoscut sub denumirea de „Operațiunea Barosul” s-a derulat între anii 2011 și 2012. În luna iulie 2011, șefii categoriilor de arme în frunte cu șeful Statului Major General și-au dat demisia ca urmare a arestării abuzive a 250 de militari între care 22 de generali, sub acuzația de complot. Între timp, în septembrie 2012, numărul celor condamnați a crescut la 322 de militari, acuzați că în anul 2003 ar fi pus la cale o tentativă de puci. Apoi momentul 2013, când același prim ministru a ordonat, sub aceeași acuzație de tentativă de lovitură de stat, arestarea polițiștilor care și-au permis deschiderea unui dosar penal împotriva unuia dintre fii săi. Au urmat epurări ale sistemului judiciar, ale *Poliției Naționale a Turciei*, în mod special ale *Departamentului de Poliție din Istanbul* de unde proveneau polițiștii implicați în anchetarea faptelor de corupție ale fiului premierului. Au fost concediați și arestați specialiști în contraterorism, intelligence, criminalitate organizată. Le-au urmat magistrați și jandarmi.

În tot acest interval de timp rapoartele experților pe spațiul turc din serviciul Congresului SUA prezentau lucrurile într-o lumină pozitiv-neutră iar indicațiile primite de armata turcă au fost de non-intervenție. Apogeul a fost atins de încă neelucidatul puci din 15 iulie 2016, în care organizatorii au acționat ca niște începători, deși erau generali cu mare expertiză profesională. Rezultatul acestui puci l-a reprezentat epurarea masivă a armatei, poliției, sistemului judecătoresc, sistemului de învățământ, a presei și administrației, sub acuzația de participare la complotul pus la cale de rivalul islamist al actualului președinte, clericul și ideologul Fethullah Gülen.

În condițiile restrângerii rolului constituțional al armatei de garant al laicității statului, al unei armate timorate de epurări succesive și a eliminării din sistem a zeci de mii de specialiști din domenii vitale ale statului, programul islamizării Turciei pare tot mai greu de stopat. Iar succesul referendumului

constituțional din data de 16 aprilie 2017 (desfășurat pe fondul stării de urgență instituită după puciul eșuat din iulie 2016!), privind extinderea prerogativelor prezidențiale și transformarea Turciei într-un stat prezidențial, anunță *apusul kemalismului*. Cele 18 amendamente aduse Constituției, coroborate cu politica islamistă neo-otomană, îl transformă pe actualul președinte într-un neo-calif-sultan cu puteri cvasi-totale. Iar, posibilitatea de a mai dobândi două mandate, oferită lui Erdoğan de cadrul unei noi Constituții, îi prefigurează o „domnie” până în anul 2029, timp suficient pentru a minimiza influența kemalismului din societatea turcă. De altfel, prelungirea stării de urgență pentru încă trei luni precum și intenția anunțată de liderul de la Ankara de a mai organiza un referendum privind reinstaurarea pedepsei cu moartea, reprezintă semnalele apropiării Turciei de perioada unei dictaturi islamiste.

Coordonatele politicii externe ale Turciei Erdoğan-iste

Neo-otomanismul administrației Erdoğan presupune atât întoarcerea la tradiția sultanatului și a califatului cât, mai ales, *maximizarea influenței turcești în teritoriile fostului Imperiu Otoman, reclădirea „lumii turcești” și, mai apoi, confirmarea rolului de lider al lumii islamice sunnite.*

Pentru atingerea acestor obiective, regimul Erdoğan urmărește o strategie în trei pași:

1. *Recrearea „lumii otomane”*, principalele ținte fiind statele/populațiile turcofone sau de origine turcică din Caucaz, Asia Centrală, Orientul Mijlociu, Nordul Africii și din Peninsula Balcanică;
2. *Afirmarea rolului de lider al lumii sunnite;*
3. *Crearea califatului global.*

Șansele de implementare ale acestui proiect strategic sunt considerabile având în vedere potențialul:

- geostrategic: caracterul pivotal al Turciei, la intersecția Africii, Asiei și Europei, la 4 ore distanță de zbor de la Istanbul spre 50 de state din Orientul Mijlociu, Africa de Nord, Europa, Asia Centrală.
- uman: o populație de 80,2 milioane locuitori, cu spor demografic pozitiv de 0,9%/an și urbanizată în proporție de 73,4%,
- militar: a doua armată din NATO, ca efective, după cea americană, și a opta dintr-un clasament de 126 de armate naționale.

- economic: a 18-a economie a lumii și a 7-a economie a Europei, cu PIB de 800 miliarde \$ în 2014 și o creștere economică estimată pentru intervalul 2016 – 2018 de 4,5% - 5%/an.

- instituțional: stat membru în 25 de organizații internaționale printre care: ONU, NATO, OSCE, OPEC, Uniunea Africană, Consiliul Europei, Liga Statelor Arabe, Organizația de Cooperare Economică Asia-Pacific, Consiliul de Cooperare al Statelor Turcofone.

- ideologic: naționalism neo-otoman, capabil să capaciteze forțe din întreaga lume islamică sunnită, cu sprijinul „Frăției Musulmane”.

În acest context, opțiunile strategice ale Turciei sunt determinate de convergența a șapte axe

strategice majore care îi croiesc direcțiile de politică externă,

respectiv: Axa Ankara – Moscova;

Axa balcanică: Sarajevo – Tirana – Pristina; Axa turcofonă: Baku –

Asghabat – Astana – Tașkent – Dushanbe; Axa Golfului: Riad – Cairo; Axa islamistă radicală: Raqqa – Tripoli – Gaza – Mogadishu; Axa levantină: Teheran – Damasc – Beirut – Gaza (Tel Aviv); Axa euro-atlantică: Washington – Bruxelles – Berlin.

1. Axa Ankara – Moscova: este consolidată în jurul coridoarelor energetice și comerciale comune, al ideologiei economice comune iliberale și al interesului comun de blocare a creării unui stat kurd independent, susținut de SUA, la granița turco-siriană/turco-irakiană. Acest stat kurd, laic și republican, cap de pod american în Levantul ruso-turco-iranian, ar putea servi la construcția unor axe strategice cu Israel și cu bazele americane din Irak, Siria, Arabia Saudită, Cornul Africii (Djibouti), Asia de Sud (Afganistan), precum și cu un potențial stat tuareg (din sudul Libiei/nordul statului Mali) asigurând proiecția intereselor occidentale asupra Orientului Mijlociu și a regiunii centrale a Sahelului. La nivelul cooperării economice/energetice bilaterale se distinge proiectul *Turkish Stream*, gazoductul cu o capacitate de transport de 63 miliarde mc, care ar urma să transforme Turcia într-un *hub* al gazului rusesc. *Turkish*

Stream reprezintă alternativa proiectului *South Stream*, abandonat de Federația Rusă în anul 2014 ca urmare a opoziției UE. Având termen de finalizare la sfârșitul anului 2019, gazoductul ar urma să scoată din circuit conductele ucrainene, consfințind încheierea unui episod al războiului hibrid dus de Federația Rusă împotriva Ucrainei. De asemenea, Ungaria, Macedonia, Serbia și Grecia, state aflate în siajul geopolitic al Moscovei, și-au exprimat interesul de a participa la proiect. Dar, cooperarea dintre cele două state nu se rezumă la *Turkish Stream*. În luna mai 2010, au fost semnate 17 acorduri menite să accelereze cooperarea bilaterală printre care demararea unui proiect de construcție în Akkuyu a unei centrale nucleare-electrice de 4800 MW cu 4 reactoare, finanțată exclusiv și urmând a rămâne în proprietatea Rusiei, a unei bănci cu capital mixt ruso-turc, investiții în industria turismului și suspendarea reciprocă a regimului de vize pentru cetățenii celor două țări. Totodată, trebuie amintit proiectul de construcție a oleoductului trans – anatolian, menit să șunteze aglomerația Strâmtoarelor Turcești. Realizat cu participarea companiilor rusești, este prevăzut a transporta zilnic 1,5 milioane de barili de petrol rus și kazah din terminalul Samsun de la Marea Neagră în portul Ceyhan, la Marea Mediterană.

Toate aceste investiții cresc dependența energetică a Turciei față de Federația Rusă. La nivelul anului 2010, această dependență era deja considerabilă, peste 50% din consumul intern de gaze naturale și o cincime din consumul intern de petrol fiind asigurați de conductele rusești. Deși au existat opinii interne care au pledat pentru creșterea ponderii energiei alternative în profilul energetic al țării, preferința regimului de la Ankara pentru transformarea Turciei într-un *hub* de gazoducte și oleoducte care deservesc Europa, Orientul Mijlociu și Caucazul, a avut evidente conotații geopolitice. De altfel, funcționalitatea relației ruso-turce a fost, pe deplin, probată în timpul crizei georgiene din anul 2008 și a războaielor în derulare din Ucraina și din Siria când „jocul geopolitic” al Turciei a sfârșit prin a servi intereselor Rusiei.

Cu toate acestea, este o axă tensionată de competiția privind controlul populațiilor turkice din Asia Centrală și Caucaz, de conflictul înghețat armeano-azer asupra enclavei Nagorno-Karabakh (unde Rusia susține Armenia și Turcia Azerbaidjanul), de relația conflictuală a Turciei cu Grecia și Cipru (state apropiate de Federația Rusă), de relația cu militanții kurzi din Partidul Muncitorilor din Kurdistan (PKK) și cu cei din miliția kurdă siriană intitulată Unitățile de Apărare a Poporului (YPG), de competiția privind proiectarea

propriilor interese în Peninsula Balcanică, de divergențele majore privind „Frăția Musulmană” - interzisă pe teritoriul Federației Ruse, de cooperarea militară în creștere dintre Turcia și Ucraina precum și de „clasica” problemă a dominației asupra Strămtorilor Turcești. Seria de incidente de securitate, de la doborârea avionului rus de către militanții turkomani, la asasinarea ambadorului rus Andrei Karlov au acutizat disensiunile dintre cele două puteri regionale dar interesele bilaterale și, mai ales, perspectiva statutului de „zonă gri”, a unei potențiale neutralități a Turciei, dacă fractura față de partenerii euroatlantici se va adânci, au determinat reclădirea relației.

2. Axa balcanică Sarajevo – Tirana – Pristina: Bosnia-Herțegovina, Albania și Kosovo prezintă o serie de caracteristici convergente care asigură unitatea și soliditatea axei. Sunt state europene majoritar musulmane, cu istorie asemănătoare (foste colonii turcești, apoi austro-ungare, apoi foste state comuniste), implicate în conflicte armate recente cu Serbia (aliatul Federației Ruse în Balcani), actualmente poziționate în spațiul de vecinătate al UE. Fiind situate în afara comunității europene și a cupolei sale de securitate, cele trei state au avut de ales între „noua lume otomană” și „noua lume rusă”. Evident, multiplele conexiuni culturale, confesionale, educaționale, economice, politice cu Turcia au înclinat balanța în favoarea Ankarei. De altfel, *lobby-ul* turcesc a susținut aderarea Albaniei (încununată cu succes în 2008) și a Bosniei-Herțegovina la NATO, acest efort diplomatic cimentând relațiile din interiorul axei. De asemenea, Turcia a jucat un rol activ de mediator în regiune, dovadă fiind Declarația de la Istanbul din aprilie 2010 sau Rezoluția Parlamentului Sârb din martie 2010 prin care s-au exprimat regrete față de masacrul din Srebrenica din iulie 1995. Menținerea acestor state în sfera de influență turcă reprezintă un capital geopolitic important, utilizat în mod adecvat de Turcia. De exemplu, în contextul „crizei migranților”, atât de profitabilă intereselor Ankarei, rutele de transport balcanice au jucat un rol fundamental în afluirea migranților pe țărmurile Greciei sau la granițele spațiului Schengen. Mai mult, rețeaua de interese turcești din Balcani, în imediata vecinătate a frontierei europene, a transformat Turcia într-un partener geopolitic obligatoriu al UE în regiune. Un statut „jucat” de președintele Erdoğan în negocierile cu Bruxelles-ul sau cu Berlinul privind managementul „rutei terestre” de migrație ilegală transfrontalieră, gestionat de axa balcanică.

3. Axa turcofonă Baku – Asghabat – Astana – Tashkent – Dushanbe: este cimentată în jurul istoriei comune, al confesiunii musulmane, tradițiilor și limbii comune turcice. În anii 1990, pe fondul slăbiciunii Federației Ruse, Turcia a desfășurat o intensă campanie de recuperare a spațiului turcic din Asia Centrală, utilizând instrumente economice, politice și culturale, printre care și influența rețea Gülen. Începând cu anii 2000, „ofensiva” turcă în Asia Centrală s-a mai estompat, ca urmare a re poziționării Rusiei în rolul de hegemon regional și a emergenței Chinei dar, au ramas active atât instituțiile create în acea perioadă precum TÜRKSOY (*Joint Administration of Turkic Culture and Art – Administrația Comună a Culturii și Artei Turce*)¹ cât și vastele rețele de întrajutorare și educație islamică patronate de Hizmet – Gülen și de „Frăția Musulmană”, ultima activă îndeosebi în Tadjikistan. De altfel, competiția geopolitică în Asia Centrală este una dintre cele mai acute întrucât implică doi hegemoni regionali, Rusia și China, cărora li se supra-adaugă factorul islamist fie el de origine turcică, saudită sau afgano-pakistaneză precum și ambițiile regionale ale Iranului. Dintre toți jucătorii regionali, miza cea mai mare aparține Rusiei, pentru care Asia Centrală reprezintă componenta sudică a spațiului său de securitate. Dar, în ultimii ani, ambițiile hegemonice globale ale Chinei și nevoile sale tot mai mari de resurse energetice au vizat inclusiv acest spațiu, devenit țintă a „Strategiei Drumului și a Centurii Mătăsii”. Totodată, nu trebuie omisă reticența liderilor acestor regimuri autoritariste față de o eventuala „cupolă” turcească în regiune, reticență alimentată de educația sovietică și, ulterior, de influența rusă (Turkmenistan, Uzbekistan). Prin urmare, pentru moment, Turcia proiectează o strategie de tip *soft power*, rezumându-se la a fi un patron confesional/cultural al regiunii și un eficient partener de afaceri. În acest sens, strategii de la Ankara au urmărit atât dezvoltarea pieței de desfacere pentru produsele turcești cât și dezvoltarea rețelelor de gazoducte/oleoducte dinspre Kazahstan și Turkmenistan spre terminalele turcești, trecând prin Caucaz (unde funcționează deja oleoductul Baku – Tbilisi – Erzurum/ gazoductul Baku – Tbilisi – Ceyhan). Volumul schimburilor comerciale variază de la un stat la altul. Nivelul maxim al cooperării economice s-a înregistrat pe relația cu Turkmenistan unde tranzacțiile comerciale în anul 2015 au atins 2,4 miliarde și cu Kazahstan unde, în același an, au atins 2 miliarde, state bogate în

¹Înființat în 1993, este alcătuit din Azerbaijan, Kazahstan, Kirghizstan, Turcia, Turkmenistan și Uzbekistan. Republica Turcă a Ciprului de Nord, Regiunea Găgăuză din Republica Moldova și republici autonome din Federația Rusă au statut de observatori.

resurse energetice cu care Turcia a dezvoltat parteneriate strategice. Cu toate acestea, înființarea în anul 2009 a *Consiliului de Cooperare al Statelor de Limbă Turcă* (Consiliul Turcic), cu Turcia, Azerbaijan, Kazahstan, Kirghizstan în calitate de membri fondatori, organism menit să intensifice cooperarea și la nivel politic, a reprezentat semnalul ca strategia Turciei în regiune este una a pașilor mărunți dar perseverenți.

4. Axa Golfului Riad – Cairo: este o axă tensionată de competiția care se prefigurează între Turcia și Arabia Saudită privind conducerea lumii sunnite, de relația celor două state cu Egiptul și de interferența „Frăției Musulmane”. Ruptura dintre Arabia Saudită și „Frăția Musulmană” precum și emergența Turciei în calitate de protector al „Mișcării”, dar și de ambițios lider regional, tensionează automat relațiile bilaterale turco-saudite.

În ciuda optimismului unor analiști, perspectiva detensionării axei Ankara – Riad este puțin probabilă, fiind inexorabil legată de relația regimului Erdoğan cu „Frăția Musulmană” și, subsecvent, de ambițiile regionale ale președintelui turc, aspecte fundamentale ale neo-otomanismului actualei administrații de la Ankara.

5. Axa islamistă radicală Raqqa – Tripoli – Mogadiscio: o axă în care „Frăția Musulmană” are un cuvânt greu de spus. Inițiatorii și beneficiarii valului de anarhie care a cuprins circa 23 de state asiatice și africane² în perioada anilor 2011-2012, cunoscut sub numele de „primăvara arabă”, au fost, până la un punct, membrii acestei organizații. Dacă în marea majoritate a cazurilor instituțiile de forță naționale au restabilit, într-un final, ordinea premergătoare protestelor, nu același lucru s-a întâmplat în Libia, Yemen și Siria unde, prezența/intervenția unor puteri interesate să își proiecteze interesele în zonele respective au declanșat conflicte/războaie de tip *proxy* între numeroase facțiuni rivale islamiste și seculare. În toate aceste trei state, legăturile regimului Erdoğan cu membrii locali ai „Frăției” au transformat Turcia în „jucător”.

Turcia a devenit un jucător în tabăra islamistilor prin permeabilizarea granițelor în favoarea acestora, prin blocarea ajutoarelor militare pentru kurzii din Kobane, prin blocarea spațiului aerian propriu pentru tranzitul aeronavelor militare americane care aveau misiunea de a bombarda pozițiile DAESH etc.

²Tunisia, Egipt, Libia, Yemen, Siria, Algeria, Iordania, Cisiordania, Liban, Irak, Arabia Saudită, Oman, Bahrain, Maroc, Kuweit, Iran, Sahara Occidentală, Sudan, Mauritania, Gabon, Somalia, Djibouti, Senegal.

În Libia, una dintre aceste grupări islamiste, Farj Libia, care din anul 2013 controlează capitala Tripoli și împrejurimile sale, este susținută în mod deschis, logistic și informativ de Turcia. Dar, implicarea Turciei de partea „Frăției Musulmane” în Libia este mult mai complexă. În cursul anului 2015, prin sprijinul acordat Congresului General Național – administrația „Frăției Musulmane” din Tripoli, Ankara s-a aflat în opoziție cu guvernul de la Tobruk, recunoscut de ONU și de statele occidentale, aliate ale Turciei în NATO. Constituirea Guvernului de Acord Național cu sediul la Tripoli a detensionat oarecum situația internă, oferindu-le, însă, Turciei și „Frăției Musulmane” o victorie politică și imagologică importantă.

Acest cap de pod turcesc în nordul Africii este completat de un al doilea în estul continentului, în Somalia. Stat colapsat ca urmare a războiului fratricid dintre clanurile care-și împart teritoriul național, Somalia a devenit o pepinieră a infraționalității maritime și a islamismului african. Un islamism disputat, cel puțin aparent, între Al Shabaab, organizație teroristă afiliată Al Qaeda în Peninsula Arabă și „Frăția Musulmană”, cărora este posibil să se asocieze militanți ai DAESH, „refugiați” din calea intervenției militare occidentale. În acest cadru extrem de instabil, în plin Ramadan, în luna august 2011, premierul (pe atunci) Erdoğan face o vizită la Mogadishu împreună cu familia și cu alte oficialități de la Ankara. Afirmând că Turcia „nu-și va abandona frații musulmani și surorile”, Erdoğan a antamat proiecte de investiții în infrastructura somaleză (spitale, școli, drumuri) în valoare totală de 500 milioane \$. Proiecte finalizate și încununate de construcția în Mogadishu, a celei de-a doua baze militare turcești dinafara teritoriului național, după cea din Qatar. Scopul oficial al acestei investiții militare îl reprezintă antrenarea forțelor naționale somaleze implicate în contracararea islamiștilor din Al Shabaab. Scopul neoficial îl reprezintă proiectarea intereselor de putere ale Turciei în Cornul Africii, în dreptul strâmtorii Bab el Mandeb, a coastei yemenite și a Golfului Persic, certificând obiectivul de transformare a sa în lider al lumii musulmane.

6. Axa levantină Teheran – Damasc – Beirut – Gaza (Tel Aviv): o altă axă în care influența „Frăției Musulmane” dar și a Federației Ruse joacă un rol covârșitor. Deși tensionată de divergențele sectare din lumea musulmană, axa este întărită de interesele comune privind blocarea creării unui viitor stat kurd protejat de americani, de raporturile de competiție cu Arabia Saudită și cu monarhiile din cadrul CCG, de relația tensionată cu Israelul, de cooperarea

economică și energetică precum și de sprijinul acordat palestinienilor din Fâșia Gaza conduși de Hamas³. Mai mult, Siria, Libanul și Fâșia Gaza sunt riverane „Leviathanului”, marele depozit gazeifer din bazinul levantin al Mediteranei, de a cărui exploatare s-au declarat interesați toți jucătorii activi din teatrul de operațiuni sirian.

Relațiile strânse dintre regimul Erdoğan și liderii Hamas au culminat prin încercarea de spargere a blocadei israeliene asupra Fâșiei Gaza din 31 mai 2010. Acest demers a declanșat o criză în relațiile bilaterale turco-israeliene. Criza Mavi Marmara – atacul forțelor israeliene asupra *Gaza Freedom Flotilla* – *Flotila Libertății în Gaza*, acuzată că ar transporta armament destinat militanților Hamas, a dus la expulzarea ambasadorului israelian de la Ankara și la anularea de către Turcia a exercițiilor militare comune. În anul 2016, relația turco-israeliană s-a normalizat. Israelul a acceptat să plătească daune în valoare de 20 milioane \$ familiilor persoanelor ucise pe vasul Mavi Marmara iar Turcia a primit permisiunea Israelului de a ajuta populația palestiniană și de a dezvolta proiecte de infrastructură în Gaza. În contrapartidă, Turcia s-a angajat să prevină orice acțiune a Hamas îndreptată împotriva Israelului. Această reconciliere a avut la bază interese economice, de exemplu transformarea portului Haifa într-un *hub* al mărfurilor turcești în Orientul Mijlociu ca urmare a instabilității din Siria și a relațiilor tensionate turco-egiptene precum și insistențele administrației Obama.

7. Axa euro-atlantică Washington – Bruxelles – Berlin: se prefigurează a fi axa cea mai tensionată pe termen mediu. Această axă a fost construită în perioada bipolarității în jurul intereselor geopolitice și de securitate comune precum și a valorilor comune democratice, seculare, liberale ale participanților. Neo-otomanismul, iliberalismul și legăturile actualului regim de la Ankara cu „Frăția Musulmană” coroborate cu planul „Frăției” de creare a califatului global cu capitala spirituală la Ierusalim și cu Turcia pe post lider al noului califat, trilaterală cu Rusia și Iranul, relația contondentă cu Grecia, Cipru și Armenia, șantajul practicat de Ankara la adresa partenerilor săi europeni în chestiunea migrației ilegale transfrontaliere, retorica agresivă a președintelui Erdoğan la

³Acronim al *Harakat Al-Muqawama Al-Islamia* - *Mișcarea Islamică de Rezistență*, este o organizație paramilitară islamistă, ramura palestiniană a „Frăției Musulmane” aflată în opoziție cu organizația seculară Fatah. Urmărește înființarea unui stat islamic palestinian cu capitala la Ierusalim.

adresa cancelarului german sau a partenerilor americani, rețelele de spionaj turce active în UE, măsurile de forță dictate de Ankara în privința bazei militare de la İnçirlik în contextul puciului neelucidat din iulie 2016 precum și opoziția Turciei față de proiectul unui viitor stat kurd sunt câteva dintre elementele care șubrecesc această axă. Adâncirea acestor linii de fractură între aliații nord-atlantici, Israel, Arabia Saudită, Egipt, Iordania pe de o parte și Turcia de cealaltă parte, va apropia regimul Erdoğan de Rusia și de Iran, iar transformarea sistemului administrativ într-unul prezidențial va scoate din joc eventualele forțe de opoziție seculare și liberale. Cu încă două posibile viitoare mandate prezidențiale (până în anul 2029) și cu presiunea asigurată de activiștii „Frăției Musulmane” „refugiați” în Turcia din statele care le-au interzis activitatea, Erdoğan are în față un viitor de neo-calif. În acest context, apartenența Turciei la structurile euro-atlantice va fi tot mai improprie, ca urmare a diferenței majore de sisteme, de obiective, de interese. În plus, obligația unanimității de voturi pentru activarea articolului 5 din cadrul NATO va pune în discuție disponibilitatea regimului de la Ankara de a-și sprijini aliații în contextul unei agresiuni din partea unui stat islamist sau a altui stat cu care Turcia are relații strânse. În acest context, *ar trebui luat în calcul scenariul revenirii Turciei la statutul de neutralitate interbelic*. Un scenariu care va schimba radical ecuația de putere din bazinul Mării Negre unde NATO echilibrează strategic prezența militară a Rusiei preponderent prin efectivele militare turcești. Prin urmare, o regândire a strategiei NATO în regiunea Mării Negre devine un imperativ, la fel cum soluționarea focarelor de instabilitate din Siria, Libia, Irak, Yemen și Somalia sunt esențiale pentru contenția migrației și a islamismului global.

În loc de concluzii: Încotro se îndreaptă Turcia?

Apusul kemalismului și recrudescența ideologiei ultraconservatoare, în viața politică și culturală a Turciei îndreaptă acest stat către viitorul de „zonă gri” prefigurat de Karaganov. Noua identitate de protector al „Frăției Musulmane” și ambițiile regimului de la Ankara de transformare în lider al unui califat cu capitala în Ierusalim, antagonizează atât Arabia Saudită și monarhiile Golfului cât, mai ales Israelul și noua administrație americană. De asemenea, șantajul asupra liderilor europeni în privința migrației ilegale și retorica injurioasă la adresa Germaniei și a Olandei au răcit relațiile Ankarei cu principalele capitale europene. Situații care riscă să adâncească divergențele din

cadrul parteneriatelor vestice ale Turciei. Totodată, relațiile dintre Ankara și Moscova, în ciuda intereselor comerciale, sunt tensionate mai ales de prezența activă a „Frăției Musulmane” în Caucaz și în Asia Centrală, spații cu importanță geostrategică majoră pentru Federația Rusă. Un alt factor de presiune îl reprezintă prezența pe teritoriul Turciei a islamiștilor din „Frăția Musulmană” precum și a celor din DAESH, tolerați de regimul de la Ankara ca și contrapondere a militanților kurzi din PKK. În condițiile unei islamizări accentuate a spațiului public turcesc, riscul unor ciocniri între islamiști și kurzii majoritar seculari este unul crescut, sporind instabilitatea internă. Pe de altă parte, epurarea profesioniștilor din sistemul de forță și înlocuirea acestora cu elemente islamiste oferă spațiu de manevră „refugiaților” din DAESH pe teritoriul Turciei, unde vor căuta să se regroupeze. În acest context, Turcia riscă să se transforme într-un *safe heaven* pentru islamiștii radicali din „Frăția Musulmană”, Hamas și DAESH, cu implicații majore în plan politic, economic, diplomatic, social, cultural, etnic. Această eterogenitate etnică și confesională va genera premisele unor clivaje viitoare între facțiunile radicale sunnite și cele shiite, între militanții DAESH și populația kurdă, între membrii „Frăției” și adepții Hizmet etc. Instabilitatea internă, prefigurată deja de frecvența atentatelor teroriste și de nemulțumirea segmentelor seculare ale electoratului turc, va avea consecințe directe asupra performanțelor economice ale regimului Erdoğan prin creșterea inatractivității mediului investițional și prin scăderea ratingului de țară. Totodată, continuarea liniei iliberale va putea genera posibile măsuri de retaliere din partea europenilor, de tipul revizuirii tratatului vamal și nu numai. Toate aceste măsuri care vor lovi economia Turciei, vor necesita contramăsuri de fidelizare ale bazinului electoral islamist, prin politici populiste dublate de adâncirea procesului de islamizare.

Islamizarea accelerată, sprijinul „Frăției Musulmane” cu subsidiarele acesteia Hamas și Jihadul Islamic situează Turcia pe o poziție de forță în fața Arabiei Saudite în competiția pentru rolul de lider al lumii islamice sunnite. Mai mult, deocamdată bunele relații cu Iranul, prezența militară în Africa și în Qatar, economia diversificată și armata dotată la standarde NATO reprezintă atuuri care anunță victoria Ankarei în fața Riadului. Un succes care ar reprezenta pasul decisiv în crearea califatului.

Cu toate acestea, kemalismul nu și-a spus ultimul cuvânt. Deși oficial minoritar, segmentul kemaliștilor rămâne unul important în societatea turcă. Acestuia i se adaugă membrii rețelei Gülen, supuși epurărilor masive din aparatul de stat precum și numeroasele facțiuni kurde, asiriene și non-musulmane. De asemenea, schimbarea administrației Obama, cunoscută pentru lipsa de reacție față de „Frăția Musulmană”, relațiile dificile ale regimului de la Ankara cu liderii europeni și cu cei arabi precum și îngrijorarea Israelului față de preconizatul califat cu capitala la Ierusalim, sunt factorii de presiune care ar putea stăvilă avântul islamismului practicat de „Frăție” și de noul său protector, regimul Erdoğan. Dar, adevărata schimbare s-ar putea produce dacă administrația Donald Trump își va îndeplini promisiunea de la începutul mandatului și va include „Frăția Musulmană” în lista organizațiilor teroriste sau îi va interzice activitatea pe teritoriul SUA. Argumentul conform căruia o astfel de decizie ar duce la o explozie a radicalismului este complet fals. Din momentul creării sale, „Frăția Musulmană” a fost o platformă de recrutare a islamiștilor radicali care a alimentat constant efectivele organizațiilor teroriste „la vedere” precum Hamas, Jihadul Islamic, DAESH. „Frăția Musulmană” nu ar putea funcționa fără sprijinul financiar al rețelelor de întrajutorare islamică alcătuite din bănci, organizații de caritate, sponsori. Arabia Saudită și monarhiile aliniate din regiunea Golfului, Federația Rusă, Kazahstan, Uzbekistan, Tadjikistan, Iordania, Tunisia, Algeria, Egiptul, Siria au interzis activitatea acestor rețele. Prin urmare acestea operează în statele care au evitat să acționeze împotriva acestei organizații. Lipsa oricărei măsuri de contracarare, în baza calculului foarte greșit că islamiștii „Frăției” sunt mai puțin islamiști decât cei din DAESH, permite alimentarea financiară și cu personal a bazinului islamist și perpetuarea instabilității. Iar, *lobby*-ul extrem de eficient în zona politică americană din perioada administrației Obama, care a condus o campanie de legitimare a acestei organizații, politica de „multiculturalitate” a UE pe fondul căreia s-a declanșat criza migrației în Europa precum și sprijinul activ al Turciei au permis diseminarea celulelor „Frăției Musulmane” în Europa, riscul la adresa securității continentului fiind unul major.

Prin urmare, *încotro se îndreaptă Turcia?* Dacă politica occidentală față de „Frăția Musulmană” va continua ca și până acum, proiectul califatului global cu capitala la Ierusalim și cu Turcia pe post de lider se va contura tot mai mult.

În aceste condiții, apartenența Turciei la structurile NATO va deveni tot mai discutabilă, riscul părăsirii Alianței fiind unul crescut. O situație în care Turcia neutră va avea două alternative: ori se aliniază Rusiei (eventualitate greu de imaginat în condițiile politicii Moscovei față de „Frăție”) ori își urmează destinul „gri”, de lider al califatului, care va trebui să treacă de opoziția saudiților și a israelienilor, o opoziție care anunță „vremuri grele”. Dacă, însă, occidentalii vor abandona politica fostei administrații Obama față de „Frăția Musulmană”, atunci proiectul Califatului se estompează și șansele revenirii kemalismului cresc, prin crearea cadrului geopolitic favorizant. Până la urmă, globalizarea își spune cuvântul și doar decizia comună de stopare a unui proiect menit să radicalizeze și să conducă lumea musulmană spre neomedievalismul preconizat de politologul britanic Hedley Bull (1932-1985) poate salva Turcia de la un destin nemeritat.

Dr. Alba Iulia Catrinel Popescu, Ph.D.

AGRESIUNEA FINANCIAR – MONETARĂ

S-a vorbit mult despre similitudinea dintre sistemul financiar monetar și sistemul circulator sanguin, dar și despre rolul vital central al acestora. Înărmat la jugul timpului și spațiului, omul trage după sine universul. Încotro anume? Spre ce stânci prăpăstioase îl va conduce, spre ce înălțimi de gheață și adâncimi de iad, de dincolo de timp și spațiu? Nu există nimic mai tragic și nimic mai trist ca neamul omenesc înărmat la această corvoadă.

În *Biopolitica eminesciană* a lui Șerban Milcoveanu sunt de reținut anumite aspecte demne să ne pună pe gânduri, și anume: „*Ca urmare a așezării geografice, a resurselor naturale și mai ales a celei mai mici densități populaționale din Europa, România n-a fost niciodată stat absolut independent. Indiferent care a fost, puterea tutelară s-a comportat la fel: agreând și colaborând cu un anumit tip de român și ținând la distanță sau ordonând represiune pe alt tip de român. Tipul de român repudiat de toate puterile tutelare este naționalistul cu convingeri imposibil de corupt și patriotul refractar la operații tranzacționale. Aceste însușiri de intelect și de caracter sunt considerate a fi periculoase și deci o vinovăție cu care nu se colaborează și care se pedepsește dacă iese din anonim. Exact invers, tipul de român agreat de toate puterile străine care au tutelat sau controlat România este lipsit de convingeri politice, căldicel în comportament și adaptabil în colaborări,ameleon în politică, tranzacționist în afaceri, oportunist în relații și întotdeauna de partea puterii și cu utilitate pentru putere*”. (subl.ns.)

Sfârșitul secolului XX și începutul secolului XXI se caracterizează prin încercarea unor entități transnaționale, cu tendințe globalizante, de a elimina concepte precum patrie, națiune, popor, tradiție, granițe, civilizație, identitate, rasă, autoritate, ordine, normalitate și altele. În schimb, se remarcă introducerea unor sintagme și cuvinte semnal, termeni și expresii semnificative ce exprimă ideologia oficială, la putere, care indică apartenența la clasa dominantă și în general la noul indus și implementat. De exemplu: pluralitate, diversitate, deschidere, restructurare, reformă, liberă circulație, criză economică mondială, disponibilizare (în fapt desființare de locuri de muncă), aliniere la standarde europene, platforma europeană de dezvoltare, *acquis* comunitar, directive europene, aderare necondiționată la normele europene.

Lumea schimbându-se sub ochii noștri, se impune ca toate țările să se conecteze la mersul istoriei și să se revină la reconstrucția unor țări puternice cu propriul model economic și social.

Raportul CIA, privind evoluția lumii, prezentat în ianuarie 2017 noului președinte al SUA, afirma: „*În cei cinci ani care vor urma va exista o creștere a tensiunilor dintre state și în interiorul statelor (...) Cea mai mare victimă a acestor conflicte a fost adevărul (...) Propaganda a deformat, denaturat și manipulat informațiile asupra a ce se petrece cu adevărat*”.

Rupert Murdoch, magnat al presei, afirma: „*Rolul presei nu este acela de a informa. Rolul său de bază este acela de a explica publicului tot ceea ce trebuie, în așa fel încât acesta să-și orienteze cât mai repede deciziile în direcția potrivită. În acest sens, nu este cazul să spunem mai mult. **Munca jurnalistului nu este aceea de a dezvălui adevărul. El este și rămâne, totodată, un pedagog care trebuie să educe opinia publică în fiecare zi, încetul cu încetul. Acesta modelează și sugestionează mințile oamenilor în sensul pe care îl dorim noi, implementând în felul acesta anumite idei-forță***”.

 (subl.ns.)

Confuntat cu această dinamică ce urmărește alienarea minților și care vizează răstălmăcirea vicleană a realității, ființa umană este invadată de prostie, indiferență, inerție, apatie, resemnare, lipsă de luciditate și vigilență. Toate acestea sunt instrumente care vizează crearea unei lumi uniformizate, de muncitori obtuși și de consumatori năuci, supuși legii minciunii triumfătoare.

Românii, asemenea americanilor, au obiceiul de a arunca vina acestei catastrofe economice de proporții care le împovărează viața pe seama liderilor politici, a președinților, a parlamentelor. Realitatea este, însă, că responsabil este un organism care nu a fost ales de nimeni în mod democratic, un grup de oameni care nu pot fi trași la răspundere de nimeni pentru situația devastatoare în care au împins economiile mondiale.

În 1913, mai mulți bancheri, mari forțe financiare ale momentului, sub bagheta lui Rothschild, au convins Congresul, prin corupție masivă, de necesitatea restructurării sistemului financiar american. Astfel a fost creată Rezerva Federală, banca centrală a SUA, scopul ei fiind acela de a transforma dolarul într-o monedă bazată pe contractarea și colectarea de datorii – unele care ar fi amplificate permanent și pe care guvernele nu le-ar mai putea plăti. Rezerva Federală controlează dobânda bancară peste tot în America și pe glob, controlează tipărirea și aruncarea pe piață a unor sume inimaginabile de dolari, și tot ea creează reguli de funcționare a întregului sistem bancar mondial.

În 1963, președintele J. F. Kennedy a emis Ordinul Executiv numărul 11110, prin care a autorizat Trezoreria SUA să tipărească dolari – care în felul acesta erau creați direct de guvernul american fără a exista nicio datorie față de Rezerva Federală. La foarte scurt timp după ce a semnat acest ordin, J. F. Kennedy a fost asasinat. După această eliminare a președintelui SUA, ordinul în cauză a fost anulat, deși guvernul american a emis bancnote de dolari dintre care o mică parte mai sunt încă pe piață. Se vorbește că sunt chiar țări care i-au teaurizat. De asemenea, președintele Libiei, împreună cu alte 12 țări arabe, a încercat să se retragă din acest sistem monetar mondial, dar a fost la rândul său asasinat, iar țara desființată printr-o „primăvară arabă”, situație identică în cazul tuturor țărilor care au încercat sau au reușit să-și plătească integral datoriile.

Pornind de la cei 16 dolari plătiți pe oră pentru participarea, în SUA, la manifestațiile anti-Trump și continuând cu atacul simbolic sub steag străin, legat de Brexit, la Parlamentul britanic se pune întrebarea dacă acesta poate fi inclus în prezenta discuție monetară.

Papa Francisc afirma: „*Populismul este dăunător și sfârșește rău!*”

Datoriile înseamnă control din partea sistemului și acesta este adevăratul motiv pentru împrumuturi.

Actorul american Bill Hicks afirma: „*Ești liber să faci ceea ce-ți spunem noi*”. Coșmarul Orwellian se află în plină desfășurare.

Mayer Amschel Rotschild afirma: „*Dați-mi controlul asupra monedei unei națiuni și nu-mi pasă cine face legile*”. Banii nu sunt decât o datorie, până și banii lichizi nu sunt decât o recunoaștere a datoriei ce promite achitarea ei cândva în „viitor”. Este afișată clar pentru toată lumea pe bancnotele britanice („Banca Angliei. Promit să achit purtătorului la cerere suma de 10 lire”).

Sistemul bancar controlează guvernele, comerțul și populația prin faptul că le împrumută bani care nu există și le percepe dobânzi asupra lor. Ceea ce numim bani constituie doar o datorie care circulă sub forma cecurilor, transferurilor telegrafice, a creditelor și chiar a banilor lichizi. Banii nu sunt decât o datorie reciclată. Când acordă un „împrumut”, în realitate Banca nu împrumută nimic, doar marchează în contul solicitantului datoria care trebuie returnată plus dobânda. Dacă împrumutul nu este restituit, aceasta are dreptul de a lua bunurile celui în cauză deși nu au împrumutat nimic.

Băncile și companiile interconectate în rețea se folosesc de influența lor asupra guvernelor pentru a distruge micile afaceri și pentru a face toată lumea dependentă de ele.

David Icke afirma de curând: „*De ce guvernele continuă să adopte legi care fac viața mai ușoară și mai profitabilă pentru corporațiile mari, dar mai grea și mai scumpă pentru afacerile mici? Răspunsul este aici, și este o ecuație simplă: $Dependent = Control$, $Diversitate = Libertate$* ”.

În același timp, se observă înfricoșarea populației, pentru ca oamenii să privească spre liderii lor căutând protecție prin noi legi, care în fapt slujesc planului de înrobire a umanității.

Clanul Rothschild și cei de pe Wall Street știu foarte bine că datoria, menținerea și amplificarea ei constituie o formă de control, iar elitele o folosesc pentru a crea ideea de stare de normalitate a sărăciei planetare și pentru a putea controla cu ușurință individul, inclusiv cu participarea acestuia.

Datoria totală a țărilor de pe Terra care dețin bănci centrale naționale este de peste 152000 miliarde și este record absolut, datorii imposibil de plătit. Occidentul este amenințat de imigrație, globalizarea pieței muncii, crize demografice și emanciparea legală și socială a minorităților sexuale. Astăzi Occidentul traversează o perioadă de șocuri majore față de rolurile și modelele tradiționale de comportament.

Corporatocrația este un grup de indivizi care conduc cele mai mari corporații și se comportă ca împărați ai acestui imperiu. Ei controlează mass-media și majoritatea politicianilor, fie prin finanțarea campaniilor electorale fie prin mituire. Guvernul este invizibil, iar politicile lui sunt create și îndeplinite de corporații.

Banca Mondială și Fondul Monetar Internațional mențin o stare de servitudine îndatorată, cu datorii perpetue, inflație și dobândă. Ideea de bază este simplă, îndatorează o țară prin coruperea conducătorilor și menținerea îndelungată în funcție a șefului băncii centrale naționale. Apoi impun condiții sau politici de ajustare structurală, respectiv:

- devalorizarea monedei: când moneda se devalorizează, toate mărfurile și bunurile, inclusiv resursele naționale, sunt puse la dispoziția prădătorului la o minimă fracțiune din valoarea reală;
- tăieri masive de fonduri pentru programele sociale, cu predilecție educație și sistem sanitar;
- privatizarea întreprinderilor de stat, în special cele supereficiente.

Puterea de a crea bani a băncilor centrale este folosită pentru a crește prețul acțiunilor la bursă în beneficiul celor megabogați. Capacitatea băncilor centrale de a crea bani pentru a menține prețurile pe bursă este o negare a

funcției burselor. Suntem în faza terminală a unui sistem monetar care nu este viabil, stabil sau sustenabil. Este un sistem financiar irațional.

Guvernele naționale pot și chiar trebuie să-și tipărească bani în funcție de echilibrul economic al societății.

În America, precum și în Europa, există întrebarea, din ce în ce mai des auzită, dacă se impune eliminarea totală a băncii centrale a SUA, iar la nivel global eliminarea tuturor băncilor naționale. Astfel se lărgeste sfera contradicțiilor, care vor aduce o situație financiară devastatoare la nivel mondial, iar în final, pericolul unei conflagrații militare mondiale. Datoria guvernului american în perioada președintelui Obama a crescut de la 9 000 la 20 000 de miliarde de dolari, din care 68% reprezentau dobânzi.

Fundamentele instituționale și legislative ale sistemului financiar-monetar mondial și implicit național sunt stabilite în spatele ușilor închise, constatându-se inexistența *feedback*-ului necesar vieții oricărui fenomen sau cel puțin al conlucrării. Banca Centrală Europeană destabilizează economia prin fondurile speculative, iar FMI distruge mascat statele și popoarele prinse deja în capcana datoriei acaparatoare.

George Orwell prognoza în romanul *1984* apariția în anul respectiv a unui cumplit regim totalitar (stat federal european cu fundamente instituționale și legislative stabilite în spatele ușilor închise), care era menit să controleze în mod tiranic masele, prin aplicarea următoarelor rețete: televizorul mai mereu pornit, o istorie revizuită în mod viclean și aproape în permanență, în funcție de interesele criptice, ideologice și politice ale momentului, condamnarea promptă și nemiloasă a celor care îndrăznesc să aibă o altă opinie, diabolizarea îndârjită a opozanților pentru a impune astfel refuzul realității și al dezbaterii creatoare, manipularea atentă a vorbirii și a gândirii; într-un final, vampirismul sufletelor.

Dr. William Sargent, psihiatru din Marea Britanie, afirma: „*Diferite tipuri de credințe pot fi inoculate oamenilor după ce funcțiile creierului au fost tulburate prin inducerea în mod deliberat sau accidental a unor stări de frică, furie sau exaltare. Printre rezultatele generate de astfel de tulburări, cea mai comună este judecata temporar defectuoasă și sugestibilitatea amplificată. Diferitele sale manifestații de grup sunt uneori clasificate sub denumirea de «instinct de turmă» și se manifestă cel mai spectaculos în vreme de război, în perioadele de epidemii grave și toate perioadele similare de pericol public, care cresc anxietatea și, prin aceasta, sugestibilitatea individuală și a maselor*”.

Documente americane declassificate arată că serviciul secret de informații american, prin semnătura lui William F. Donovan pe un memorandum din 07.02.1950, oferă instrucțiuni pentru formarea Parlamentului European cu drepturi depline. În esență Piața comună a fost o creație economică a SUA, care la un moment dat, ca armă economică autonomă, a scăpat de sub control. În prezent, noul președinte american a afirmat că „*Uniunea Europeană a devenit un vehicul al Germaniei*”.

În același timp, se poate constata cu ușurință transferul parțial de suveranitate către instituțiile de la Bruxelles și deficitul democratic instaurat, iar în paralel privilegiile aproape indecente ale unor membri ai structurilor de conducere ale Uniunii Europene.

Jacques Attali sublinia recent: „*Europa nu mai este un partener, ci a devenit o pradă pentru cele trei mari puteri ale lumii – Statele Unite, Rusia și China*”.

Unul din rezultatele fundamentale ale războiului hibrid îl constituie iluziile induse, în care credem și care sunt o consecință a tehnicilor și metodelor de distrugere mentală premeditată, în scopul creării unei percepții false, denaturate, a realității.

În același timp, se confirmă ideea lui George Orwell privind „*condamnarea promptă și fără milă a celor care îndrăznesc să aibă altă opinie*”, observându-se că mijloacele și metodele au devenit sistemice, iar lupta împotriva „corupției” și a „omului rău” a devenit echivalentă cu „lupta de clasă” din comunism. Exemplificarea o reprezintă deprofesionalizarea autorităților în drept și a muncii lor, precum și transformarea vocației delațiunii și a denunțării infractorului în metoda de lucru a celor însărcinați să facă dreptate, care dispun discreționar de puterea lor. Astfel, controlul individului a devenit o stare de normalitate.

Cu ajutorul unui algoritm matematic gândit și implementat în premieră de o echipă de români, utilizatorii social-media pot fi ordonați pe vertical, în funcție de coeficientul lor de influență.

În prezent există microcipuri de dimensiunea unui bob de orez, programate să transforme oamenii în roboți. A fost lansat, deci, cipul uman – Securitatea umană. Procurorul general al Mexicului a achiziționat un astfel de „*VeriChip*”, împotriva răpirilor, existând chiar un serviciu de implantare de cipuri copiilor, ca „dispozitiv împotriva răpirilor”. În același timp, nicăieri nu se menționează că acești „*VeriKids*”, cum se numesc acești copii marcați, sunt în fapt răpiți electronic din momentul implantării cipului. Există sisteme de

transmisiune prin satelit și infrastructură la sol pentru transmiterea la nivel mondial a mesajelor. *Da, pentru controlul oamenilor.* La Barcelona, pentru accesul în incinta unui club de noapte se acordau facilități clienților care acceptau să li se implanteze cipuri.

David Icke a declarat: *„Un om de știință de la CIA mi-a spus în 1997 că cipul este mult mai mult decât un mijloc de marcare electronică. Mesajele care pleacă de la cip către computer sunt una, dar mai importante sunt mesajele care merg invers (...), prin care se pot manipula oamenii mental și emoțional sau chiar ucide, (...), pot fi influențați în acțiunile lor de comenzi primite prin cip!”*

Șantajul și corupția sunt două concepte utilizate în determinarea autoritară a unei țări. Poate că este un timp al tăcerii, acea tăcere grea, plină de povara neputinței, dar este și un timp al mărturisirii, care răscumpără clipele de tăcere, firescul umanității noastre.

„Atâtea fraude în instituțiile publice, atâtea falimente în cele comerciale, demagogia, care se manifestă tot mai dezmațat și nimicește viața politică, lipsa de reacție împotriva a tot ce este în mod evident primejdios, ordinii și progresului, toate acestea sunt efectele nu ale unei stări economice proaste, ci ale unei stări morale bolnăvicioase. Deficitul material, de care ne vorbesc economiștii, este rezultatul unui deficit moral”, afirma Dr. Miron Cristea, primul patriarh al României. Pe aceeași traiectorie se încadra și academicianul Nichifor Crainic, care susținea următoarele: *„Criza contemporană nu e numai economică, nu e numai financiară, nu e numai politică, nu e numai socială, nu e numai morală, ea e o criză ontologică ce pune din nou problema originii vieții și deci a destinului omenesc“.*

Renașterea spirituală presupune relații armonioase și de respect cu noi înșine, cu semenii, cu natura și cu sursa divină. *„Este nevoie să renunțăm la ceea ce este depășit, în dezacord cu actuala cunoaștere, să păstrăm ceea ce în experiența omenirii s-a dovedit peren, util în acord cu natura noastră fizică și spirituală, cu legile divine care au motivat crearea lumii.”*, afirma Dr. Dumitru Constantin Dulcan.

Și, de asemenea, John White atrăgea atenția că *„noua gândire va trebui să genereze un alt om”*, numit de către el *homo noeticus*, omul cunoașterii, al colaborării, nu al urii și al violenței. Omul viitorului va avea atributele necesare universului cuantic și spiritual: *„O logică polivalentă, simultană și nu secvențială”.*

Lt. col. (r) Ion Șandru

RĂZBOIUL PSIHOLOGIC

Începând cu deceniul 6 din secolul XX, marile democrații occidentale au conceput un plan care să legitimeze intervenția în treburile interne ale unor state cu importante resurse naturale, în special petrol, pe lângă conducătorii acestora aduși la putere, în cele mai multe cazuri, cu sprijinul lor, atunci când aceștia au refuzat să mai reacționeze la comenzile stăpânilor (Saddam în Irak, Gaddafi în Libia, Noriega în Panama..., un caz aparte îl reprezintă N. Ceaușescu în România, care a venit la conducerea țării fără sprijin extern).

Planul conceput pentru amestecul în treburile interne are la bază războiul psihologic care trebuie să conducă la convingerea opiniei publice, atât internă din țările interesate în intervenție, a țării vizate, a aliaților acesteia, cât și a opiniei publice internaționale, că acțiunea are caracter umanitar și este întreprinsă în numele poporului.

Războiul psihologic este componentă a războiului total: economic, politic, religios, etnic etc. Acesta se substituie cu succes celui militar, producând efecte ample, de durată, asupra populației, scopul fiind subminarea unității forțelor interne și măcinarea acestora între ele.

La elaborarea planului războiului psihologic sunt cooptați specialiști din domeniul informațiilor, economic, politic, militar, istoric, sociologic, psihologic, cultural, religios, etnic, mass-media etc.

Epoca contemporană oferă numeroase oportunități care să favorizeze războiul psihologic:

- ♦ rolul crescând al factorului psihologic generat în mase;
- ♦ dezvoltarea spectaculoasă a mijloacelor și metodelor de informare în masă, caracterizată de transmiterea foarte rapidă și pe suprafețe întinse de opinii, convingeri, idealuri, năzuințe etc.;
- ♦ având în vedere normele dreptului internațional, sistemul de alianțe politico-economic și militar, războiul psihologic legitimează intervenția armată.

Obiectivele războiului psihologic în raport cu adversarul

a) Discreditarea valorilor moral-spirituale, a elementelor ce unesc un popor, acestea fiind prezentate ca perimate, o frână în dezvoltarea țării (religie, istorie, convingeri moral-politice etc.).

b) Slăbirea coeziunii și stabilității adversarului prin crearea de tensiuni și conflicte interetnice și interconfesionale, crearea de diversiuni și rivalități între aceste categorii și restul populației.

c) Intensificarea propagandei antistatale și crearea de opozanți ai regimului.

d) Crearea stărilor de spirit care să conducă la nesiguranță și suspiciune, de culpabilizare a organelor de forță, derută cognitivă și instigare împotriva acestora.

e) Convingerea aliaților țării adverse că intervenția este necesară și benefică, atât pentru țara respectivă, cât și pentru comunitatea internațională; participarea acestora la intervenție sub diferite forme: pentru România, întâlnirile Gorbaciov – Bush, Gorbaciov – Mitterrand, zvonurile răspândite de către agențiile de presă cu privire la „atrocitățile” săvârșite în decembrie 1989 în România, mai ales de Securitate; pentru Europa, AND-R.D.Germană, TANIUG-R.S.Iugoslavia, MTI-R.P.Ungară și preluate de mass-media occidentale).

Obiectivele războiului psihologic în raport cu aliații

a) justificarea acțiunilor întreprinse care trebuie să apară ca morale și juste;

b) consolidarea acțiunilor;

c) atragerea de noi aliați și simpatizanți.

Obiectivele războiului psihologic în raport cu forțele proprii, justificarea propriei politici

a) contracararea propagandei ostile;

b) exaltarea succeselor militare obținute;

c) minimalizarea pierderilor și înfrângerilor.

Metoda fundamentală a războiului psihologic este propaganda care reprezintă o acțiune organizată sistematic, instituționalizată în răspândirea unor idei, valori și mesaje capabile să influențeze principalele atitudini, convingeri, comportamente, principii, acțiuni individuale și colective.

Trăsătura fundamentală este partinitatea care reprezintă angajarea propagandei în slujba unor idei și interese partizane.

Clasificarea propagandei

După direcție

a) ofensivă, împotriva adversarului și aliaților acestuia;

b) defensivă, asupra forțelor proprii.

După forma de cuprindere

a) generală, când se adresează statelor participante;

b) specială, când se adresează unor categorii de țări.

După modalitatea de realizare

a) *Propaganda albă* (deschisă), unde se spune adevărul, declarându-se deschis sursa, enunțatorul: state, organizații, guverne etc.

Aceasta are drept scop câștigarea încrederii opiniei publice cu privire la obiectivitatea știrilor difuzate despre statul asupra căruia urmează să se declanșeze războiul psihologic și să pregătească credibilitatea propagandei.

b) *Propaganda acoperită*, unde sursa este ascunsă întotdeauna, lasă impresia că vine din interior și nu ar fi exterioară. Are două forme:

- *Cenușie*, se realizează printr-o îmbinare de adevăr și plămuire, lăsând impresia de adevăr și obiectivitate, nu se realizează fățiș împotriva adversarului, dar îl prezintă într-o lumină defavorabilă. Nu departajează știrea de zvon, generalitatea de particular. Edificator în acest sens este cazul României, privind planul de sistematizare a satelor.

Premergător evenimentelor din decembrie 1989, mass-media occidentale informau opinia publică internațională că regimul de la București vrea să distrugă satul românesc și, implicit, civilizația rurală. Se spunea că s-a început cu distrugerea localităților rurale locuite de etnicii maghiari. Un rol important în răspândirea acestui „adevăr” l-au jucat posturile de radio „Europa Liberă” și „Vocea Americii”, controlate de CIA.

- *Neagră*, este cea mai incisivă formă de acțiune asupra conștiințelor individuale și colective și constă în deformarea totală a realității și se realizează prin:

- minciună, disimulare, discreditate, distorsionare, dezinformare;
- zvonuri, bancuri, calomnii;
- știri false;
- imitarea sau contrafacerea vocii unor lideri, mai ales în acțiunile militare (Vietnam).

Principale direcții și implicații

1. Intensificarea acțiunilor de propagandă revizionistă sub o multitudine de forme, mijloace și procedee, atât pe plan intern, cât și extern (decembrie 1989).

2. Degradarea imaginii țării și slăbirea autorității acesteia, atât în interior, cât și în exterior.

3. Crearea și intensificarea stărilor de anarhie în scopul destabilizării.

4. Slăbirea forțelor de ordine prin timorarea și culpabilizarea acestora.

5. Redeschiderea sentimentelor revizionist-revanșarde, naționalist-iredentiste prin cultivarea exagerată a acestora.

6. Promovarea și întreținerea unor stări destabilizatoare, a atmosferei propice generalizării unor conflicte interetnice și religioase pentru a crea impresia opiniei internaționale că aceste stări de lucruri nu pot fi normalizate decât dacă se acceptă aceste revendicări.

7. Instigarea elementelor declasate de a sabota economia și mai ales apărarea națională.

8. Inițierea și executarea unor acțiuni diversionist-teroriste pe teritoriul statului-țintă.

9. Introducerea în țară de material propagandistic care denaturează istoria, morala și modul de viață, stimularea emigrării elitelor și etnicilor.

Un rol important, premegător declanșării acestor activități îl au intensificarea culegerii de informații din țara adversă și crearea de către serviciile speciale a unor acțiuni diversionist-teroriste susținute de mass-media controlate de către acestea.

Robert Baer, fost ofițer CIA, în cartea sa „Secretele Casei Albe” dezvăluie astfel de acțiuni la care a luat parte și care au condus la dezmembrarea Iugoslaviei:

„Am primit milioane de dolari să organizăm acțiuni care să-i incrimineze pe sârbi pentru evenimentele din 12 ianuarie 1991 împotriva musulmanilor din Bosnia (Sarajevo). Am lansat zvonul că acestea au fost provocate de organizația «Serbia Suprem», care, în realitate, nu a existat niciodată. La fel și pentru Slovenia, am creat organizația «Istina» («Adevărul»), am mituit politicieni: Stipe Mesic, Franjo Tudjman, Alija Izetbegovici. În Serbia, am lăsat să se înțeleagă că pentru evenimentele care au avut loc, vinovați sunt sârbii, deși vina era colectivă, a sârbilor, musulmanilor și americanilor”.

Mass-media controlate de serviciile de informații publică articole semnate de jurnaliști de prestigiu, care să acrediteze în rândul opiniei publice ideea că intervenția este necesară, atât pentru binele populației din țara-țintă, cât și pentru comunitatea internațională.

Ziaristul german Udo Ulfkotte de la Frankfurter Allgemeine Zeitung, în cartea sa „Ziariști cumpărați” afirmă:

„Am fost plătit de CIA să scriu articole care să favorizeze intervenția americană în Irak împotriva lui Saddam Hussein, mai ales legat de «armele de nimicire în masă» pe care acesta le deținea.

Din partea BND (Serviciul de informații german) am primit un articol pe care l-am semnat, în care se arăta că liderul Libiei, Gaddafi, «intenționează» să construiască o fabrică pentru arme chimice.

Ca mine sunt sute de ziaristi plătiți de serviciile secrete pentru a scrie articole favorabile unor acțiuni ilegale”.

Referitor la succesul acțiunilor de propagandă neagră, relatez o discuție pe care am avut-o cu un cunoscut stabilit de mai mulți ani în SUA; venise în țară după invazia americană în Irak. El susținea că Saddam Hussein are arme de distrugere în masă și le va folosi: „Vrei să trăiască în frică copiii tăi și ai mei, întrucât acesta le va utiliza împotriva noastră și a lor, în viitor?”.

I-am explicat că, după părerea mea, Saddam nu deține astfel de arme și că totul este o minciună. Mi-a replicat: „Noi, în SUA, suntem mai bine informați și toți americanii sunt convinși că aceste arme există și intervenția în Irak este corectă”.

După doi ani a revenit în țară și am reluat discuția pe această temă:

„Vezi, i-am spus, Saddam nu avea arme de distrugere în masă și totul a fost un pretext pentru a pune mâna pe petrol, ca și în Libia”. Răspunsul lui a fost: „Ai avut dreptate, am fost mințiți”.

În 1989, un salariat de naționalitate maghiară de la Întreprinderea Hidromecanica Brașov a fost în vizită la rude în Ungaria; la întoarcere mi-a relatat revoltat că, invariabil, prima întrebare era dacă în România este interzis să se vorbească ungurește. „Le-am spus că nu este adevărat, iar ei replicau că știu ei”.

În 2016, un cunoscut stabilit de mai mulți ani în Germania și care are afaceri în România a venit în țară cu cele două fiice ale sale. Una dintre fiice, sociolog fiind, susținea că noi, românii, înainte de decembrie 1989, nu aveam voie să ieșim din casă după ora 22. Persoana care făcea oficiul de translator i-a explicat că în acea perioadă puteam circula liber la orice oră din zi sau noapte în deplină siguranță, nu ca acum.

La baza credibilității acestor acțiuni stă o zicală franceză: *Qui s'excuse, s'accuse* (Cine se scuză, se acuză); cu alte cuvinte, cine afirmă primul ceva are dreptate, iar cel care încearcă să spună adevărul, de fapt, se autoacuză.

Grav este că, și în prezent, împotriva României continuă acest război, mai ales pe latura care să ducă la pierderea identității naționale și la subordonarea țării intereselor externe. Din păcate, în mare parte s-a reușit, din

cauza celor care au condus destinele patriei după decembrie 1989 (creșterea alarmantă a analfabetismului, distrugerea economiei, care devenise un concurent pe piețele lumii a treia).

În acest sens, sunt folosite, de către forțele externe, persoane din interior (cozile de topor). Prin acestea se acreditează ideea că tot ce are valoare istorică, morală, religioasă, culturală, economică, tradițională etc., specifice poporului român, sunt perimate și nu mai corespund „valorilor europene”.

Se urmărește, astfel, ca istoria să nu mai fie o materie obligatorie în școală, manualele de istorie sunt redactate în așa manieră încât să-i facă pe elevi să deteste această disciplină. Redactându-se manuale alternative de istorie, au fost introduse personaje care nu reprezintă nimic pentru istoria țării.

Elite din rândul așa-zișilor intelectuali de marcă, prin mass-media acreditează astfel de idei, opinii, puncte de vedere.

Relevantă în acest sens este poziția unora față de geniul culturii române, Mihai Eminescu: Horia Roman Patapievici – „cadavrul din debara”; Lucian Boia, la o emisiune difuzată în 15 ianuarie 2016 de TVR 1 afirma: „Eminescu este un poet modest”. Dar Eminescu este atât de real în actuala perioadă prin opiniile sale politice și economice privind România.

Posturile de televiziune controlate în mare parte de trusturi de presă străine nu acordă niciun fel de atenție evenimentelor de importanță cultural-istorică, științifică, politică pentru poporul român, axându-se pe bârfă și popularizarea „vedetelor”.

Un coleg de liceu, istoric, stabilit prin căsătorie în Franța de 40 de ani, își exprima mâhnirea că, în noiembrie 2016, a venit special în țară pentru a lua parte, la Facultatea de Istorie din București al cărei student a fost, la manifestările care, credea el, se vor organiza cu ocazia împlinirii a 200 de ani de la moartea lui Gheorghe Șincai, filolog și istoric, unul din corifeii Școlii Ardelene. El scria: „La facultate totul a fost superficial, iar televiziunile erau preocupate de drama «marii vedete» a României, Adreea Marin (divorț), am plecat total dezamăgit”...

Colonel (r) Valeriu Dogaru

DE LA POLIȚIA DE SIGURANȚĂ LA SERVICIUL DE INTELLIGENCE

Cuvântul „siguranță” provine din limba latină din cunoscutul *securitas-(tis)* care a fost foarte mult folosit înainte de 1989, **cu diferite sensuri sau întrebuințări, mai mult sau mai puțin spectaculoase.**

Noțiunea de „siguranță” – implică și posibilitatea de a ne feri de orice primejdie ori de unde ar veni ea.

În limbajul de specialitate, acest cuvânt era înțeles în sensul garanției înlăturării oricărui pericol ce amenința o persoană, colectivitatea sau organizarea statului. De aici reieșea caracterul siguranței: **individuală, publică și de stat.**

Poliția de siguranță era greu de definit, deoarece câmpul ei de activitate era foarte vast, în atribuțiile ei fiind prevăzută **implicarea în multiple probleme de ordin social, politic, militar, cultural, economic, financiar.** Ea avea drept scop, prin Legea din 1929, asigurarea statului și a membrilor ce-l constituie contra atacurilor interne sau externe ce i-ar primejdiui existența sau ar atinge drepturile individuale. Prima parte avea ca scop apărarea integrității țării și bunei funcționări de ordin național și se numea Poliția de siguranță de Stat, iar cea de a doua parte avea atribuții de apărare a intereselor colectivității numindu-se Poliția de siguranță publică.

Siguranța avea ca scop principal să întreprindă activități informative care să prevină și să neutralizeze acțiunea de spionaj, propaganda subversivă și de sabotaj, îndreptate contra statului. În acest scop, exercita supravegheri și urmăriri contra tuturor celor cunoscuți, suspecți și contra tuturor acelora susceptibili de a fi bănuți. Făcea investigații discrete asupra stării de spirit a populației, urmărind și supraveghind mișcările sociale în general.

De comun acord cu jandarmeria și organele militare, trebuia să asigure prin orice mijloace paza lucrărilor de artă, instituții, șantiere, depozite ale statului, căi ferate etc. Într-un cuvânt, tot ce interesa apărarea națională.

Cea dintâi lege care organizează poliția a fost **Legea din 1 aprilie 1903**, intitulată **Legea pentru organizarea Poliției Generale a statului.**

Acestei legi îi lipsea partea informativă, cea mai importantă, deoarece în acele vremuri, ministrul de interne nu avea un organ de informare și de observare polițienească serioasă. Exista în Ministerul de Interne un simplu serviciu de poliție atașat direcției administrative, dar acest serviciu satisfăcea

doar nevoile de personal la schimbarea de regim. Activitatea de informare era condusă de prefecți care se ocupau numai de chestiunile politice de partid.

În această direcție funcționa ca șef de serviciu Iancu Panaitescu – care după răscola din 1907 propusese ministrului de interne, pe atunci Ion. I. C. Brătianu, o mică organizație de informare (serviciul de informații) pe lângă Direcția administrativă din Ministerul de Interne.¹

De la simplii informatori cu care a plecat la drum și de la câțiva oameni de legătură, ajunge, în 1908, la o direcție cu ramificații în întreaga țară și cu reprezentare serioasă în străinătate, în cele mai importante centre.

De la o ***Poliție de Siguranță*** aproape inexistentă, reușește să creeze brigăzi de siguranță cu totul independente, fără nici un amestec al altor autorități. Reușește să pună temelia Serviciului de Siguranță al statului și să formeze una din acele organizații care face mândria unei țări și care și-a dovedit utilitatea în vremuri de liniște, dar mai ales în vremuri de mare cumpănă prin care a trecut țara.

Ioan Panaitescu a știut să dea instituției create o bună organizare și utilizare, astfel încât șefii de autoritate polițienească din toate țările vecine și-au trimis reprezentanți la el, ca să-l consulte în chestiuni de organizare, iar guvernul otoman a intervenit pentru trimiterea lui la Constantinopol pentru organizarea poliției turcești. Timp de 10 ani cât a stat în fruntea instituției Poliției (1907-1917) a conceput, a construit și perfecționat instituția. De numele lui se poate spune că sunt legate: *serviciul de siguranță, serviciul poliției generale, serviciul tehnic, pregătirea informativă a campaniei din 1913, stăpânirea informativă a perioadei de la 1914-1918 și multe altele.*

Serviciul Secret de Informații al Armatei Române

Datorită condițiilor social-politice interne și internaționale, în anii 1924 și 1925 a apărut necesitatea înființării unui Serviciu Secret de Informații civil, după modelul celui francez – SSI – care funcționa ca organ auxiliar al Marelui Stat Major.

Momentul creării Serviciului Secret de Informații a fost destul de confuz prezentat până acum în istoriografie. Cert este că imediat după terminarea primului război mondial, s-a pus problema reorganizării unui serviciu de informații și contrainformații în cadrul Marelui Stat Major. Cum se constatase că atașatii militari dispuneau de prea „puțină libertate de mișcare și informațiile

¹ Apud Alin Spânu, Istoria serviciilor de informații /containformații românești în perioada 1919- 1945, Casa Editorială Demiurg, Iași, 2010, p25

furnizate nu erau suficiente, existând o stare de alarmism și încordare, mai ales în regiunea de Est, din care cauză ani de zile armata nu s-a putut bucura de o viață normală, în comandamente domnea îngrijorarea, iar în rândul populației o stare de nesiguranță cu grave consecințe economice“, s-a pus problema creării unui serviciu secret, paralel, cu angajați civili. Marele Stat Major l-a luat însă sub aripa sa, într-o „dependență totală de subordonare și o oarecare anchiloză militaristică [ce] nu lăsa SSI elasticitatea necesară unui adevărat serviciu informativ modern“², nota Gheorghe Cristescu. Așa încât în 1922 Consiliul Superior al Apărării Țării³ ***i-a acordat mai multă autonomie și pe plan informativ (față de Marele Stat Major) și pe plan contrainformativ*** (față de Siguranța generală). Noi reorganizări s-au produs în 1923 și 1924, dar ceea ce lipsea noului organism de informații era un șef care să-ți dea un rost. După unele documente, la propunerea generalului Dragu, după altele la cea a amiralului Coandă, în 1924 (sau 1925) în fruntea Serviciului Secret (cum se numise până atunci) a fost numit Mihail Moruzov.

În 1928, lui Moruzov i s-a cerut să elaboreze un proiect de reorganizare, care să aducă serviciul la nivelul echivalentelor sale din S.U.A., Franța sau Anglia. După cum ne informează colonelul Gheorghe Petrescu, Moruzov a alcătuit „un proiect de reorganizare a tuturor serviciilor de informații, concentrându-le sub o singură direcțiune generală la Președinția Consiliului de Miniștri. Evident, proiectul era prea vast și nu se putea realiza cu mijloacele de atunci“.⁴ Deja, în 1928, SSI se mărise considerabil, având un secretariat general, mai multe secții și o organizare importantă în teritoriu. Deși continua să funcționeze sub tutela – nominală – a Marelui Stat Major, structural și operațional SSI devenise altceva decât Secția a II-a.

După confirmarea lui ca șef al S.S.I.A.R. (în 1927 sau 1929), Moruzov s-a amestecat tot mai mult în jocurile politice interne, urmărind să-și consolideze poziția și să câștige cât mai multă influență.

Preocuparea lui principală nu era nici activitatea Secției contrainformații, nici activitatea fronturilor, ci acele cancanuri politice și militare prin care să-și lovească dușmanii și să-și înalțe în rang sprijinatorii.

² Cristian Troncotă, *Mihail Moruzov și frontul secret*, Editura Elion București, 2004; Cristian Troncotă, *Omul de taină al mareșalului*, Editura Elion, București, 2005, p. 14.

³ *Istoria militară a poporului român*, vol. VI, Editura Militară, București, 1989, p. 13-16.

⁴ Apud Cristian Troncotă, *Omul de taină al mareșalului*, Editura Elion, București, 2005, p. 14., Cristescu Eugen, *Organizarea și activitatea Serviciului Special de Informații*, în Cristian Troncotă, *Eugen Cristescu. Asul serviciilor secrete românești...* p. 42.

În anul 1934, *Serviciul Secret de Informații* trece din punct de vedere administrativ în subordine *Secretariatului General al Președinției Consiliului de Miniștri*. După înființarea *Serviciului Special de Informații* s-au făcut unele restructurări de competențe, astfel că din 1928, Siguranța Generală a statului nu mai desfășura muncă informativă în străinătate, aceasta revenind exclusiv Serviciului Special de Informații, iar în domeniul informațiilor militare – Secției a II-a a Marelui Stat Major. Atribuțiile de bază ale serviciului s-au păstrat până în 1950, când se desființează.

Apariția Serviciului Special de Informații - o instituție încadrată în legile țării

Cel numit de Antonescu la data pe 15 noiembrie 1940 în fruntea *Servicului Special de Informații*, noua structură de *intelligence* trecută în subordinea Președinției Consiliului de Miniștri, a fost Eugen Cristescu. Noul director absolvise seminarul teologic din Iași și era jurist de profesie. A fost avansat treptat până la funcția de director în Direcția Generală a Poliției, remarcându-se prin modul în care a combătut mișcarea legionară.

Transformarea SSI într-o instituție încadrată în legile țării, lucrând în strânsă colaborare cu celelalte autorități ale statului și cooperând cu întreaga comunitate informativă, s-a realizat în baza următoarelor principii: adaptarea la noua situație internă și internațională a României; precizarea strictă a misiunilor ce reveneau Serviciului, conform dispozițiilor Președinției Consiliului de Miniștri; extinderea surselor de informații prin sporirea organelor interne și externe; descentralizarea și fixarea strictă a fiecărei componente a structurilor informative; specializarea cadrelor după o selecție riguroasă și utilizarea ca element de bază a ofițerilor detașați de la Ministerul Apărării Naționale; deplina legalitate a întregii activități, bazată pe răspunderea personală a ofițerilor și funcționarilor civili în toate acțiunile cu caracter informativ și administrativ. Prin aplicarea acestor principii, noul director general a urmărit să realizeze trei mari obiective⁵:

- Determinarea strictă a subdiviziunilor prin reorganizarea celor preluate de la Serviciul Secret care „constituiau un complex greoi și lipsit de logică” și crearea unor organe cu totul noi, a căror necesitate s-a făcut simțită în situația de campanie.

⁵ Apud col. dr. Lionede Ochea, *Serviciul Special de Informații al României. Pe Frontul de Vest, 1940-1944*, Editura Tipart, p. 100.

- Dezvoltarea structurilor de căutare informativă externă și răspândirea lor rațională în punctele vitale din arena internațională și pe principalele teatre de acțiuni militare „spre a putea face față nevoilor informative în domeniul militar, politic, economic și social”.

- Sporirea organelor de căutare informativă interne, prin descentralizarea lor și difuzarea de rezidenturi, agenți și informatori de toate categoriile, pe tot cuprinsul țării.

Din cauză că țara se afla în război, SSI-ul reorganizat de Cristescu s-a orientat în principal asupra Rusiei Sovietice, dar și împotriva partidului comunist și mișcării legionare.

SSI-ul s-a confruntat și cu cele 11 organizații de spionaj germane care activau în România, dar și cu cele maghiare și bulgare.

SSI și-a făcut datoria și în Basarabia, reușind să culeagă informații de peste Prut, dar și să transmită conducerii statului avertismente asupra imensului potențial militar și economic al URSS.

Un exemplu a ceea ce însemna datoria față de țară pentru SSI l-a reprezentat aflarea datei raidului american asupra Ploieștiului - 1 august 1943 -, cu o săptămână înainte ca acesta să se producă.

Între anii 1943-1944, SSI a făcut un adevărat dans pe muchie de cuțit, protejându-i și pe liderii comuniști Petru Groza, Ion Gh. Maurer, Mihai Beniuc (chiar angajat în SSI pentru a nu fi trimis pe front).

Prin reorganizările succesive care au avut loc în noiembrie 1940, ianuarie 1942 și aprilie 1943, SSI a suferit profunde transformări structurale, de efectiv, dar și de concepție, fapt ce ne îndreptățește să afirmăm că inițiatorul și realizatorul lor, Eugen Cristescu, poate să fie considerat de către istoria serviciilor secrete românești drept un adevărat reformator, demn continuator al operei începute de predecesorul sau, Mihail Moruzov. Opera de reconstrucție a Serviciului a fost inițiată și derulată în condițiile unei puternice presiuni a evenimentelor politice interne și internaționale. În timpul lui Cristescu, SSI a fost conceput și reorganizat ca un serviciu de informare generală, sub ordinele și directivele Conducătorului Statului, Mareșalul Ion Antonescu.

Sub ocupația sovietică, după câteva încercări de a-și face datoria, SSI-ul a fost practic desființat. Odată cu sovietizarea țării, dispărea cel mai important serviciu de informații al României.

„Direcția Generală a Securității Poporului” (D.G.S.P.), direcție din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

Un moment important l-a constituit anul 1948, când autoritățile sovietice de ocupație împreună cu conducătorii comuniști au apreciat că regimul din România devenise suficient de puternic pentru a lichida vechile organe de ordine și informații – *Siguranța, Poliția, Jandarmeria, Secția a II-a de informații din Marele Stat Major, Serviciul Special de Informații* – și a le înlocui cu noile structuri, după model sovietic: *Securitatea, Trupele de Securitate, Miliția și Direcția de Informații Militare*.

La data de 30 august 1948, prin decretul nr. 221, a fost înființată **„Direcția Generală a Securității Poporului” (D.G.S.P.), direcție din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.**⁶

La 30 martie 1951, D.G.S.P. a devenit „Direcția Generală a Securității Statului” (D.G.S.S.), care cuprindea și o „Direcție de Informații Externe”, iar la 20 septembrie 1952, D.G.S.S. se desprinde din Ministerul de Interne și se transformă în „*Ministerul Securității Statului*”. Această reorganizare a fost anulată în septembrie 1953 când noua structură (minister) revine în cadrul Ministerului de Interne.

În perioada 1960-1965, personalul Securității este epurat, fiind îndepărtați mulți din ofițerii impuși de administrația de la Moscova, iar la 22 iulie 1967 a fost înființat „*Departamentul Securității Statului*” (D.S.S.), coordonat de un „*Consiliu al Securității Statului*” (C.S.S.).

Începând cu 4 aprilie 1968, „Consiliul Securității Statului” se desprinde din Ministerul de Interne, funcționând ca un organ central. Prin Decretul nr. 130 din 9 aprilie 1972, „*Consiliul Securității Statului*” a reintrat în cadrul ministerului și a fost reorganizat în șase direcții principale: *informații interne, contrainformații economice, contraspionaj, contrainformații militare, securitate și gardă și cercetări penale*.

Înființarea Serviciului Român de Informații (S.R.I.)

După Revoluția română din 1989, la data de 30 decembrie 1989, printr-o hotărâre a Frontului Salvării Naționale, organele de securitate au fost dizolvate.

Desființarea *Departamentului Securității Statului* a exprimat noile realități socio-politice existente în România în contextul destructurării vechiului

⁶ Aceasta era formată din 10 direcții centrale și 12 direcții regionale, iar până în anul 1958 organizarea noii instituții a fost realizată cu ajutorul unor consilieri sovietici.

regim în urma evenimentelor revoluționare din decembrie 1989. Aceasta s-a produs în două etape succesive: în prima etapă, prin trecerea în componența Ministerului Apărării Naționale⁷, iar în a doua etapă, prin desființarea propriu-zisă în baza unui decret al Consiliului

La data de 26 martie 1990, prin decretul nr. 181, a fost înființată instituția Serviciul Român de Informații (S.R.I.)⁸ ca autoritate administrativă autonomă a statului român cu competență materială în interiorul țării privind obținerea, verificarea și valorificarea informațiilor referitoare la amenințările interne și externe la adresa siguranței naționale⁹, iar la 29 iulie 1991 a fost emisă Legea nr. 51 care stabilea noile amenințări la adresa siguranței naționale a României și sunt stabilite organele de stat care au atribuții în acest domeniu: *Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe, Serviciul de Protecție și Pază, precum și structuri din cadrul Ministerului Apărării Naționale, Ministerului de Interne și Ministerului Justiției.*

Ion Iliescu, președintele Consiliului Frontului Salvării Naționale și viitor președinte al țării, referindu-se într-o declarație publică la noul serviciu, îl caracteriza astfel: ***„O instituție modernă, care a fost structurată după analiza modelelor unor astfel de servicii din țările cu tradiție democratică: Statele Unite ale Americii, Canada și principalele țări europene”.***

Putem așadar afirma că evoluția serviciilor românești de informații de-a lungul timpului este în strânsă concordanță cu evoluția societății, precum și a amenințărilor ce derivă din permanenta transformare a acesteia.

Col. (r) dr. Tiberiu Tănase

⁷ Decret privind trecerea în componența Ministerului Apărării Naționale a Departamentului Securității Statului și a altor organe din subordinea Ministerului de Interne.

⁸ SRI a fost condus de la înființare sa de profesorul Virgil Măgureanu, iar de la 2 iunie 1997, de Costin Georgescu, investit de Parlament pe 27 mai 1997.

⁹ La 8 aprilie 1990, *Parlamentul provizoriu român ratifică Decretul prezidențial 181 din 26 martie 1990 și înființează astfel un nou serviciu de securitate „fundamental diferit de ceea ce a fost Securitatea (...). Fără a exercita rolul de instituție opresivă (...) și care nu are dreptul de a reține persoane” (vezi Conferința de presă a președintelui Ion Iliescu, 8 aprilie 1990).*

161 DE ANI DE INDUSTRIE PETROLIERĂ ROMÂNEASCĂ

În anul 1856, frații Theodor și Marin Mehedințeanu, pricepuți întreprinzători, la îndemnul chimistului Mihai Alexe și cu ajutorul farmacistului Curtii domnești, Hege, au distilat țiței din Păcureți, județul Prahova, într-un alambic pe care farmacistul îl folosea la prepararea esenței de flori, obținând „gazul de lampă”.

Ca urmare, frații Mehedințeanu au participat la licitația pentru iluminatul străzilor din București, oferta lor fiind acceptată.

„DISTILĂRIA TH.MEHEDINTEANU”
Litografie de Otto Barabas

1. Scurt istoric al apariției petrolului, startul modernizării României

Iată cum descriu contemporanii acelor timpuri preocupările fraților Mehedințeanu: „Pentru informare și documentare, unul dintre frați a întreprins o călătorie în Franța, unde l-a consultat pe marele chimist al timpului Anselme Payen, apoi la Londra și Hamburg, unde a găsit o instalație de distilat șisturi. Luând contact cu constructorul aparatelor acelei instalații - C. Moltrecht, a pus în studiu pe bază de probe, un aparat de distilare apropiat scopului și materiei prime ce trebuia folosită. Instalația, care se compunea din cazane cilindrice, înzidite vertical, prevăzute cu dom și răcitor de apă și având încălzire la exterior, prin arderea unui amestec de benzina și păcură, putea sa prelucreze până la 36.000 oca anual. Ea a fost transportată în noiembrie 1856 la Ploiești și montată pe numele lui Marin Mehedințeanu în mahalaua Sf. Dumitru, «între gârle». Materia primă pentru această «fabrica de gaz», a fost adusă cu carele de către țăranii din Păcureți, care luau în schimb 40% din cantitatea de țiței adusă, sub formă de păcură”.

Astfel, începând din 1 aprilie 1857, **orașul București a fost iluminat cu lămpi cu petrol lampant, fiind primul oraș din lume iluminat public cu un astfel de produs.**

Exemplul fraților Mehedințeanu a fost urmat și de alți întreprinzători. În acest sens, trebuie amintită fabrica de gaz a lui Eduard Madasch, ridicată tot în

anul 1857 în orașul Ploiești, la bariera Rudului. Ea se compunea din două cazane zidite, un șarpe (serpentine) de tuci cu țeava de aramă, țevi de tuci și de tinichea (tablă neagră), precum și un inventar ajutător; tulumbe, sfeșnice, o retortă de sticlă, cântare, putini, butoaie, hârdaie, felinare, lămpi, o carte de chimie și alte 25 cărți (din care 23 în limba germană) și chiar o mică arhivă.

Madasch a participat la licitația iluminării orașului Buzău, în același an în care Th.M. Mehedințeanu licita la București. În anii următori, fabrica lui E.Wolf din București a construit zeci de cazane asemănătoare, solicitate de creșterea numerică a unor asemenea fabrici de gaz care, după cum arată economistul Dionisie Pop Marțian, în *Statistica stabilimentelor industriale din 1863*, erau în număr de 58.

Între anii 1865-1875 s-au construit instalații de distilare cu cazane orizontale, încălzite în zona generatoare inferioară (la baza cazanului) și pe laturi. Capacitatea acestor cazane, de 30-70 tone, era mult mai mare decât a cazanelor verticale. Ele erau prevăzute cu conducte distribuitoare de aburi, pentru activarea distilării. În astfel de instalații, fiecare cazan distila pe rând toate produsele, după fiecare distilare, cazanul fiind golit de păcura rămasă ca reziduu și apoi încărcat din nou cu țiței. Primul distilat era o fracție de benzină, care neavând o utilizare curentă, se ardea sub cazan drept combustibil, apoi se separa fracțiunea de „ulei de luminat”, care cuprindea: benzina grea, *white-spirit*-ul, petrolul și o parte din motorină. Petrolul lampant obținut avea denumiri foarte variate: gaz de lampă în România, photogen în Austro-Ungaria, kerosen în Rusia și S.U.A. etc.. Frațiunea următoare, numită „poslete”, ulei solar sau ulei de gaz, servea la fabricarea parafinei și unsoirilor, produsul principal fiind însă „gazul de lampă”, din care cauză distilerile de țiței, atât cele din țara noastră cât și cele din alte țări, erau numite „fabrici de ulei de lampă” sau „găzării”.

Prin inventarea motorului cu explozie și apoi a motorului Diesel s-au găsit utilizări raționale atât pentru fracțiunile ușoare care datorită asemănării lor cu benzenul, au fost numite benzine, cât și pentru „poslete” (ulei de gaz), care a primit numele de motorină.

În anul 1858, la doar un an de la punerea în funcțiune a rafinării ploieștene de către frații Mehedințeanu, de cealaltă parte a Carpaților, la Brașov, important centru economic, politic și cultural, lua ființă o distilerie de păcură, materia primă fiind importată din Muntenia, din zona Câmpina-Bușteni.

Prima atestare a prezenței țițeiului în zona Câmpina, fostă vamă a Țării Românești, o avem datorită vânzării unui teren de către moșneanul câmpinean

Lamba, la 4 mai 1867, lui Dumitru V. Hernia. În actul de vânzare este menționată, pe lângă pășune, pădure, pomi fructiferi, și prezența păcurii. Dumitru V. Hernia, a deschis o nouă etapă în dezvoltarea zonei, inclusiv a relațiilor comerciale cu rafinăria Brașov. Acesta a cumpărat în anul mai sus menționat de la Barbu Știrbei, proprietarul moșiei Câmpina, și partea sudică a platoului pe care este așezată localitatea, cu o suprafață de 305 ha, plătind pentru aceasta suma de 120.000 de lei aur. El a început o exploatare intensivă prin puțuri de mină adânci de 120–150 m, care îi vor aduce frumoase profituri, în urma vânzării țițeiului găzăriilor din Ploiești și Brașov.

După moartea sa, în anul 1885, activitatea firmei Hernia a fost continuată de bunul său prieten, inginerul Ion Gheorghiu, numit prin testament administrator al averii sale și tutore al celor cinci copii minori ai decedatului. Inginerul Ion Gheorghiu, un personaj la fel de energic și întreprinzător ca și fostul său prieten, a trecut la acțiune. În anul 1886, el a construit pe platoul Bucea (în zona autogării câmpinene de azi) o distilerie cu scopul de a nu mai depinde de rafinăria din Brașov, unde se exporta țițeiul extras pentru prelucrare.

Stabilirea de către regele Carol I al României a reședinței secundare la Sinaia a polarizat acolo furnizorii, camarila și protipendada. Este lesne de înțeles că, petrolul lampant obținut la rafinăria Brașov avea mare căutare și concura serios produsele ploieștene și câmpinene. De aceea, în anul 1887, inginerul Ion Gheorghiu a montat o instalație mecanică de săpat pe gura unui vechi puț de mină, situat în apropierea râului Doftana, cu scopul de a intercepta noi straturi de petrol. Această primă sondă câmpineană a avut un mare succes. A izbucnit o violentă erupție ce a dat o producție de câte 600 tone zilnic în prima perioadă a exploatării. Încurajat de acest succes, inginerul Ion Gheorghiu a mai săpat alte câteva sonde încât, în anul 1890, erau deja în exploatare 5 sonde ce vor constitui nucleul primei schele petroliere din România cu o producție pentru anul 1891 de 18.000 tone. Apariția în anul 1895 a primei legi a minelor a încurajat pătrunderea capitalului străin în economia românească, precum și dreptul proprietarilor de terenuri de a participa la aceste exploatări, fie cu terenurile lor, fie cu capital, ori cu amândouă.

Studierea proprietăților fizico-chimice ale țițeiului a permis oamenilor de știință să întrevadă noi posibilități de folosire a acestuia, conform necesităților practice imediate. Era normal ca, în primul rând, atenția lor să se concentreze asupra proprietăților combustibile ale țițeiului, generatoare de căldură și lumină.

La începutul secolului al XIX-lea, în condițiile în care în societatea capitalistă aflată în plină dezvoltare, pulsa o intensă activitate economică prelungită uneori și după apusul soarelui, se punea problema găsirii unor mijloace mai eficiente și mai ieftine pentru iluminatul public și particular.

Folosirea în continuare, pentru acest scop, a uleiului de rapiță, a lumânărilor de ceară sau seu nu mai satisfăcea, datorită calității luminii și costului ridicat, nevoile unei societăți în plină ascensiune. Așa se explică de ce, simultan, în mai multe țări ale Europei, s-au făcut intense experiențe în scopul recuperării din țiței a unei substanțe cu însușiri combustibile optime în scopul producerii luminii. Asemenea experiențe s-au făcut mai ales în țările producătoare de petrol: România, Rusia, Galiția etc., iar rezultatul lor s-a concretizat în apariția unor distilerii rudimentare în care se producea petrolul lampant, denumit de alții și gaz.

Trebuie subliniat că această substanță avea proprietăți net superioare celorlalte substanțe folosite pentru iluminat și era obținută la un preț foarte mic.

Inițial, instalațiile de distilare a țițeiului erau formate din mai multe alambicuri reunite în baterii, cazanele erau verticale, încălzirea făcându-se numai la baza lor. Aceste cazane aveau capacitatea de cca. 4-5 mc și puteau distila zilnic, fiecare, cca. 2 tone. În Țările Române, primele instalații de prelucrare a țițeiului au fost considerate găzăriile construite la Lucăcești - Bacău, prima a lui N. Choss în anul 1840, iar cealaltă a lui M. Heimsohn în anul 1844.

Aria restrânsă a întrebunțării petrolului până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea (pentru unsul roților căruțelor, pentru tratarea empirică a bolilor, la animale și uneori la oameni, sau pentru iluminat prin torțe sau masalale), explică faptul că producția de petrol s-a menținut într-un ritm lent de dezvoltare, ajungând abia la 275 tone în anul 1857. Cu această cifră, România a apărut în statisticile internaționale, ca prima țară din lume cu o producție petrolieră oficial înregistrată. Acest lucru denotă interesul care începea să se manifeste pentru o mare bogăție, a cărei valorificare deschidea largi perspective dezvoltării industriale a țării. Prin aceasta se explică și faptul că numeroși călători străini au observat existența petrolului, l-au descris și au sesizat viitoarea lui importanță economică și chiar politică, stârnind interesul concret al țărilor pe care le reprezentau, de a cunoaște resursele și eventualele posibilități de afaceri în România.

Cu o clarviziune demnă de tot respectul, economistul Dionisie Pop Marțian afirma: „*Toată Europa și mai cu seamă cea mai populată parte a ei,*

și-a țintit ochii asupra României, toate comunicările din viața socială a teritoriului sunt căutate. Călătorii de toate națiunile au venit să ne studieze izvoarele averei noastre și lăcomia la ele sunt cauza feluritelor îngrijiri de viitorul acestei țări. Nici poate fi altrămint, căci astăzi nemaiputându-se practica cucerirea țărilor prin asaltul armelor, statele influențatoare trimit înainte industria și comerțul, ca să le pregătească calea pentru o ocaziune mai favorizatoare. Deci, de vom scăpa de dependența politică, ni se pregătește alta, economică”. Într-adevăr, pe urmele misionarului, diplomatului sau omului de știință, au apărut afaceriștii, infiltrându-se în economia românească, în general și, în petrol, în primul rând. Astfel, au luat ființă, în prima parte a celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea, primele societăți cu capital străin, care au ocupat rapid poziții dominante în industria petrolieră românească.

Apariția produselor petroliere a produs o adevărată revoluție în industrie și a schimbat viața oamenilor. S-a dezvoltat industria motoarelor utilizate în transporturi, au apărut primele automobile, avioane, locomotive și vapoare care consumau tot mai multă benzină și motorină.

Gazul lampant a revoluționat iluminatul public și privat, a adus lumină în viața oamenilor și speranță. S-a dezvoltat o întreagă industrie de producere și comercializare a lămpilor cu gaz, meșterii și neguțătorii brașoveni fiind în prima linie. Au apărut lămpi de gaz pentru oamenii obișnuiți, care au renunțat la vechile opaițe, dar și adevărate opere de artă. Potentații vremii au comandat și achiziționat lămpi cu gaz și sfetnice cu parafină de un lux demn de invidiat.

Așadar, inițiativa temerarilor antreprenori prahoveni Marin și Theodor Mehedințeanu, a făcut lumină la propriu în viața oamenilor și a deschis calea progresului și modernismului național și mondial. Petrolul a adus însă, pe lângă progres, știință, cultură, bucurii, și multă durere și distrugeri neamului românesc în cele două mari conflagrații mondiale. Apariția și dezvoltarea industriei petroliere a constituit izvor de inspirație pentru zeci de oameni de cultură, materializate în mii de cărți/tratate de specialitate, studii, monografii, picturi, sculpturi, cântece, ode, piese de teatru, filme, reportaje, emisiuni radio-tv.etc. Ar fi foarte dificilă dacă nu chiar imposibilă o inventariere exactă a tuturor creațiilor științifice despre petrol, fapte și oameni. Totuși, câteva lucrări de referință vor fi menționate fără a fi ierahizate:

- cărți, cursuri, manuale, lucrări de laborator despre foraj, extracție, colectare, transport, depozitare, prelucrare, distribuție, comecializare țitei și produse rafinate, hidraulică subterană, termotehnică, chimie, geologie, fluide,

mecanică, fizică, matematică, desen tehnic, utilaj petrolier, mecanica rocilor, mașini și utilaje electrice, etc.;

- studii de specialitate, cercetări științifice, experimente, brevete de invenții, inovații etc.

- romane precum „*Flăcările*” de Radu Tudoran, „*Elena*” scris de D. Bolintineanu, „*Das Braune Gold*” (Aurul cafeniu), scrisă magistral de valorosul inginer de la Astra Română, Rudolf Schiel, în limba germană, în anul 1942, alături de piese de teatru precum „*Steaua fără nume*” de Mihai Sebastian, „*Albumul*”, autor Ion Rasiga, medic clujean, fac o extraordinară frescă a vieții și oamenilor (reali, dar cu nume mascate) din lumea petrolului de la Buștenari și Câmpina în epoca tip „El Dorado” de la cumpăna anilor '20-'30-'40.

- ecranizări de succes mondial ca „*Explozia*”, „*Cuibul Salamandrelor*” inspirate din viața dură, tranșantă și unică a fascinantei lumi a petrolului și peroliștilor, sunt trăite la intensitate maximă la fiecare vizionare, sau documentarul „*Mitrofani 1978-1979*”, unde s-a filmat pe viu erupția și incendiul de la sonda de mare adâncime 5034;

- cărțile scrise cu mult suflet de inginerul Ion Gh. Mihalache „*Un secol cât o clipă*”, „*Evoluția industriei de petrol și artizanii ei*” sau „*Tuturor celor ce iubesc Câmpina*” scrisă de Silviu Dan Cratochvil sau cartea lui Ioan Grigorescu, „*Bine ați venit în infern*” dau dimensiunea unor fapte, caractere umane și evenimente istorice fără egal. Aceștia le urmează „*Istoria petrolului românesc*” și „*Industria de petrol și gaze*”, autori Gheorghe Ivănuș, Ion Șt. Ștefănescu, N.N.Antonescu, Ștefan-Traian Mocuța și M.P.Coloja, „*O istorie a petrolului în România*”, autor Gh.Buzatu, „*Petrol, Dezvoltare și (in)securitate*”, autori M. Rizea și E. Rizea, sau „*Elitele Industriei Petro-gaziere Românești*”, autori Gh. Buliga, Aurelia Panaitescu, Violeta Șufan-Dumitriu, C.Badea, Virgiliu Bratu, „*Importanța strategică a petrolului românesc 1939-1947*”, autor Gavril Preda, sau „*Industria petrolieră și reprezentanții acesteia în spațiul politic ploieștean*”, autori Lazăr Avram și Gh.Calcan.

- „Regalul” de emisiuni tv. realizat constant de câțiva ani consecutiv, cu profesionalism, pasiune și competență de către distinsul dascăl, prof. univ. dr. ing. Liviu Dimitrașcu, fost prorector al UPG Ploiesti, intitulat „*Seniorii Petrolului românesc*”, o veritabilă istorie trăită de cei care au propulsat industria românească de petrol și gaze, în vârful ierahiei mondiale energetice.

2. Urmările „momentului 1857” și destinul industriei petroliere românești.

În precupările mele, vreme de mulți ani, am urmărit evoluția în timp a industriei petroliere românești, atât din perspectiva specialistului, cât și din perspectiva ofițerului de informații conștient de valoarea strategică a acestei resurse energetice. Performanțele sau eșecurile acesteia în perioada interbelică, în perioada socialistă sau în perioada post-decembristă, exprimă valoarea regimului politic ce a administrat țara în anumite perioade, precum și capacitatea țării de a-și păstra independența și suveranitatea față de marile puteri, interesate să secătuiască România de resurse. Ar fi nevoie de tone de documentare, pentru a arăta câtă tragedie și neputință îmbracă nepăsarea, neputința sau trădarea unor elite politice, care pun cu zâmbetul pe buze, această resursă, chiar și ceea ce a mai rămas astăzi din ceea ce a fost odinioară. În rezumat, această evoluție poate fi exprimată astfel:

- **1861:** prima sondă săpată în România, garnitura fiind din lemn și sapă tip burghiu, la o adâncime de 150 m;
- **1882:** s-a înființat Biroul Geologic;
- **1895:** producerea țițeiului este condusă după „Legea minelor”, actualizată în 1924 și 1937;
- **1896:** s-a înființat Compania „STEAUA ROMÂNĂ”;
- **1898:** s-au înființat la Câmpina primele ateliere de fabricare și reparare de echipamente și instalații petroliere;
- **1898:** „STEAUA ROMÂNĂ” a terminat construcția rafinării și a atelierelor centrale;
- **1903:** s-a înființat Compania româno-americană „STANDARD OIL”;
- **1904:** s-a înființat Compania „CONCORDIA”;
- **1904:** s-a înființat la Câmpina Școala de Maiștri pentru Foraj și Rafinare „Foremen”;
- **1906:** s-a înființat „UNIREA AQUILA FRANCO-ROMÂNĂ”;
- **1906:** s-au pus bazele INSTITUTULUI GEOLOGIC din ROMÂNIA;
- **1907:** Compania Româno-Americană a săpat la Moreni prima sondă în sistem *Rotary* (sonda „*Speranța*”);
- **1907:** s-a desfășurat la București al III-lea Congres Mondial al Petrolului;
- **1907:** a fost testat sistemul de extracție prin *air-lift*, la Câmpina, de către „STEAUA ROMÂNĂ”;
- **1908:** s-au înființat la Ploiești ateliere de fabricare și reparare a echipamentelor și instalațiilor petroliere; cu timpul, aceste ateliere au devenit vestita uzină „1 MAI PLOIEȘTI” (astăzi S.C. „UPETROM” S.A.);

- **1910:** s-a înființat Compania „ASTRA ROMÂNĂ”;
- **1911:** s-au utilizat pentru prima dată supape, iar din anul 1912, valve de tip Tacit, sistemul putând fi considerat ca primul prevenitor de erupție;
- **1914:** înființarea Secției Mine și Petrol în cadrul școlii de Construcții Drumuri și Poduri;
- **1917:** câmpurile petrolifere sau fost preluate de către Compania Germană „ERDOL BETRIEBS GEMEINSCHAFT”;
- **1917:** s-a pus în funcțiune prima conductă de transport gaze din Europa (Sărmășel -Turda, 50 Km x 10 inches);
- **1919:** după Primul Război Mondial s-a înființat „CREDITUL MINIER IRDP” și „PETROLUL ROMÂNESC” și aproape toate companiile înființate anterior și-au continuat activitatea;
- **1921:** a fost testat sistemul de extracție prin gaz–lift, la Moreni, sonda „15 AR”, de către „ASTRA ROMÂNĂ”;
- **1926:** s-a utilizat primul prevenitor la sonda „100 AR” Moreni, de către „ASTRA ROMÂNĂ”;
- **1927:** SCHLUMBERGER a executat primul carotaj electric din România;
- **1927:** s-au executat primul carotaj mecanic și prima perforare prin împușcare de coloană;
- **1931:** s-a realizat prima injecție de gaze în zăcământul „Dacian Moreni”.
- **1936:** s-a aplicat prima injecție de gaze la scară industrială de către „ASTRA ROMÂNĂ”, în zăcământul Meoșian Boldești, la o adâncime de 1800 m;
- **1937:** gazele extrase din zăcământul de gaz-condensat Meoșian Mărgineni au fost reinjectate pentru a menține presiunea de zăcământ;
- **1940:** prima înmagazinare de gaze în zăcământul Levantin Boldești, realizată de către Compania „ASTRA ROMÂNĂ”;
- **1942:** producerea (extracția) petrolului a fost condusă după „Legea Petrolului”;
- **1945:** s-a înființat societatea mixtă româno-sovietică „SOVROMPETROL”;
- **1948:** s-a înființat Compania „PETROLIFERA MUNTENIA”;
- **1949:** înființarea primelor Centre de Proiectare și Cercetare la Ploiești, Câmpina și București;
- **1949:** primele sonde în pompaj la adâncimi cuprinse între 2800-3100 m, pe structura Țintea;
- **1951:** s-a realizat primul proces la scară industrială de injecție de apă în zăcământul Sarmațian Boldești, zăcământ situat la o adâncime de 2600 m;

- **1954:** s-au extins operațiile de stimulare a producției de țiței (fisurare hidrolică, tratamente fizice și chimice); s-au construit uzine și fabrici, dar și institute de cercetare în domeniul petro-gazeifer și minier;
- **1960:** în toate domeniile industriei de petrol și gaze, explorare, cercetare, foraj, extracție, prelucrare, comercializare produse petroliere și petrochimice cât și al construcției de utilaj petro-gazeifer și minier, a început o nouă etapă, cu realizări remarcabile, recunoscute pe plan mondial;
- **1964:** la Târgul Internațional de la Leipzig, instalația de foraj 3 DH-250, „Made în România”, realizare de excepție a specialiștilor uzinei „1 Mai Ploiești”, a obținut MEDALIA DE AUR, surclasând produsele similare americane și sovietice; doi ani mai târziu, în **1966**, la Expoziția Internațională din Argentina, patria petrolului sud-american, instalațiile românești de foraj au realizat recordul de adâncime de **5.300 m**;
- **1967-1968:** s-a realizat în premieră absolută sub licența întreprinderii „1 Mai” Ploiești, prevenitorul de erupție și comanda hidrolică, prin brevetele de invenție nr. 53415 și 51810, ale inventatorilor români Teodor Toivici, Emilian Uleia și Petre Stroie;
- **1968:** cu ocazia Târgului Expozițional din R.D.G., instalațiile de foraj F-400 și 4-DH-400, fabricate la Uzina „1 Mai” Ploiești, au înregistrat un nou record mondial de adâncime: **7.050 m**;
- **1971:** constructorii petroliști români împreună cu cercetătorii, specialiștii din șantiere și profesorii universitari români au realizat instalația de foraj marin „FOMAR”, care va fi montată pe platforma petrolieră „GLORIA”. La desăvârșirea acestei mărețe opere au contribuit aproape toate categoriile socio-profesionale care alcătuiau societatea românească a acelor ani; de la textiliști și pielari, la metalurgiști și electroniști, energeticieni, aviatori, drumari, agricultori, marinari, farmaciști și medici, dar mai ales petroliști, militari și forțe de ordine, specialiști în informații, comunicații, activiști ai fostului partid comunist, ziariști, slujitori ai cultelor, dar și oameni de rând au plătit un preț ridicat materializat în eforturi și mari renunțări, au pus umărul pentru înscrierea României în familia super-petroliștilor lumii.

Considerăm că efortul României de a construi platformele de foraj marin pentru a cuceri subsolul platformei continentale a Mării Negre echivalează cu efortul SUA și al fostei URSS de a cuceri spațiul cosmic. Și aceasta era doar vârful aisberg-ului unei încrâncenări neomenești la care generația anilor 1960-1980 a trebuit să le facă față. Transfăgărășanul, Canalul Dunăre – Marea Neagră – Poarta Albă – Midia-Năvodari, sisteme de irigații performante, baraje, hidrocentrale, Centrala nucleareo-electrică de la

Cernavodă, metroul, Palatul Parlamentului, combine siderurgice și petrochimice și o industrie specială concurentă a superputerilor momentului, sunt câteva repere ale sacrificiului, creației și muncii poporului român, deja intrate în istorie!

- **1974:** s-a inițiat un program național de creștere a recuperării din zăcămintele de țiței;
- **1974:** prima stație de deetanizare a gazelor a fost construită la Pitești;
- **1974-1975:** au fost modernizate rafinăriile Brazi, Teleajen, Pitești, unde s-au construit combine petrochimice moderne, cu tehnologie occidentală, și s-a accelerat finalizarea lucrărilor de punere în funcțiune a Complexului Petrochimic Midia Năvodari;
- **1975:** prima platformă de foraj marin a fost poziționată pe locație în Platforma Continentală a Mării Negre. Remarcăm că maximele de producție s-au realizat astfel: cea mai mare producție de țiței a României, de **14,65 de milioane de tone** s-a înregistrat în anul **1977**, iar cea mai mare producție de gaze a fost de **36,3 miliarde de metri cubi**, consemnată în anul **1986**;
- **1979 :** s-a desfășurat la București al X-lea Congres Mondial al Petrolului; rețeaua de conducte petroliere s-a dezvoltat în ritm alert, România având o rețea la standarde moderne; forajul de mare adâncime pentru cercetare-explorare pe mare și pe uscat a fost un obiectiv prioritar al ultimului deceniu al secolului al XX-lea.
- **1984:** Sonda „7000 Băicoi”, județul Prahova a atins adâncimea de **7.025 metri**;
- **1983-1986:** la Combinatul Petrochimic TELEAJEN au loc două explozii devastatoare la instalațiile de piroliză și dezasfaltare, soldate cu victime omenești și mari pagube materiale; s-a discutat pentru prima dată în România despre *Analiza cantitativă a riscului - QRA (Quantitative Risk Analysis)*, metodă care va fi dezvoltată după producerea dezastrelor de pe platformele marine din Marea Nordului;
- **1987** (sâmbătă, 9 mai): prima producție de țiței din zăcămintul Lebăda Est din Platforma Continentală a Mării Negre, anunțată în ziarul local „Dobrogea nouă”; o nouă specialitate în nomenclatorul petroliștilor își făcea apariția: petro-scafandrii.
- **1987:** primul proces offshore de injecție de apă;
- **1991 :** s-a înființat Regia Autonomă a Petrolului PETROM R.A.;
- **1991 :** specialiștii petroliști români au reușit să stingă incendiile provocate de armata irakiană în retragere și apoi să pună sub control 6 sonde aflate în erupție din Kuweit, folosind propriul lor echipament și tehnologie;

- **1992** : s-a stopat scăderea producției de țiței din România, de către echipa managerială condusă de dr. ing. Ion Popa;
- **1993**: s-a înființat secțiunea română a S.P.E.;
- **1993**: PETROM a devenit membru al „*Petroleum Recovery Institute*” din Canada.
- **1993** : Platforma de foraj „Prometeu” a forat în zona Platformei Continentale bulgare a Mării Negre;
- **1994** : Platforma „Orizont” a traversat Strâmtoarea Bosfor și a forat în Marea Marmara;
- **1995** : s-a înființat Agenția Națională pentru Resurse Minerale.
- **1995**: s-a promulgat noua Lege a Petrolului;
- **1996**: s-a pus în funcțiune Platforma Centrală de Producție din Marea Neagră;
- **2004–2005** : SNP PETROM a fost privatizată. Firma OMV din Austria a preluat **51%** din acțiuni;
- **2006** (decembrie): scandal mediatic privind acțiunile de spionaj-trădare legate de privatizarea SNP PETROM și a altor unități economice din sectorul energetic;
- **2007**: intensă dezbatere mass-media privind situația energetică la nivel mondial, cu trimiteri directe la securitatea energetică actuală și de perspectivă a României; o Comisie Senatorială a prezentat în toamna anului 2007 un documentat *Raport referitor la gravele disfuncții ale procedurii de privatizare a SNP PETROM*, solicitând expres Parlamentului, la punctul 1: „Guvernul va renegocia Contractul de privatizare al Companiei PETROM pentru readucerea Statului Român în drepturile sale legitime”.
SOLICITAREA NU A FOST REALIZATĂ și nici o instituție a statului român nu s-a autosesizat !!!

În perioada 2008-2017 au fost raportate anual miliarde de euro beneficii de către OMV-Petrom, în condițiile în care zeci de mii de specialiști petroliști și-au pierdut locurile de muncă, producția de țiței extras s-a stabilizat la cca 4-5 milioane de tone.

În acest interval au dispărut Institutul de cercetare din domeniul petro-gazier de la Câmpina, IPCUP Ploiești, Uzina 1Mai-UPETROM, UPET-Târgoviște, UZTEL, UZUC- Ploiești, Uzinele de țevi Republica, Roman, Zalău trecând în proprietatea unor firme străine, zeci de întreprinderi din plan orizontal conexe fluxurilor petroliere fiind rase din temelii, iar din cele 10 rafinării românești, care înainte de 1989 puteau prelucra cca 35 mii tone țiței

anual, nu au mai rămas decât trei (Brazi, Petromidia cu sucursala sa Vega Ploiești și Petrotel-Lukoil), **niciuna cu capital integral românesc...**

Nepăsarea clasei politice, rugina și dezastrul au cuprins rafinăriile Câmpina, Suplacul de Barcău, Onești, Dărmănești, Astra Ploiești și ARPECHIM Pitești, sectorul petrochimie dispărând în neant și o dată cu aceste distrugeri brutale greu de înțeles, a unei industrii de prim rang mondial, durerea, disperarea și spulberarea speranțelor a pus stăpânire pe sutele de mii de petroliști români și familiile lor...

Analiza atentă a acestor date ne conduce la următoarea remarcă: Glorios trecut, Dureros și nedrept prezent și Imprevizibil viitor. Politicienii care s-au perindat la putere și au prăduit petrolul românesc își apără interesul de partid afirmând că industria petrolieră s-a privatizat și, deci, nu s-a vândut la străini!

O timidă luare de poziție față de acest dezastru national se înregistrează în mediul intelectual. În 21 aprilie 2017, în fața intrării principale a Universității de Petrol și Gaze din Ploiești, în prezența a numeroase personalități din domeniul industriei petro-gaziere românești, reprezentanți ai autorităților publice centrale și locale, cadre didactice, istorici, absolvenți și studenți români și străini ai U.P.G. Ploiești, precum și reprezentanți ai mass-media prahovene și centrale a fost dezvelit un Monument dedicat fraților Marin și Theodor Mehedințeanu, cei care în anul 1857, cu doi ani înaintea Unirii Principatelor Române, au pus în funcțiune la Râfov-Prahova, prima distilărie industrială din lume, precursora rafinăriilor de țiței. Oficial, acest eveniment a fost înscris în cadrul PROGRAMULUI NAȚIONAL „ROMÂNIA 100”, dar pentru generațiile de petroliști care au contribuit la punerea României pe harta lumii nu a fost decât o picătură de păcură într-un ocean de petrol care continuă să se scurgă în cisternele marilor companii multinaționale, spre marea pagubă a neamului nostru.

Col. (r) Prof. univ. dr. ing. Marian RIZEA
Universitatea Ecologică București

„Paginile Literare” cuprind contribuții ale membrilor ACMRR și ale veteranilor din serviciile de informații care au preocupări și prezențe publicistice în acest domeniu.

DUMITRU DĂNĂU

EVOLUȚII

la început
au fost doar vocalele și consoanele
apoi, firește, Dumnezeu,
ca să le închege în Cuvinte

mai târziu, omul,
- suprema lui creatură -
jucându-se cu ele, ca un copil,
a inventat poezii, basme, discursuri,
dar și minciuni și declarații de
război

acum,
sătul de mitografii
și falși eroi,
preferăm
NECUVINTELE.

PE O SILABĂ DE LUMINĂ

fac echilibristică
pe o silabă
de
lumină...

...sub mine,
un hău cu ape tulburi
și stânci
de întuneric

în mine -
o speranță:
Dumnezeu!

P
A
G
I
N
I

L
I
T
E
R
A
R
E

CORIN BIANU

O MOȘTENIRE DIN BĂTRÂNI

E viața mea o-mpărăție
Cu drumuri vechi și cu fântâni –
O moștenire din bătrâni
În curgerea spre veșnicie.

De sunt chemat la datorie,
Ori la petreceri, ca românii,
E viața mea o-mpărăție
Cu drumuri vechi și cu fântâni.

Pe la răspântii sunt și spâni,
Ce cu promisiuni îmbie,
Schimbând speranțe pe robie,
Să se preschimbe în stăpâni;
E viața mea o-mpărăție...

SUBLIMELE CORVEZI

Trup al meu, supus legilor pământene,
Zi de zi te hrănesc,
Îți astâmpăr setea,
Te protejez de frig, de căldură,
Și crești în putere, te bucuri,
Doar ca să te descompui într-o zi,
În minerale fără de viață.

Corvezile, la care dorințele cărnii
Mă supun neîncetat,
Sfârșesc prin a-mi elibera
Energia pură a vieții...

Trup al meu pământean –
Treaptă către viața celestă...

CÂNTEC DE ÎMPRIMĂVĂRARE

Așează-ți mâna pe inima mea;
Din toate părțile
Se abat asupra-mi
Vânturi potrivnice.
Mâna ta pe inima mea,
Pasăre ocrotind matern
Fragila zămislire tremurând temătoare.

Așează-ți mâna pe inima mea,
Cântec de pasăre ce străbate întinsurile
Ca pe un crâng împrimăvărat.

Așează-mi mâna pe inimă.

EMIL DREPTATE

DE UNDE VIN

De unde vin e atâta drum
Că-s călăreți și paloșe rugină
Și numai frunzele-ntomnând
Aduc pământului lumină.

Unde mă duc e atâta timp
Că bolta ninge stele uneori
Și lacrima fântânilor îngheață
Când iese-n zări luceafărul spre zori.

Unde s-o ajung e atâta lume
Că lampa arde-n geamuri a târziu
Și mesele sunt pline pentru nunți
Care vor fi și eu n-o să le știu.

SE AUDE MAREA

Se-aude-n depărtare iar venind
Marea de noi, iubito, mai aproape
Ca prin auz o pasăre rănită
Ori rouă peste ostenite pleoape.

Va fi să pleci să fie steaua bună
Să treci de-a dreapta ploilor tăcând
Cu taina să măsoari cum cade roua
Pe un văzduh de păsări murmurând.

TE AȘTEPT SĂ VII

Te-aștept să vii cu ceața dimpreună
Mă vei găsi într-un ținut aproape
Nu stelele vor ninge în albastru
Ci ochiul meu va lumina pe ape.

Că singuri ochii luminează-n lume
Și flacără se-aprind la învieri
Tu vino azi cu ceața dimpreună
O vorbă înaltă sună-n așteptări.

MIRCEA DORIN ISTRATE

ISTORIA-NȚELEAPTĂ

Istoria-nțeleaptă, de-atâtea ori ne-nvață
Că doar frăția face tăria unui neam,
Noi tot uităm în vreme, că-nșelătoarea viață
Ne-ncearcă de-om fi vrednici, ori visul ni-i în van.

Doar tainica speranță voința o-nmiește
Când inimile-aprinde și-apoi le-nflăcărează,
Pe slabul de putere ea încă-l întărește
Când calea i-o arată și mintea-i luminează.

Din vremile bătrâne așa gândit-a neamul
Că doar unind hotare cu vorbă românească,
Vom fi cea stâncă tare cum este Caraimanul
Ce ține piept furtunii și-o face să plătească.

Așa cum la-nceputuri împrejmuid Carpații
Aici ne-a fost cuibarul de Domnul rânduitor,
Așa am stat și-n vremuri hulpave-n care alții
Venit-au să ne prade avutul rânduitor.

Lățiți am fost odată dparte-n larga zare
Sub marele Zamolxe, în vremuri mari de vis,
Iar dacul Burebista a strîns în împăcare
Pe toți din împrejurii, făcându-i de ne-nvins.

Măritul Decebalus și Mircea înțeleptul
Ne-au învățat că țara cu jertfă doar se ține,
Că ortul dat de dânsa e nimbul din înaltul
Ce-nnobilează veacul și vremea care vine.

Mihai și domnul Cuza au vrut cum vrut-a țara
Mărirea și puterea să-i nască din unire,
Românii strânși să fie ca snopii-n spice vara
Și-așa legați ca unul, clădească-și dăinuire.

GHEORGHE TRIFU

VENIȚI ACASĂ

Veniți acasă, frați români!
Destul ați stat în pribegie
Pământul doar pe voi vă știe
Să-l luminați, să-i fiți stăpâni!

Pe cerul lui se aud tristeți...
Un curcubeu sublim răsare
Și roua atâtor dimineți
Chemări trimite în depărtare.

Un semn curat și-un sincer gest
Și, sigur, neguri se destramă
Unde ești, în nord ori vest,
Acasă toate azi te cheamă.

Vei simți frumos copilăria
Și adierea unui fior nestins
În casa părintească-i veșnicia
Universul în brațe l-ai cuprins.

Pe coline ard culori uitate
Coboară în livezi toamne ruginii
Aici, acasă, lângă al tău frate
Românule, când ai să revii?

Veniți acasă, frați români!
Destul ați stat în pribegie
Pământul doar pe voi vă știe
Să-l luminați, să-i fiți stăpâni!

MI-E DOR

Mi-e dor de iarba de acasă
De roua care luminează zarea
De murmurul șoptit de coasă
Când frumos o arde nerăbdarea.

Îi simt chemarea ei nespasă
Și dorul ce-o cuprinde des
Bolnavă de-așteptări, ascunsă
Citește al ierbii ultim vers.

Valsează fulgi de pădădie
Pe dealul meu de-aluni și fagi
Poemul culorilor aici se scrie
Sub briza parfumului de fragi.

De iarba crudă-mi este dor
Înveșmântată-n roua purpurie
De glasul apei de izvor...
Dorul meu peste toate adie.

DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA ACMRR – SRI

- La data de **28 aprilie** a avut loc **Adunarea Generală a ACMRR-SRI**, la care au participat delegații tuturor Sucursalelor, care au dezbătut și aprobat Raportul de activitate pe perioada 2015-2017 al Comitetului Executiv, Raportul Comisiei de Cenzori și proiectele de activități pe perioada următoare. Cu acest prilej a fost transmis Asociației un mesaj din partea conducerii SRI, iar reprezentanți ai instituției au prezentat participanților detalii cu privire la unele probleme care preocupă comunitatea veteranilor, îndeosebi aspecte privind legislația pensiilor și serviciile medicale.

Participanții au apreciat activitatea desfășurată de Comitetul Executiv, măsurile întreprinse pentru apărarea onoarei și a demnității rezerviștilor care și-au desfășurat activitatea în serviciul național de informații și pentru asigurarea protecției lor sociale.

Adunarea Generală l-a reales ca președinte al ACMRR-SRI pe dl. col. (r) Filip Teodorescu. A fost ales, totodată, noul Consiliu Director, în componența căruia sunt reprezentate corespunzător atât Sucursalele teritoriale, cât și profilurile de muncă.

*

- La **23 februarie** a avut loc la sediul **Sucursalei Vâlcea** o **întâlnire de lucru a membrilor Biroului Executiv și a altor rezerviști cu șeful Direcției Județene de Informații** și cei doi adjuncți. Au fost dezbătute probleme de actualitate ale vieții interne a Sucursalei, precum și aspecte privind diversificarea modalităților de cooperare cu cadrele active.
- O reuniune similară a avut loc la **14 aprilie** între membri ai **Sucursalei Dâmbovița** și conducerea Direcției Județene de Informații.
- **Sucursala Timiș** și-a ales în luna **martie** a.c. noul președinte în persoana generalului de brigadă (r) Nicolae Flore, ofițer de informații cu o bogată experiență profesională.

Printre primele măsuri vizând revigorarea activității Sucursalei se află editarea unui Buletin Informativ, cu apariție lunară, care să reflecte acțiunile desfășurate de conducerea Sucursalei, dar și informații utile

membrilor acesteia. Concomitent, sunt evocate acțiunile publice ale instituției, fiind lansat îndemnul la lectură prin prezentarea noutăților editoriale cu tematică profesională.

Primul număr, editat în aprilie a.c., în format color, surprinde plăcut prin conținutul său, în special prin mesajul concis și concret al președintelui Sucursalei, practic un program de acțiune pentru întreaga Sucursală. Buletinul Informativ este o confirmare a noii orientări imprimate activității Sucursalei Timiș și un fericit exercițiu de imagine.

Apreciem că modelul Buletinului Informativ promovat de Sucursala Timiș poate fi preluat și de alte Sucursale.

- Reuniunea din luna **aprilie** a **Sucursalei Galați** a fost dedicată dezbaterei unor aspecte de interes pentru cei peste 40 de participanți, între care calendarul activităților preconizate pentru perioada următoare (Ziua Veteranilor de Război, Ziua Eroilor, Ziua Rezervistului), precum și disponibilitățile existente pentru odihnă și tratament.
- La **începutul lunii mai**, conducerea și membri ai **Sucursalei Neamț** au participat la festivitățile ce au avut loc pe plan local cu prilejul Zilei Eroilor, precum și la activitățile organizate cu același prilej în mai multe școli din județ, în cooperare cu reprezentanții locali ai „Asociației Naționale Cultul Eroilor – Regina Maria”.

*

- La început de martie, **Sucursalele Asociației** au marcat **Ziua Femeii** prin acțiuni de omagiere a colegelor, iar la sfârșitul aceleiași luni, au participat la activitățile organizate cu ocazia **aniversării Serviciului Român de Informații**.
- **Sucursala București** a organizat și în acest an, în perioada sărbătorilor pascale, o **excursie în județul Vâlcea**, participanții asistând la ceremoniile religioase de la Biserica Păușa și beneficiind de serviciile de înaltă calitate oferite de căminul de garnizoană Vâlcea – Căciulata al SRI.

- La data de 2 mai, **Sucursala Dâmbovița** a organizat pentru membrii săi o **excursie în județul Buzău**, ocazie cu care au fost vizitate obiective istorice și turistice din zonă.
- **Sucursala Arad** a organizat, la data de 11 mai, o **excursie în zona munților Apuseni**, în cursul căreia au fost vizitate, printre altele, „Panteonul Moșilor” de la Țebea, mănăstirea Crișan și Muzeul Aurului din localitatea Brad.
- Și în acest trimestru au fost sărbătoriți colegii noștri care au împlinit vârste multiplu de 5, începând cu 65 de ani. Sărbătoriții s-au bucurat de reîntâlnire, au evocat evenimente semnificative din activitatea profesională, urându-și pe mai departe sănătate și mulți ani de viață.

PREZENȚI ÎN VIAȚA ȘI CULTURA CETĂȚII

- Colegul nostru **prof. dr. col. (r) Gheorghe Ene**, din **Sucursala Argeș**, a **fost invitat să lanseze lucrarea sa** „*Războiul de independență și Mihai Eminescu*”, la data de 8 iunie, în cadrul „**Salonului Național Mihai Eminescu – Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie**”, **organizat de Camera Deputaților** în colaborare cu Societatea Numismatică Română – Gruparea colecționarilor de medalii și insigne „Mihai Eminescu”.
- În cadrul festivităților de încheiere a celei de-a XVIII-a ediții a Anului Editorial Sătmărean (2016), care au avut loc la 21 aprilie la Biblioteca Județeană Satu Mare, colegului nostru **col. (r) Voicu Șichet**, președintele Sucursalei Satu Mare, **i-a fost acordat un premiu la secțiunea „istorie locală, monografie”, pentru lucrarea „Pe urme de eroi”**.
- La 29 martie, membri ai **Sucursalei Dâmbovița** au participat la o **campanie de împădurire** organizată la inițiativa Președintelui Sucursalei, gl. bg. (r) Adrian Prundurel, cu sprijinul Direcției județene a Romsilva, dr. ing. Costel Preda. După plantarea unor puieti de stejar și frasin, a fost vizitată o rezervație care adăpostește peste 40 de zimbri.
- În revista **Litere nr. 2 (203) din 2017**, editată de Societatea Scriitorilor Târgovișteni, a fost publicată povestirea *Profesoara de limba germană* scrisă de **colegul nostru colonel (r) Ioan Burdulea**, membru al acestei societăți. Reamintim că dl. Burdulea, membru al Sucursalei Dâmbovița, este autorul unei interesante și apreciate cărți de memorii, intitulată „*În slujba adevărului*”, lansată în urmă cu câteva luni, care a fost prezentată în nr. 29 al revistei noastre.

IN MEMORIAM **- istoricul Gelu Neamțu -**

La 1 martie 2017 s-a stins din viață un simbol al istoriografiei românești actuale: istoricul Gelu Neamțu. Acesta s-a născut la 1 martie 1939 în Mintiu Gherlei, județul Cluj, în familia profesorului Gheorghe Neamțu, licențiat al facultății de Litere a Universității din Cluj și al Mariei Neamțu. Era fiul ultimului prefect al Județului Someș și nepotul unui român ardelean care a traversat Atlanticul, lucrând ca oțelar la Cleveland, Ohio.

Destinul i-a hărăzit datoria de a lucra cu mintea, vreme de o viață de om, pe ogorul cunoașterii trecutului adesea tumultuos al poporului român.

A fost nevoit să trăiască experiențe dramatice, alături de alte multe mii de români din Ardealul de Nord, cedat Ungariei horthyste de către Germania hitleristă și Italia mussoliniană. A trăit *pe viu*, înfășat în scutece, istoria acelor vremuri de groaznică aducere aminte, când s-a produs o adevărată bejanie a fraților noștri ardeleni și basarabeni în fața tăvălugului unor hoarde înfierbântate. A fost izgonit din propria țară, cu hotare ciuntite, doar pentru vina de a fi român. După încetarea prigoanei în Ardealul de Nord, a reușit să se întoarcă pe meleagurile natale. Vremurile prigoanei i-au întărit în mod indestructibil afecțiunea și respectul pentru familie, dar mai ales admirația pentru tatăl său, care a oferit modelul eroic al acelor vremuri.

După absolvirea Facultății de Istorie-Filosofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj Napoca, în 1961 a devenit cadru didactic la Școala din Poieni, județul Cluj, apoi director la Școala din Aghireșu, județul Cluj, iar din anul 1963, în urma unui concurs oficial, a devenit cercetător la Institutul de Istorie din Cluj-Napoca al Academiei Române (astăzi Institutul „George Barițiu” al Academiei Române). De numele său se leagă ridicarea Institutului respectiv la adevărate performanțe istoriografice naționale. În anul 1966 a publicat primul său articol în *Anuarul Institutului de Istorie din Cluj*, iar din acel moment a

Dr. Gelu NEAMȚU

publicat în anii care au urmat, sute de articole, studii, cercetări și comunicări științifice. În anul 1977, Gelu Neamțu și-a susținut doctoratul la *Institutul de Istorie din Cluj*, cu o teză dedicată lui *Alexandru Roman, fiu al Bihorului*, elaborată sub coordonarea profesorului-istoric Mihail. P. Dan. În anul 1978, Gelu Neamțu a obținut Premiul național „*Nicolae Iorga*” al Academiei Române, alături de alți colegi istorici moderniști clujeni.

În anul 1980 a beneficiat de o bursă de cercetare științifică în S.U.A., iar rezultatele acesteia au fost exprimate în cercetări finalizate și publicate abia după anul 1989. El s-a documentat în arhive și biblioteci din SUA, scriind ulterior cartea „*Ciobani români în Montana, Statele Unite ale Americii. 1907-1913*”.

În miezul operei sale se află revoluția românească de la 1848-1849 în Transilvania. Înainte de 1989 a fost implicat, împreună cu alți istorici români în elaborarea, îndeosebi sub coordonarea istoricului Ștefan Pascu, a volumelor de *Documente privind revoluția de la 1848 în Țările Române, seria C. Transilvania*.

Adevărata valoare intelectuală a istoricului Gelu Neamțu a ieșit în evidență mai ales după anul 1989, iar meritele sale profesionale acumulate în peste trei decenii de activitate la Institutul de Istorie „*Georghe Barițiu*” au fost recunoscute. Drept urmare, în anul 1993 a fost promovat cercetător științific gradul II, iar în anul 1995, cercetător științific gradul I.

În perioada care a urmat, alături de studiile inițiate înainte de 1989 și continuate prin cercetări riguroase, a publicat lucrări care vorbesc despre identitate națională, provoacă trecutul și îndeamnă la reflecții asupra viitorului neamului românesc. El și-a venerat strămoșii, atât pe cei de la 1848-1849, care au construit statul român modern, cât și pe cei din strălucita generație de la 1918, care au construit „*România Mare*”. Pe acest temei, s-a dovedit a fi un luptător pentru adevărul și demnitatea istoriei românești.

Din anul 1998 a preluat coordonarea colectivului de cercetare a revoluției de la 1848-1849 în Transilvania. În acest context, a continuat publicarea colecției de *Documente*, până la pensionare, la vârsta de 70 de ani, respectiv în anul 2009.

Din anul 2003 a fost coordonator de doctorate la *Institutul de Istorie „Georghe Barițiu” din Cluj*. Astfel, a contribuit la formarea a zeci de specialiști în domeniul istoriei și la introducerea în circuitul științific a unor lucrări valoroase, în principal referitoare la revoluția de la 1848-1849 în Transilvania. În paralel, a scris lucrări valoroase pentru istoria românilor, în care au fost evidențiate personalități

ale neamului, precum și străduințele românilor transilvăneni pentru eliberarea de sub dominația Imperiului austriac, apoi austro-ungar.

*

Până în clipa în care a închis ochii, istoricul Gelu Neamțu a reprezentat o voce autorizată și calificată a istoriei revoluției române de la 1848-1849 din Transilvania. Cărțile sale sunt documente care aduc sub ochii cititorului o istorie așa cum a fost, nu cum ar fi convenit unora sau altora. El și-a îndemnat semenii să nu-și lepede istoria și, mai cu seamă, să nu prăpădească din spirit de frondă sau din tendințe de înavuțire zestrea culturală moștenită de la înaintași.

Istoricul Gelu Neamțu a eliberat definitiv istoria revoluției românilor ardeleni din captivitatea istoriografiei marxiste, care i-a aplicat stigmatul de „*răscoală reacționară împotriva binefacerilor maghiarizatoare ale Revoluției ungare*”. Pentru a impune adevărul istoric, a dus cu îndârjire și rigoare științifică o adevărată luptă ideatică, sprijinindu-se îndeosebi pe documentele pașoptiste. Astfel, ideea potrivit căreia „*la 1848 românii și-au făcut propria revoluție*”, a făcut deja carieră. Cu rigoarea-i recunoscută, a lăsat consemnat, cu argumente istorice, că „*Marea Unire*” a crescut și a rodit prin ideile din care s-a zămislit o mișcare națională, pe care a identificat-o cu *Dacoromânia*, existentă inițial ca virtualitate, apoi ca vis colectiv, în vatra vechii Dacii.

*

După decembrie 1989, istoricul Gelu Neamțu nu a rămas indiferent față de unele fapte sau evenimente contrare interesului național, petrecute în societatea românească, exprimându-și răspicat dezacordul față de acestea. În același timp, a avertizat atât clasa politică, cât și opinia publică românească, asupra gravelor consecințe ale unor astfel de demersuri antiromânești.

Gelu Neamțu n-a uitat niciodată că a fost refugiat în urma Dictatului de la Viena. El și-a dat seama că pe măsură ce timpul se scurge, lumea uită ce au îndurat românii ardeleni în perioada 1940-1944. Astfel, a început să *răscolească prin arhive și prin amintirile familiei sale*, dar și prin Arhivele Clujene, și să publice mai multe articole în „*Pro Memoria 1940-1945*”(revista Românilor Persecutați, Refugiați, Expulzați sau Deportați din Motive Etnice).

Alături de istorici și oameni de cultură, și-a exprimat poziția în probleme privind adevărul istoric, dreptatea și demnitatea românească. Printre altele: a militat pentru repunerea plăcii cu textul lui Nicolae Iorga pe statuia regelui Matei Corvin din centrul orașului Cluj-Napoca; s-a împotrivit proiectului de lege privind restituirea arhivelor confesionale, care ar fi dus la o

distrugere a patrimoniului arhivistic national; s-a numărat printre semnatarii propunerii asociațiilor „*Andrei Șaguna*” din Sfântu-Gheorghe și Constanța de sanctificare a marelui mitropolit ortodox Andrei Șaguna, apreciind rolul important jucat de acesta în Revoluția Română de la 1848-1849, precum și activitatea sa pentru propășirea națiunii române.

Istoricul Gelu Neamțu a fost sensibil față de situația românilor din Harghita și Covasna. De aceea, s-a implicat în cunoașterea istoriei românilor din aceste zone, participând la sesiuni și simpozioane de istorie organizate la Miercurea-Ciuc, Sfântu-Gheorghe și Covasna. Pe acest temei, a publicat valoroase articole și studii în revistele de specialitate din zonă.

*

Fiind aplecat zi de zi asupra documentelor istorice și a cărților care așteptau să vadă lumina tiparului, istoricul Gelu Neamțu nu s-a preocupat de propria sa imagine și nu și-a făcut cunoscute lucrările și concepția istorică. De aceea, într-o anumită parte a mediului intelectual clujean a întâmpinat o rezistență destul de severă din partea unor „*cârtitori*”, care au degenerat în inamici mai mult din cauze de diferențe ideologice. A avut, însă, alături, familia, cu soția și cei 4 copii, cărora le-a datorat recunoștința pentru tihna și rostul muncii sale.

În anul 2014, la împlinirea vârstei de 75 de ani, colegii de la Institutul la care a lucrat au publicat un volum omagial, în care au făcut, practic, un bilanț al activității de cercetare științifică vreme de peste 50 de ani, dar și al implicării sale în viața culturală și civică. Cu acel prilej, istoricul Vasile Lechințan, intrând într-un dialog consemnat, l-a întrebat ce-i place cel mai mult în istoria neamului nostru românesc. Istoricul Gelu Neamțu a răspuns: „*sunt foarte legat sufletește de perioada pașoptistă. Revoluția de la 1848, la care am lucrat atâția zeci de ani, aproape o jumătate de secol, o prefer pentru că a fost perioada în care a renăscut poporul român și, practic vorbind, am devenit o națiune conștientă de valoarea ei și care a fost momentul renașterii noastre naționale, a românilor...Revoluția de la 1848 pune lucrurile în curat, arată cine ne-au fost prietenii, arată cine ne-au fost dușmanii, arată pentru ce-au luptat românii, arată că proiectele lor vor reuși. Și au reușit în 1918*”.

A plecat dintre cei vii cu credința în poporul român și cu speranța mărturisită a renașterii neamului prin copii și tineret.

Col. (r). dr. Aurel V. David

NOI APARIȚII EDITORIALE

- După interesanta monografie dedicată Chinei, **dr. Gh. Rațiu ne oferă spre studiu „Istoria Evreilor: iudaism și sionism – sionismul și globalizarea”**, apărută la Editura Paco. Lucrarea cuprinde o utilă descriere a unor concepte controversate, făcând necesarele delimitări între noțiuni cum sunt: evreu, iudeu, khazar, evreu khazar, semit și antisemit, sionism și antisionism etc. De asemenea, face o istorie a poporului evreu și a influenței sionismului asupra sa, terminând cu un interesant capitol privind conexiunile dintre sionism și fenomenul globalizării.
- Sub egida **Sucursalei Caraș-Severin** a apărut recent lucrarea **col. (r) Mihai Suru** intitulată **„Serviciile secrete de informații – locul, rolul și importanța lor în societate”**. Lucrarea se dorește *„a facilita celor interesați cunoașterea, abordarea și înțelegerea problematicii serviciilor secrete în condițiile în care manipularea, dezinformarea și reaua-voință se fac tot mai evidente”*.
- **Col. (r) Mihai Constantinescu** revine cu un nou roman, intitulat ***Dosar de urmărire „Carota – TGH”***, apărut la editura ieșeană Pim, inspirat din bogata sa experiență profesională pe meleaguri harghitene. Autorul mărturisește, în prefață, că subiectul îi oferă prilejul de a evoca numele unor ofițeri care „au lucrat cu dăruire și pasiune în slujba legii, adevărului și dreptății”. Pe lângă aceștia, cartea este dedicată de autor „truditorilor munților, care și-au lăsat o parte din tinerețea și sufletul lor aici, în aceste locuri pline de frumusețe sălbatică, unde s-au întâlnit și au legat prietenii tineri din cele patru zări ale țării”.
- Colegul și colaboratorul nostru **Alexandru Ene, membru al Sucursalei Brăila**, revine în librării cu volumul de poezie **„Drumul către amintiri”** și cu culegerea de fabule și epigrame **„Umor la foc automat!...”**, apărute la Editura Lucas și lansate în cadrul cenaclurilor locale „Casa Speranței” al Casei de Ajutor reciproc a Pensionarilor – Brăila, respectiv „Panait Istrati”.

„VITRALII – LUMINI ȘI UMBRE” – PREZENȚĂ ȘI ECOURI

Prezentăm în cele ce urmează unele dintre ecourile recepționate la redacție în legătură cu interesul cu care revista „*Vitralii – Lumini și umbre*” este primită în mediile instituționale preocupate de problematica securității naționale, în presa de specialitate și în rândul marelui public.

- Publicațiile „**Servus, Hunedoara**” (10 mai, Volodia Macovei) și „**Ziarul Hunedoreanului**” (15 mai, Ramona Ștefan) au prezentat pe larg numărul 30 al revistei. Reținem aprecierile jurnalistului Volodia Macovei cu referire la serialul „*Opoziția oamenilor de cultură față de regimul Ceaușescu*”, un „*text captivant, prin informațiile prea puțin cunoscute, legate de acțiunile unor personalități prea bine cunoscute, în registrul opoziției față de regimul comunist*”.
- Numărul 30 al revistei este prezentat de ziaristul N. I. Dobra în numărul din 8 mai al revistei sibiene „**Tribuna**”.

Continuăm în acest număr prezentarea unora dintre lucrările **pictorului Nicolae Blei**.

oooOOOooo